બત્રીસ પુતળીમાંની વાતો.

(ભાગ ૮ મો.)

(શુકમાળિકાની વાત, [illegible], [illegible]ની વાત.)

બુકસેલર રણછોડલાલ મોતીલાલ, રીચીરોડ—અમદાવાદ. કી. ૦—૬—

[illegible]

(વાંચો) સચિત્ર ધાર્મીક પુસ્તકો.

નરસીંહ મહેતા ભાગ ૧-૨ સચીત્ર દરેકના ૦-૧૦-૦

મીરાંબાઈ ભાગ (૧-૨) સચીત્ર દરેકના ૦-૧૦-૦

રામલીલા ભાગ ૧-૨ સચીત્ર દરેકના ૦-૧૦-૦

વીણાવેલી ભાગ ૧-૨ સચીત્ર દરેકના ૦-૧૦-૦

સતિ દ્રૌપદી સચીત્ર ૦-૧૦-૦

મદાલસા ભાગ ૧-૨ સંપૂર્ણ સચીત્ર કીં. ૦-૧૦-૦

રાજ કઠીઆરો સંપૂર્ણ ૧-૪-૦

રક્ષક કે ભક્ષક ? ૦-૧૦-૦

સતિ સીતા સચીત્ર ૦-૧૦-૦

પતિનારાયણ વ્રત ૦-૬-૦

સત્યનારાયણની કથા ૦-૬-૦

વારાંગના કે દેવાંગના ? ૦-૧૦-૦

બત્રીસ પુતળીમાંની જુદી જુદી વાતો ૧ થી ૧૦ ભાગમાં સચીત્ર દરેક ભાગની કીં. ૦-૮-૦

કામલત્તા સચીત્ર ૦-૮-૦

સમાજનો શીકાર ૦-૧૦-૦

સત્યવાદી હરિશ્ચંદ્ર ને તારામતી ત્રીઅંકી નાટક સચીત્ર ૦-૧૦-૦

ચિતોડનો કરણ કીં. ૦-૮-૦

પ્રતાપી પ્રમિલા કીં. ૦-૮-૦

રૂપિરાજનાં ૫૬ સચિત્ર કીં. ૦-૮-૦

ચતુર સ્ત્રી વિલાસ ગરબાવળી (લગનનાં ગીત સાથે) ૦-૮-૦

જુલમી જનેતા યને પરીવર્તન સચીત્ર ૦-૧૦-૦

હિંદુ સંસાર સચીત્ર ૦-૧૦-૦

જીવતી ચુડેલ સચીત્ર ૦-૮-૦

રાજા હરિશ્ચન્દ્ર હરિગીતમાં સચીત્ર ૦-૬-૦

ભોડાણો ભાગ ૧-૨ સચીત્ર દરેક ભાગના ૦-૧૦-૦

પવિત્રકુમાર સચીત્ર ૦-૧૦-૦

પારસમણી ૧૯૨ પાનાં ૦-૮-૦ „ મોટી ૨૫૬ પાનાં ૦-૧૦

ભક્તશીરોમણી પાનાં ૧૯૨ કીં. ૦-૮-૦

ઝેરી ઝવેરી સચિત્ર કીં. ૦-૧૦-૦

એકજ પૈસો સચિત્ર કીં. ૦-૮-૦

ભકતશીરોમણી પાનાં ૨૫૬ કીં. ૦-૧૦-૦

પવિત્ર લીલાવતી (હરીગીતમાં) ૦-૬-૦

સતી તારામતી વાર્તામાં સચિત્ર ૦-૧૦-૦

કોણ ચાલાક ? સચિત્ર ૦-૧૦-૦

गूजरात विद्यापीठ ग्रंथालय

[गुजराती कॉपीराजिट विभाग]

अनुक्रमांक ૧૨૮૫૩ वर्गांक

पुस्तकनुं नाम બત્રીસ પુતળીની વાર્તા

विषय

બત્રીસ પુતળીમાંની વાતો.

ભાગ ૮ મો.

શુકસારિકાની વાર્તા

સ્ત્રી ચરીત્રની વાર્તા

ભરથરીની વાર્તા

પ્રકાશક.

બુકસેલર રણછોડલાલ મોતીલાલ શાહ

ગાંધીરોડ—અમદાવાદ

પ્રથમાવૃત્તિ :: પ્રત ૨૦૦૦

સને ૧૯૨૫ :: સં. ૧૯૮૨

[સર્વાધિકાર પ્રકાશકને સ્વાધિન]

"સૂર્યપ્રકાશ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ' માં મુળચંદભાઈ ત્રીકમલાલે છાપ્યુ.
ઠે૦ કાળુપુર ટંકશાળ—અમદાવાદ.

કિ. ૦-૮-૦

वारता २८मी शुकसारिकानी.

તરૂણિ નામની અઠાવિસમી પુતળી બોલે છે તે વારતા રાજા ભોજ સાંભળે છે.

શ્રીગણેશાય નમઃ શ્રી શારદાયેનમઃ ચોપાઇ—શ્રી ગણપતને નમુ શીશ, આરાધુ ઉમયાપતઇશ; શ્રીસરસ્વતીના પુજુ પાય, જે પ્રતાપે ગ્રંથ થાય. જીભેઆવિ વાતજ કરો; સેવક જાણી બાંહજ ધરો; સદા મન રાખો પવીત્ર, વરણવું વિક્રમ ચરિત્ર; માળવ મુખ ગભ ધારા ગામ, પવીત્ર ભોજનરાજનું ધામ;ઘેર આવ્યા એકસોનાર, મો લયાં રત્ન બ્રાહ્મણે ચાર; ઓળવ્યાં રત્ન બ્રાહ્મણ પેર, વોળાવા આવ્યો બ્રાહ્મણ ઘેર બંને જણ તે રાઢે થયા, ન્યાય કરવા રાજા પાસે ગયા; અવળો ન્યાય રાજાએ કીધ,દેશવટો બ્રાહ્મણને દીધ.રમત રમતાતા ગોવાળ; કઉતક દીઠું તેણે કાળ; તેણે ન્યાય ચુકાવ્યો તે ઠાર. રત્ન સોનીએ ચોરયાં ચાર. આપી બ્રાહ્મણ વળાવ્યો ઘેર, જાણી ભોજે એ પેર; ગોવાળીયા નો મુરખ ઘણું, સ્થાનકછે કો દેવજ તણું, ખોદાવી ભુમી રાજન ત્યાંથી નીસર્યું સિંહાશન, વિશ્વકરમાયે હાથ ઘડ્યું, કનકાશનને રત્ને જડ્યું, પાચ પરમાર સોના સુનગીને પાછી બત્રીસ પુતળી;રાજા આવ્યો હેતે કરિ, ઘેલી આંખ લોકાની ઠરી.ભોજન કરાવ્યું આખું ગામ, ઓચ્છવ વરત્યા ઠામો ઠામ, વાજે તાલ મ્રદંગને ચંગ, થઇ રહયો બહુ નાટારંગ,સહુ મેદનિ જોવા આળી પ્રધાન આદી છત્રીસ કવી; નાના મોટાં નરને નાર, જોવા ઉભા ઠારોઠાર,રાજાભોજે સ્નાનજ કરયું,આશન બેસવા મનડું ધરયું, જમણો ચરણ ધરે જેટલે, પદમાસાન બોલી તેટલે, રખે રાય ધરે તું પાય,આસન બેઠે સુખ નહી થાય;એ આસન છે વિક્રમ તણું,પામો પુન્ય અતીશે ઘણું. તેના જેવાં પ્રાક્રમ કરે, તે નર એ આસન પગ ધરે પગ; કહે ભોજ તે પુછુ તને,વિક્રમ મહીમા સંભસાવો મુને. સનમુખ બેઠા જોડી હાથ,બોલી પુતળી રાજા સાથ. ઘણેક દીવસે ગુણ હું ગાઉં,સહજ માત્રમાં ગંગા નહાઉં; પતીત હોય તે પાવન થાઉં.જેકોઇ સાંભળે એક ચરીત્ર,ભોજ રાજા હુંકારો ધરે, પદમાસના ત વાતો કરે.

દોહરા—વિક્રમ મહીમા સાંભાળે, આણીનેમન ભાવ;ટાઢો હુનો ચોથીયો સ્વપ્ને નાવે તાવ.એકસમે વિક્રમગયા.ક્ષીપ્રાકેરે તીર,દાનપુન્ય દીધા ઘણાં,નાયો નીર્મળ નીર,હરસીદ્ધ તણી પુજા કરી,પુજ્યા ભોળો નાથ,ધુપદીપ અતી આરતા, સ્તુતી કીધી તે સાથ, આજ્ઞા માગી ઇષ્ટની, નમીને હરસીદ્ધ, પુરપતી પુરમાં જવા આપે આદર કીધ;વાટે એક કઉતક થયું, દીઠું તે વનમાંહ; એક શુક બીજી સારીકા, વઢતાં દીઠાં તાંહ.તોડે પાંખ એક એકની, મારે ચાંચે ચાંચ;નેત્ર બેને આંસુ પડે, અદકી ઝાલે આંચ; એક હેઠું એક ઉપરે, પામે છે બહુ કષ્ટ; વિક્રમ આવે વાટમાં, તે તો દીઠુ દ્રષ્ટ;મેના કહે પોપટ અહ્યા, તજો રાઢને વેર; ન્યાય ઠરાવિયે આપણે, જઇએ આપણે ઘેર.વઢીએ તે સારૂ નહી.આપણને દુઃખ થાય સતવાદિ વીક્રમ ભલો,ચુકવશે એહ ન્યાય એવું પંખી બોલીયાં, વઢતાં પીંપળ પાવ;તે વિક્રમ વાટે જતાં, સુણીયું પોતે કાન, સમજ્યો બોલી તેહની.થંભી ઉભો ઠાર; એટલે પંખી આવિયા,

એક નરને નાર.જમણે હાથ પોપટ રહયો,ડાબી મેના જેહ;અચરત પામ્યો રાયજી, આણિ અદકો નેહ.અચરત પામ્યો સર્વકો, દીઠી પંખી જોડ;રાજસભામાં આવીયાં ખાંત રહી નહી જોડ,સભા ભરી સીંહાસને બેઠા નરપત નાથ;ડાબાજમણિ દેખતાં પંખી બેઠા હાથ, રાજા કહે પોપટ સુણો, મેના બોલો બોલ; શા માટે વઢતાં હતાં, ખોતાંતાં નિજ તોલ;ગાળ દેતાંતાં મુખથી.તોડી પાંખ સહુ પેર;શું શું દુખ સમપણે કશુ, શું પધે છે વેર.તે સાચું બોલો તમો,જે મનમાં હોય પાપ;ખેદ કરો તો તુજને બ્રહ્મહત્યાદીક પાપ. ચોપાઇ–ત્યારે મેના બોલી વાણ, સાંભળો રાજા ચતુરસુજાણ; બાળપણાનો પોપટ મીત્ર. મેં જાણ્યો તો છે પવિત્ર. એ અદકું કીધું હેત; ઘરસુત્ર સુપીયું દેહ સમેત; અદકી પ્રીત એ સાથે કરી, નહોતી ભ્રાંત મારે મન જરી.તન મન ધન એને જાણુતિ, અંતર કાંઇ નહીં આણુતી; ઇશ્વરતો અદઠો છે એહ પ્રીત જેવિ બપઇયા મેહ. દુખ વેઠું મારી દેહને, ભક્ષ આણિ આપુ એહને; જતન કરૂં એનું શરિર, સુંદર રૂડાં પાયાં નિર એની ચાકરિ કીધી સાર; તે કહેવા લાગે છે વાર ગાંઠિ છું હું અદકો ગરથ, મેં જાણ્યું આમળ આવશે અરથ. ચીંતા મારિ એથી જશે, કોઇક દીન આરાકલ્ત થશે; પોપટ રહેશે દેરા માંય. માળો વડલા કેરિ છાંય તે વડ છે રૂડો ગંભીર;વહે છે જ્યા ક્ષીપ્રાનું નિર;પેલી તીરે એનો ઠામ, બુદ્ધિ વિશારક એનું નામ. મારો મારો આણિ તીર,વ્રક્ષ આંબાના છેગંભીર;હું પણ રહેતી તેણેઠામ સારાકા શુભકારિ મુજ નામ,ગાજ્યો મેહઅસાડિ તણો;આવ્યો પશ્ચિમથી વાયુસુણો;ઘરેડાટ કરિ ઘનઅડયો,વ્રક્ષ આંબાનો હેઠોપડયો ભાગ્યો માળો વરસેમેવ, થરથર ધ્રુજે મારીદેહ,મળ્યા અંગ વાઇ બહુટાઢ,વાગ્યું તેણે ભાગ્યા હાડ,ગાજેગગન વરસે વરસાદ;કાળિ અંધારી માજમરાત;વીચાર કરયો મેંમારેમન,પોપટથીવહાલું નહી અન્ય.એના પાસે હવડાં જાઉં,વળે ચેતના સુખણિ થાઉ.સાદ સાંભળતો તેડે માંહ.માટમારે જુવતાહ વિમાસણ એવીમન થઇ;તરફડતી તે માળેગઇ,ઉઘાડો પોપટ મેના હું. કેમ વાર લગાડે તું,મરૂં ટાઢે બીજુ બારણે, આવીછું હું તે કારણે, વાયુ પશ્ચિમ દેશે ચઢયો મારો માળો તુટી પડયો. માટે આવી તારી પાસ, ઉઘાડ શું કરે છે હાસ્ય, એવા સાદ કરયા દશ વિસ, આવ્યું દુખવા મારૂં શીશ. મળિયા માં હથી બોલ્યા એહ કોપ કરિ પોતાની દેહ; જારે નહી ઉઘાડું રાંડ, કરતી આવિછે પાંખડ; શું મુરખ તું જાણે મુને, હવડાં નહિ ઉઘાડુ તુને, કાલાવાલા મેંનો કરયા. કરગરિ ખોળા પાથરયા નવ દિધી ડાળે બેસવા,કયાંથી દે માળે પેસવા એમ કરતાં ઉગ્યો પ્રભાત.ઉઠયા પંખી જાને જાત;હુતો બેસી રહીતિ બહાર પોપટ ઉડી આવ્યો તે ઠાર. એનું મે જેમ દીઠું મુખ,વાધ્યું વેરને લાગ્યું દુખ માંહો માંહે રાડે થય, પંખી ઘરડા પાસે ગયા;ન્યાય ન તોળાયો તે થકી વડલાને માંડયુ પલટકી; છ જણે વિચારયું મન,ન્યાય કરશે વિક્રમ રાજન. વિચારિને વાટે વળ્યા, એટલે તમે ત્યાં સામા મળ્યા,સાથે આવ્યો છુ તમ ઘેર,એ ન્યાય તોળોજી રૂડિપેર.એનિ પાસે

શું મધ તહીં,શા માટે ઉઘાડયું નહી,વાંક વિચારિ જુવો આપ જુઠું કહો તો બ્રહ્મ-હત્યા પાપ;દેશો દંડ તે શીર લેઇશું નહી તો શ્રાપ તમને દેઇશું; પુછોજી પોપટને આજ,દ્વાર ન ઉઘાડયુ શે કાજ મારો વાંકશો એવડો,તમારા મનમાં આવિઅડયો,

દોહરા—વિક્રમ વળતો બોલિયા,સાંભળિયે શુકવાણ; શીઘ્ર થઇ બોલો ખરૂ,નહીતર ખોશો પ્રાણ,જીભ કઢાવું તળાવે,તોડાવું તો પાંખ, ખાધુ પીધુ એહનું, બાળપણ-નિ રિત; દુખ વેળા તેડિ નહી, તંતો કય નિ રિત. સકળ સભા ખીજે સંહુ, કહાડે તારો વાંક;યથારથ હોય તે કહો,સાચો અક્ષર આંક.

ચોપાઇ—શુક કહે સાંભળો રાજન,સભાસહીત ધીરજ થઇ મન;એ સાથે પ્રીત અહથી કરૂ,જુઠી વાત જીભે નહીં ધરૂં.હેત એનું મુજ ઉપર ઘણું, ખાધું પીધું મેં એજ તણું;એમાંતે નહીં જુઠી વાત,મેના બોલી એ તો સાચ.સાચુ રાજા કહુછું તુને સ્ત્રીનો વિશ્વાસ ન આવે મુને; મધરાતે આવ બારણે, શું જાણું કેવે કારણે; સ્ત્રીને વિશ્વાસ આણે નર જેહ,મુરખ સવંતો રાજા તેહ.અગ્નિ માંહી પેસી નીસરે,લાખ કરોડ પ્રતિજ્ઞા કરે;શોંપ પ્રાણ નમે ને દેહ,અધિક જીવથી આણે તેહ, પાળે પ્રતીવ્ર-તાનો ધરમ,ક્યા ન હે કુડુ કરમ સાચવંતી કહાવે સરદાર, દશ તે જાણે ભરથાર; અભ્યાસ લક્ષણિ રૂપે કામની,સત્યશીળ ભાળા ભામાન.

દોહરા—એથી નાર અધીક ઘણું, ઘેર ઘેર સંસાર; વિશ્વાસ કરે નર તેહનો, તે મુરખ સરદાર.વિશ્વાસ મુને આવ્યો નહીં,એવિ વિચારી રીત;માળો નવ ઉઘાડીયો ન ધરિ પહેલી પ્રીત. વિક્રમ કહે શુભ સાંભળો, વડો દાઇક તે સાખ;ત્યારે સાચુ માનએ;એ વાત અહીંથી રાખ, નારી નિચ કેમ જાણિએ. રૂડો કેમ પુરૂષ દ્રષ્ટાંત દેખાડો તેહનું; કરો સભાને ખુશ. પોપટ કહે છે વારતા, વિક્રમ સુણે કાન; કહે પુતળી ભોજને,વિવિધ પ્રકારે વાણ,

ચોપાઇ—શુક વાણી તે કહે અનુપ.વિક્રમજી સાંભળીયે ભુપ;પશ્ચિમ દેશ દંડા ગીરી નામ, રાજસેન રાજાનું ઠામ.સઘળી સવળી વરસુત્ર, નહી પેટ પોતાને પુત્ર; તેણે જઇ ઉપાસીઇશ,સમરપવાને માંડયું શીશ. પ્રસન્ન તવ ભોળાનાથ, માં માં ક-હીને ઝાલ્યો હાથ;માગ ઊણપ નવ રાખીશ કશી, તારી ભક્તિ રૂદેમાં વશી.માહરા જ એક થાશે પુત્ર,ભોગવિયે રાજ રીધી ઘર સુત્ર; કહે સદાશીવ સાંભળ વાત,પુત્ર પ્રગટે થાશે વરસજ સાત. ત્યારે તેના મરશે બાપ, સુત ભોગદારી થશે આપ; એવું કહી અંતરધાન થયો,મહીપત પોતાને મંદીરગયો.સજન સહોદરને સનમાન.રાણિ ને દીધું રતુદાન;પુરણ પુરા થયા દશ માસ, પ્રગટયો પુત્ર મન પોતી આસ;વરસજ સાત થયા જેટલે,પીતા મ્રત્યુ પામ્યો તેટલે.કુળરીતે કરયું તે રાજ,સોંપ્યું સુતને સ ઘળુ રાજ;નાનો રાજા મોટો પ્રધાન, પાળે પ્રજાને દે બહુ માન.થયાંવરસ એમ કરતાંબાર પરણ્યો પદ્મણિ રૂડિ નાર; ઉત્તમ કુળની રૂડુ રૂપ, દેખી પદ્મણિ હરખ્યો ભુપ. તે નારિને ઉતમ મતી,આચરણ શુભ સ્વભાવે સતી.રૂપે તો કમળા ચંદ, મુખ જાણે

શરદનો ચંદ્ર.સીધુ સાર કટીનો લંક,વીનતા દેહ વીષે નહી લંક; નહિ ભુતર એવિ ભામની, શરદ નીશા પુરણ જામની. જોવ નારી તેવો નાવ, લે છે નીત લાખેણો લાવ; બત્રિસ લક્ષણ બંને જોડ, નહિ કોમાં ખાંપણ કે ખોડ. એક લક્ષણને એકજ રીત;વાધી નરનારાની પ્રિત,જીવ એકને જુજાવ દેહ.પ્રિત આવ બપયોની મેહ, રહે એકઠાં જેમ દેહમાં જડિ,નવ રહે જુદી એકે ઘડિ;રાજ ચલાવે છે પ્રધાન,રાજા દે રાણિને માન. રહે મોહોલમાં આખોદન, રાણી શું અદકુ છે મન; સજાવે શોળે શણગાર, આરોપ મુક્તાફળ હાર વચન ન ઉથાપે એ તણું અધિક હેત દેખાડેઘણું, લખવાર દે દીનમાં માન. હાથે આપે બીડા પાન નિત એમ કરે કલોલ, રંગ મોહો લમાં ઝાકમઝોલ; રાજરીત સઘળી વીસરે, મોહોલ બહારતો નવ નીસરે;આવ્યો પ્રધાન ત્યાં એકજ દીશ, રાજાને નામ્યુ જઇ શીશ; અમો કામ તો નહી કીજીએ,પ્રધાનપણું પાછુ લીજીએ, આવી જો બેસો બારણે, ન્યાય અન્યાય કેરે કારણે; તેતો હું ચાકર તાહરો, જો તું બોલ માને માહરો. ત્યારે તેણે વારૂ કહયું, આપ રૂદેમાં કારણ લહ્યું વહાલી છે તેને સુંદરી,પ્રતીજ્ઞા પોતે મન કરી; રાજદ્વારા માંહે સંચરૂ,સ્ત્રી મુખ દીઠે દાતાણ કરૂ મુખ દીઠા વિણ ન પીઉ નીર. કરી પ્રતિજ્ઞા રાખી ધીર, એવી તો પ્રીત ચાલી જશે, કારજ રાજ સભાનું થશે.એમ કરે દહાડે કલોલ. વરષ થયાં બેજણને શોળ, એક દીવસ શજ્યા પાથરી, પુષ્પ સવામણ વેરી કરિ; રંગભેર વીતી છે રાત, પોફાટે હુઓ પ્રભાત; રજની ઘટીકા રહી બેચાર.સુતો ઉઠો રાજકુમાર,પ્રધાન પોતે આવ્યો ત્યાંહ, સભા.ભરી કચેરી માંહ. નારિ સુતી સજ્યા ભણી, તેને નીંદ્રા આવિ ઘણિ, રંભા રૂડી યોવન વેશ, છુટી વેણ સવાગજ કેશ, વેણિ ઓશિક ભુમી અડે, ત્યાં નાગ પલંગે ચડે, પ્રેમલ પુષ્પનો જોવા લાગ, રહયો અતિ તે જમણે ભાગ, પાશુ પાલટુ નિદ્રા સાથ, વાગ્યો નાગને મોહોડે હાથ, વીખ ધરતેનો વીસ્મય થયો, જમણી ઈસેથી ડાબે ગયો. ત્યાં પ્રેમલલે છે જેટલે, ફરિ પાસું વાળ્યું તેટલે; નારીને છે નીંદ્રા ઘણી, વાગ્યો હાથ લાગ્યો શીર;મણિ સરપ તણે મન વેરે વશી,ડાબે કર અગુઠે ડસી; ચડયું વીખ મહા પુર પ્રમાણ. સહુ ગયા નારીના પ્રાણ. કોઇ વાત ન જાણે અન્ય, ચડયો ઘડી બે ચારેક દન, રાજાએ દાશી મોકલી. જા મોહોલ આપે એકલી. રાણી પગ જો ગોખે ધરે; મુખ જોઇ મહીપત દાતણ કરે; મોહોલેદાસણી આવી તરત. દિઠી રાણી પામી મરત, વિચાર કરયો મન આપ સમેત, નરપતને નારીશું હેત; નીચ વધાઇ ખાઉ આ દીશ છેદે નિસ્ચે મારૂં શીશ એમ વિચારી ચાલી બહાર, રાજકુંવર બેઠા તે ઠાર; મહારાજા સુણો આ દિશ, રાણીને કાઇ દીસે રીસ. નથી અમ સાથે બોલતી, નથી મનનો પડદો ખોલતી; તમ ટાળી એ ઉઠે નહિ, માટે વેગે જાઓ તહિ. રાજા કહે એતો છે સહેલ, ગયો આપ પોતાને મહેલ; રાણી સજ્યા સુતિ જ્યાંહ, કરયો સાદ બાહ્ય ચેતન નહિ તેની દેહને, કાષ્ટવત દીઠી તેહને; હાથ ઘસેને ધુણે શીશ, કેમ આમ થયું જુગદીશ. થઇ ગયો ત્યાં હાહાકાર,મ-

જ્યા સજ્જન નવ લાગી વાર, જેને જેવિ હુતી પ્રીત તેણે તેવિ કીધિ રીત. રાજા હાથ હૃદડુ હણે, ઘણુ દુઃખ તે ઘટમાં અણે, કરે વિલાપને અહકુ રોય, ઉભા સહોદર દ્રષ્ટે જોય, કુળાચાર સઉ કીજીએ, સમશાન સરિતાએ લીજીએ, ત્યારે રાજા બોલ્યો વાણ, હું તો છાંડીશ મારા પ્રાણ, રાજ્ય વઇભવમાં નહિ ભળું, ચિતનિ સાથ ચીતામાં બળું; હું વાચા કરૂં, નારી સાથે નીસ્ચે મરૂં.

દોહરા—પ્રધાન કહે સુણ પાટવિ, એ જુઠાનાં કામ, નારી સાથે નર બળે, તેનું તે શું નામ, નર સાથે નારી બળી, દીઠી લક્ષ કરોડ; નારી સાથે નર બળે, તેને માથે ખોડ. મુરખનો સરદાર તું, દીઠો છે સંસાર, તું જીવે તો સો ઘણિ, પરણાવું પદમણી નાર. પેર પેર સહુ પ્રોછવે, સાંભસ ચતુર સુજાણ; લાજ લગાડે કુળ વિશે, જો તુ છાંડે પ્રાણ. કાયર કુખે અવતરયો, નારિ જીત્યો નાહો; ધીક તેના અવતારને, ચતનીશુ ચિત્ત ચાહો. વગોણા એમ થશે ઘણા, મેહેણાં દેશે લોક; રાય વિચારો મન વિશે, દેહ છાંડ તું ફોક, સ્ત્રી સાથે હોય પ્રિતડી, કરો બહુ પુન્યદાન, તીરથ વ્રતઘણાં આચરો; એ વાતે મન મામ આ બ્રહ્મ પેલા બ્રહ્મને, કરાવ ગામ ભોજન, જાયું તે જવા સહુ, આપ વિચારો મન સંસાર છે કારમો, ખોટી માયા જાળ; એક આવે એક જાય છે. કુપ તણિ ઘટમાળ. માંધાતા આદે મહીપતી. રામ સરખા ગાત્ર; દેહ ધરીને સહુ ગયા. રાણિ તે કોણ માત્ર. લેહેણે દેણે અવતરે, તે જ્યાં થાય; પાણિ વણ નવ રહે પછે, સરવે અહા શરમાય. પંચમાભુતનું પુતળુ, કાચી કાયા દેહજળ જળ માંહી ભળિ ગયું, જેમ પરપોટો મેહ. પૃથ્વિ માંહેથી નીપજે, પૃથ્વિમાં સમાય માટીમાં માટી મળે, અચરત શું કહેવાય.

ચોપાઇ—એમ ઘણા દીધા પ્રતીબોધ, સમજાવિ સમાવ્યો કરોધ; નવ દવિનારિ બાળવા. રાખી પ્રિત પોતાને પાળવા. પેટ ચીરી કસ્તુરી ભરી, મલવરજીત શુભ કાયા કરિ; દાન પુન્ય કીધાં છે ઘણાં, મુકતા દાન બહુ તીરથ તણાં. કીધો કંડિઓ વાસજ તણો, વઇરાગ પામ્યો મનથી ઘણો; રૂનિ જાળ પહેલી પાથાર, કાવડ નિજ નારિનિ ધરિ, પ્રધાનને સોંપ્યું તે રાજ, રંગ મહેલમાં કીધાછે તાજ; તજ્યું રાજગાદીનું સુખ હીંડે કડકે વેઠે ભુખ. વાળ્યો લંગોટો વેષજ કરિ. આપ ખાંધે તે કાવડ ધરિ; તજ્યો દેશ આવ્યો વઇરાગ, દેહ ઉપાડિ આવે પાય. એક નારના નેહને કાજ, ભરયાં પુરયાં ઘર કીધાં તાજ; મેહેલ્યાં સહોદર સજન સાથ, જળ મુકયું નારિનેહાથ, અડસઠ તીરથ આપે કરૂં, પ્રથિવિ પ્રદક્ષણા કરૂં; તેનું પુન્ય નારિને થજો, જીવ સ્વરગ ભુવનમાં જજો. એમ કહીને પળિયો પંથ, વ્રત પામી તે સ્ત્રિનો કંથ, દેખે સત્ય વાદી બારણું, પંચ દીવસે કરૂં પારણું. કાચો લોટ જવ કેરો લીયે, પાણિ સાથેઘોળિ પીએ; અન આધારે કાયા રહે, એવું દુખ તે સ્નેહે સહે, નાહયો ગંગા રેવા કંડ, વૈજનાથને કાવડ ચડિ; સ્વેતબંધ રામેશ્વર રામ. નાહયો ત્યાં જઇ કીધુ કામ. એક લીગેશ્વર શેવ્યા નાથ; તુળજા આદે દેવિ સહુ હાથ; બ્રગુશેહ માતા છે જયાંહ. પ્રાચી

માધવ નાહયો ત્યાંહ. સિંધુ સાગરને ગોદાવરિ, જગનાથનિ જાત્રા કરિ; હીંગરાજ હરસીદ્ધ કેદાર, દેશ નિહળ્યા તેણે ચાર. પાવાગઢ કાળિને નમ્યો, ગીરનાર જઇને શોકજ શમ્યો; જાજુલમાન બેહેચરાજી બાળ, હરખ્યો દેખીને ચુંવાળ. ધીગળ ગલ નિરખ્યા રણછોડ, હરદ્વાર જઇ પહોચ્યો કોડ, અંબા આરાસુરી પ્રચંડ જેનુ નામ જાણે નવ ખંડ. ટાળે વિઘન જે આવે ઘણાં, પાળે લાડ મા શેવક તણાં, ભીડ પડે ત્યાં વારે ચઢે અઘાડ દુખ દઇતોને રડે. શુભ ગ્રહિ આબુગઢ ગયો, અડસઠ તીરથ સુચિઓ થયો;પ્રથવિ પ્રદક્ષણા લિધો પાર,થયા પુરા સવત્સર બાર. વળતુ વિચારી યુ તેણે મન, હવે પાડુ હુ મારૂ તન, મહારિ ધરતીમાં જઇ મરૂં, અવતાર સફળ હું મારો કરૂ તીરથ ભોમ આવ્યુ એક ગામ, નરપત કહે થયુ મુજ કામ; કાળો અંગ થયો કોયલો, બાર વરસ દુખ દોહલો, વદન કમળ મુખ જેહ, સુકુ કાષ્ટ થયો તેદેહ પ્રથમ હતો જે પ્રથવિ ભુપ. વેરગ અગ થયો કરૂપ. કરિ એકઠી કાઠી ઘણિચિતાબધે ડકી તે બે જણ તણિ, મહા રણમાં છે મધરાત, રાજા એકલો જાતો જાત, સ્નાન સરિતાનિ તિરે કરયું, ધ્યાન રૂદે ઇશ્વરનુ ધરયુ, મુકયો અગન ચિંતા માય, બાળ નાખવા પોતે કાય કાષ્ટ વિશે મેલિ કામણિ, અરધ ગઇ એવે જામનિ ચીતા મધે પેશે જેટલે, કઉતક એક થયુ તેટલે. દોહરા—ઇશ્વરપારવતી બ જણા શારે સઊનો અરથ, તેહ સમે આનંદમાં, ખેડે અતરિક્ષ રથ. વ્રષભ વાહન ગમી શિરે કોટે રૂંડની માળ, ડાકડમર વિખધર ગળે; અંગ ધરયું મૃગછાલ. ઓંકાર મંત્ર આપે જપે જટા બીરાજે શીશ પંચવદન ઝળકી રહ્યાં, આદ નિવારણ ઇશ; ચરચા જોવા જગતની, પરવરીયા વન માંહ, પુન્ય પ્રતાપે આવીયાં, ચીતા બળતીતી ત્યાંય મસ્તક દેખી માનની, જીવનો દીઠો કંથ, કઉતક દેખી થંભ્યા જાતાંતાં તે પંથ. ઇશ્વરને ઉમીયા કહે; કહોરે નાર; નારી સાથે નર બળે એ તા કઉતક વાત.

ચોપાઇ—ભોળાનાથ કહે સુણ ભામની એ નરને વહાલી કામની; પ્રીતઘણી એ હવમાં વશી, નારી એની સરપે ડશી. સ્રીના કાજે મેલ્યું રાજ, ફરયો તીરથ અડસઠનેકાજ, પીડે છે નારીનો નેહ. નારી ઉપર નર બાળે દેહ કામ એનું કરવા દીજીએ; આપણ પંથ લીજીયે. એવા બોલ શંભુના લહ્યા, ઉમીયાને ઉર આવી દયા રહો ઉભા રથ રાખો આજ, મહારાજ એ દુખીયાનું કાજ; અધુરી પ્રીતને નારીરહી, જીવાડવી તે નીસ્ચ રહી; કરો ઉપાય કરો માં રીશ ભોળોનાથ ઉમીયાપતઇશ, દુખભંજન છે તમારૂ નામ કરો સવરથા એનું કામ, શંકર કહે એવડી શી હોડ, વાટે આવે લક્ષ કરોડ. પારવતા કહે પગ નહી ભરૂ; નરનારીનો મેળો કરૂં. પ્રથમ થયા તવ ભોળો ભુપ લીધું મહાજેગીનું રૂપ; નર બળે જવ નારી સાથ; હાંહાંકરાન ઝાલ્યો હાથ શા માટે બળે છે તું સત કહે પુછુછુ હું. ત્યારે કરોધ તે તો લાવિયો તુ ક્યાંથી કરમે આવિયો, લોકપવાદનું મોટું પાપ. અરધિ રાને આવ્યો આપ તારે પાય લાગુ છું અમો, માટે પંથ પધારો તમો. દોહા—શીવજી કહે સાચું કહો, કેમજી-

વે તું આપ, પડે આપ અગનિ વિખે, તો પ્રલેકાળનું પાપ નેહ નાર સાથે ઘણો, હુતિ ચતુરસુજાણ પૃથવિ પ્રદક્ષણા કરિ; પછે તજુછું પ્રાણ નારી દેખુ જીવતી, તો હું જીવું આપ, એ પાખે જો દેહ ધરૂં, તો ચાર હત્યાનું પાપ.

ચોપાઈ—શીવજી કહે સાંભળ રાજન, કહું વાત ધરજે મન, કહયું કરો એક માહરૂં આયુષ્ય અરધ આપો તારૂં જળ મેહેલો નારિને હાથ. સત્ય પુન્ય સમરપો સાથ; ત્યારે તાહરૂં દુખજ જશે. નારિ ઉઠી બેઠી થશે, એવિ વાત સુણાવિ કાન,ઇશ્વર પામ્યા અંતરધ્યાન ઉપજ્યો હરખ રાજાને ઘણો આવરદા આપ્યો પોતા તણો અરધ આયુષ્ય આપ્યું જાહરે, નારિ સજીવન થઇ ત્યાહરે, કોટી કળા ગુણ લક્ષરૂપ નિરખીને હરખ્યો મન ભુપ. મોહન મદ ભરી મછરા ઇંદ્રાણિ જેવિ અપ્સરા; ચંદ્ર વદનિ મ્રગનેણિ અંક કોમળ દેહ શોભે કટી લંક. આળસ મરદી ઉભી થઇ; કંથ આગળ વાતચ કહિ, આવીનીંદ્રા મુજને ઘણિ, શાતા છે મુજ દેહજ તણિ. આપણું નગર તેતો કયાં થયુ કેમ રૂપકરૂપજ થયું; આપણ એકલાં કેમ આ ઠામ, ચીતા બહે ઉભાસે કાશ. રાજા બોલ્યો તે હશી. નારી તુજને નાગે ડસી; તુજ કારણ મેં કાવડ કરી, પેટ ચીરી કસ્તુરી ભરી અડસઠ તીરથ અહકું ફરયો દેહ કાષ્ટ સરખો મેં કરયો, તેહ પુન્ય પ્રતાપ સજીવન થઇ તું આપો આપ હવે પંથ આપે લીજીયે, સુખે રાજ નગર કીજીયે એમ કરતાં થયો પ્રભાત, પુરણ કહિ વિગતનિ વાત હરખ હેતને ઉલટભેર, જવા માંડયું પોતાને ઘેર; આવ્યો એક પાણિનો ઘાટ ચોવટ ઘડ તે ચારે વાટ. રસોઇ આપ કીધિ રાજન, બેઉ જણે કીધું ભોજન; બાર વરસનું સુખને દુખ ટાઢ તડકો નીંદ્રાને ભુખ. સરવ દુખ અમારૂ ગયું, નારિ તારૂં દર્શન થયું નારા અહીં બે બેસો તમો, ખોળે મુસ્તક મુકુ અમો.

દોહરા—નારિ બેઠી નેહમાં ખોળે મુકયું શિશ નીંદ્રાભેરરાજા થયો પોહર પાછલે દીશ. વણાવટી એક વાણિયો, ચાલ્યો; આવે વાટ, સમીપે આવ્યો ત્યાં સ્ત્રિ બેઠી તે ઘાટ ઘોડા કુદે તે આગલે રથ માંહે તે અસ્વાર, પા એક બીજા પરવરે, અલખત અપરંપાર શણગાર ઘણા એક શાવાવડુ, નીજે હેમ ભંડાર; શેષ દુડાલેપુટડો, સ્વરૂપ શિરોમણ સાર. કુંડલહાર મુક્તા ફલે હશ અંશડિવે વેડ; ખમા ખમા કરતા પલે, પાયક રથાન કેડ, તરૂવર તલે તરૂણિ ડરી, ખોળે પોઢયો કંથ, અસ્વારિ આવિ ઠરિ, જાતાતા જે પંથ સ્ત્રિ તો દિઠિ સુંદરિ, મહા મનોહર રૂપ ખોળે કોણજ પોઢીયો અતિકાળો કરૂપ અચરજ દિઠુ અતિ ઘણુ પુછે શાહ એકાંત; ખોળે કોણજ પોઢીયું મોટિ રનમાં ભરાંત, તું પુત્રિ છે કો તેણિ; કોણજ તે તારો કંથ; કોણ અહિં પોઢી રહયો, કેમ પાળાયા પંથ.

ચોપાઇ—અરે શેઠ શું પુછે તું. રાજા એને રાણિ હું; બાળપણાનો પરણ્યો ધણિ; પ્રિત માંહો માંહે છે ઘણિ, નિસરયા છે બેઉ જણ બારણે તિરથ જાત્રાને કારણે; પુરાં થયાં તિરથ બહુ પેર; જઇએ જરૂર અમારે ઘેર. વાતસુણીને બોલ્યા શેઠ, વનિતા તારૂ જીવવું વેઠ આને કથ કહે છે કથી. મન લાજી શા માટે નથી રૂપેસારિ

દિસે નાર, મુરખની વીસે સરદાર; ડાહી હોય તેનો નવ રહે કંથ પર ચીને કેમ કહે કહિ વાત મન મઠકવાળી મનડું એક એક માંહે ભરિ; અગ્નિ દિઠે ઘી જેમ ગળે, બુદ્ધિહીન સ્ત્રી લોભે મળે નજર માંડા સામુ જોય,માંહો માંહે મનડું મોક્ષ પ્રિત વિ-ચારી નહિ અજાણ;મુસ્તક હેઠે મેલ્યો એક પહાણ હેઠું ખોળેથી મુક્યુ શીશ, ઉઠી આળસ મરડી તે દિશ, પરણ્યો કંથ પોતે પરહરયો, વટે મારગુ લાવો કરયો. નાત જાત ન જોયો રંગ,સહજમાં કાઘો તે સંગ બેઠી રથમાં,વેગે હાર પ્રિતે પોતે પહેલી મરહરી; શાહુકાર ધનનો સમરથ,વેગે વાહીયે ખેડયો રથ; હકુમજલ છોડે બહું ગામ, ગયો આપ પોતાને ઠામ,ત્રણે દિવસે ઘેર આવીયો, ધન સ્ત્રી લાખેણિ લાવિયો; મળી મેહનિ જોવા બહુ, સામા આવ્યાં સહોદર સહુ. વાધ્યો હરખ ઘણો તે પેર,ઠરી રહ્યા તે તેને ઘેર, એનો વાત અહીયાંથી રહી, રણમાં રાજાની શી ગત થઈ, બાર વરસ-નિ નીદ્રા કરી સુતા સુખમાં હઇડે ઠરી; અરૂણ દેવ ઉગ્યા જેટલે રાજકુંવર જાગ્યો તેટલે ચોળી લોચન ઉઠયો તે ઠાર, ન દિઠી ઓશીકે નાર; આપે અચરત અદકું અડકો વીચાર કરવા મનમાં પડયો, જોરાવરી હોય જાદવ તણી, તો સુમ પાડે અતિ ઘણી, ઢંઢોળી જગાડે આજ તેહ વાતે કરે નહી લાજ, પોકાર કરે મળે બહુ લોક, જો હોય એને હઇડે શોક; મુસ્તક હેઠે મુકયો છે પાહાણ, જાણપણમાં ગઇ છે જાણ. જો ગઇ તો જાવા હું દેઉ, એનિ વાતનો કેડો લેઉ;મન પોતાનું ધરજ કરી. કયાં ગઇ જોઉ સુંદરી ઉતર દિશાયે પગલાં વળ્યાં,ઓધાણ રથનાં ચાલ્યા તણાં;કુચ મુકામે ચાલ્યો જાય ચંન્યા લહે આપે મન માંહ. આવ્યો પેલાને ગામ પાણી પન-ઘટ કેરે ઠામ; ઘણિ નારી ત્યાં પાણી ભરે વાત કરે તે ચીતમાં ધરે. વ્હેપારી ગામો ગામના જમે, નિત અપ્છરા અદકુ રમે, નગર ભોજનને કારણે; તોરણ બાંધ્યાં ભા-ગોળ બારણે; વાજાં વીવીધ વાજે ઘોઘાટ. વખાણ કરે છે ચારણ ભાટ પાણી ઘાટ ઉભો જેટલે,નારી બોલીછે તેટલે.ભાઇ શા માટે ઉભા આંહ,આજ પરૂણા છો પુર માંહ રાખ્યો શેઠ સુંદર સુંદરી, ગામ જમાડે હરખે કરી. વખત હિણની વાટે પડી, જોરાવર કરમને જડી, મોહોવે છે નારી ને નાહો ઘડી એક લે લખાણો લાહો તેને જોયાની જાત્રા કરો, અમરત આપે એટજ ભરો;મંડપ આરોપ્યો રૂડી પેર,જાઓ શેઠ સુંદરને ઘેર, એવું વાયક વનીતાએ કહ્યું,મહીપતે મનમાંહે લહયું,શકેની કળી આવી શંખણિ,તે નારી નીશ્ચે મુજ તણી. વીચારી વળ્યો તે ગામ;ચરચા જોવા ઠામોઠામ. ત્યાંહ અપ્છરા આપે રમે રમે સહુ લોક જુગતે શુ જમે બેઠા જઇ તેને બારણે નારી જોવાને કારણે કનક ઝારિએ ભરયું નીર, ચંપક વરણુ પહેરયુ ચીર, અંગ સજ્યા શોળે શણગાર,કંઠે મુગતાફળનો હાર; માણસમાં મન મોજે ફરે; લટકાં છટકાં અ-દકાં કરે મુખ તંબોળ કરે છે રાસ, ચાવી નારની નરનાં દલે સહનસહોદર સાથ, તતક્ષણ આવ્યો તેનો હાર.

દોહરા—ક્યાં ગઇતતું કામની, તે કહે મુજને પેર; મહેલ મંદીર તું એહનું; ચાલ આપણે ઘેર મંદીર મેસો એહનું, નગર ફરો એ તાજ; લાડ લડાવું તુજને સોપુ સઘળું રાજ. કઉતક સહુકો એ જુવે. અચરત અદકુ હોય; દેઉ દુવાઇ રામની, જો માપે મુજને કોય. હાકેમ છે તે ગામનો જુવે છે સઘળો સંચ. શેઠ પટેલ સહુકો મળ્યા તતક્ષણ મળીયા પાંચ. પરણિ નાર એમ હરી, વ્હાલી મુજ વિશેક. નીકળી આવિ એહનં, માસ થયો છે એક ફટરે ભુંડા પાપીયા; કાળા કુટી દેહ; વાટે જતાં વળગી પડે, કરવા આવ્યો નેહ જા મારગ તું પાધરો, વાત કરે છે ફોક; હવડાં દેવરાવે સુળીયે; જેમ દેખે સહુલોક હજી લગણ સાંખી રહુ નથી કરતી હુ રીસ; આપુ હાર હઇયા તણો, છેદાશુ તુજ શીશ. ચોપઇ—લેઇવુડ ઉઠયા રખવાળ. દેતા બહુ મોડેથી આળ; ત્યારે તે શુ બોલ્યો વાણ; દીધ મહારાજનની આણ પંચપ્રમાણિક બેઠા જ્યાંહ, બે જણ ઉભા કીધાં ત્યાંહ; જોગી જંગલ વાટે ફરે, શેઠ સાથે કાં દાવો કરે જો તું જુઠી બોલે વાણ, તો નીસ્ચે ખોશો તમ પ્રાણ; ત્યારે પંથી કહે સુણ રાય, આજ બન્યો છે અધિકો અન્યાય, રખે રાખો મોહોબત કોયની. એ મારિ નારી મોહની, જો હુ જુઠો હવડાં પડું, તોહુ નિસ્ચે સુલીએ ચડું, નગરશેઠ જુઠો કીજીએ, ઘરબાર ખુંચી લીજીએ, સારિ જાણ મુજ ઉપર ધાય, અકરમી બોલે અન્યાય દ્રવ્ય મારી પાસેથી લો, જુઠા બોલાને સુળીએ દો. પછી જુઓ તેની નાર. તારો તે કીયો ભરથાર, દેવતાએ દીધી હોય શાખ, તને કંથ કરીને રાખ; નારી કહે કહીયે અમો સઉ મુરખ દીસો છો તમો, તમમાં બુધિ દીસે ઘણી, શુ આવો હશે મુજ ધણી, આવાને કરશો છે ભુપ; શે ન પડે જઇ ઉંડે કુપ, એ આવ્યો મારી મુળીએ, લો દ્રવ્યને દો સુળીયે શણગાર સોંપુ શોળે આદીશ, મુજ દેખતાં છેદો શીશ. એ આજે જો સુળીયે ચડે ફરી કોઇ ગળે નવ પડે પંચ કહે જુઠો કીજીએ, લો એને સુળી લીજીએ. કાં ભાઇ તુ જુઠો જાણુ બોલ સાચી ધરીને વાણ; એંધાણ જો કાંઇ તારૂ હોય; શાખ વિના નવ માને કોઇ, શાખી હોય તોએ શુ વઢો નહીતો હવડાં શુળીએ ચડો. એહ વાત સૌને મન ગમી ત્યારે શેઠાણિ પાગે નમી કહેરે મુઆ કોણ છે સાખ; તારૂં જે દેવત તે દાખ, અરે પાપી દીસો ચડાળ ભલા માણસને દે છે ગાળ, ઉપર છે તે તો જોય, તેને નહી છેતરસે કોય,

દોહરો—ત્યારે પંથી બોલ્યો; સાંભળ જો સઉ મરમ; મારે સાથી રાખીયો જેનુ નામ છે ધરમ, આયુષ અરધુ આપીયુ જીવાડી છે દેહ; તે પાછુ આપે માહરૂ, છોડુ છેડો એહ. સાચી એ જુઠા સમો, મોટો મારો વાંક એના હાથેથી માહરે પાણી આપે ડાક. તારૂ અયુષ તુજ કને, એટલું કહે મુખ પછે મને સુળી દીયો; એને સોંપો સુખ સદાશીવ છે સાખીયો. પારવતિ છે સાખ, પછી પાણી આપો મુને રીતે બોલ મુખ રાખ પ્રમાણ કરયુ પંચે મળી સમજી નારી તે પેહ; લે હાથે ઢોણું જોડો

જા તું તારે ઘેર.

ચોપાઇ—ઝારિમાં હતુ જળ ભરયુ; ને પેલાને હાથે ધરયુ;તેણે આપ્યુ હોય મુને, તે પુન્ય સહીત પાછુ છે તુને, કર પાણી મુકયુ જેટલે; સ્ત્રી મરત્યુ પામી તેટલે. તેને મરમ સહુકો જાણિયો, સાચો પંથી જુઠે વાણિયો, ફટ ફટ કહયુ તે સરવ, લુટી લીધો તેનો દ્રવ્ય છેદવા માંડયું વણીકનું શીશ.પંથી પાગ નમ્યો તે દીશ એતો ભુ-ડિ છે આડે આંક, શો ગરીબ વણીકનો વાંક.પડયું જડયુ પરખાવે કોય તેનો દંડતે તેને હોય, પંથી પંથ ગયો શુભ પેર; આવ્યો આવ પોતાને ઘેર; સજન સહોદર રાઉ ભેટીયાં. મહા વિજોગ સુખ રૂપ વેઠીયાં કનક ફુલે તે વધાવીયો,પ્રિતે પુરમાં વધા વિયો;રીઝી રઇયતને સોપ્યું રાજ. પ્રધાન રહયો શેવાને કાજ કહે વજીર સુણ ધર-તા ધણિ. કહે તો પરણાવું નારી ઘણિ; વજીર વાત કહેશો માં તમો, એક નરિથી ધરાયા અમો, એટલું કરે મારી નવ થઇ;સુતો મુકી બીજાને ગઇ, માથા તળે મુકયો મહાણ પુરણ અચરત એ પ્રમાણ, શુક કહે સાંભળ રાજન,મહીપત આપ વિચારો મન, એટલે મેના બોલી બોલ, હું કહુ વીચારો તોલ. મધ્ય દેશમાં મોટુ ગામ, મી-ત્રાચાર રહેતા તે ઠામ; નીતે એકઠા ચારે મળે, મા બાપ સહુનાં રીસે બળે; તેઓ તે નવ છોડે પ્રિત, મીત્ર શહોદરનિ જે રીત; મળી એકઠાં વાતો કરે,અદકુ હેત રૂદે માં ધરે ત્રણમીત્ર પરણયા છે ટેક, બ્રાહ્મણ માંહે કુંવારો એક,વાત કરે,તે સ્ત્રીનું સુખ ત્યારે બ્રાહ્મણ પામે દુખ. એક કહે સાશરે હું ગયો. પાંચ દીવસ પરોણો રહયો ત્યાં ઇશ્વરથી અદકુ સુખ જોતાં મારી ભાગુ ભુખ;બીજો કહે સ્ત્રી મારે ઘેર;સણગાર શોળ સજે શુભ પેર; તેને હુ દ્રષ્ટે જોઉ છુ, ભુખ તરશ સઘળા ખોઉં, દુખ સુખ તજી સુખીયો થાઉ છુ, સ્ત્રી વીના મંદીર શમશાન, નર હળવો જેમ પીતળ પાન. સ્ત્રી વીના અંધારૂ ઘેર, સ્ત્રી વિના નર દીસે ચોર; સ્ત્રી વિના નવ કંઇ આચાર, સ્ત્રી વિ-ના ઘરનો નહી ભાર. સ્ત્રી વીના ખાંણુ લાગે રીશ, સ્ત્રી વિના જાએ નહી દીશ, અ-નેક કરી સ્ત્રીના વખાણ, તેમ તેમ વાગે બ્રાહ્મણને બાણ; એમ હશે કર તાળી દે. ત્યા રે પેલો છાનો રહે. વખાણે સુખ નારી તણું, બ્રાહ્મણ લજ્યા પામે ઘણું, દુરબર છે બ્રાહ્મણની જાત, કન્યા મોંઘી પોતાની નાત. પરણતાં પાંચશે પુરાનું કામ તેમાં ન મળે એક બદામ. આશા બંધે પામે રીશ. વરસ થયા એમ કરતાં ત્રીસ, આશા મુકી પરણવા તણિ, હુંશ રાખી હૈડામાં ઘણિ તેણે આપ પોતાનો દેશ. પર મુલક કીધો પરવેશ, દલવાડું દક્ષણમાં ગામ વાડવ જઇ પોહ તે ઠામ; હાણોખાણ પોતાને કરી, તેહ ઠામ રહયો તે ઠરિ માગી અનને પેટજ ભરે, કાળ ખપના અમેજ કરે, નહી બીજું વસ વિવેક, ગાંઠે નહિ નીશાની એક; મનતો જાણે જોકુ ગરમ, પરણું તો સો અરથ, હહાડી એવો કરે વિચાર, એણે વરસ વિત્યા અગીઆર, તે ગામનો છે રાજન, બ્રાહ્મણ પંડીત તેનો મધાન, વિદ્યાવંત તે ગ્રહસ્થ અપાર, અત્યંત સહુ-

જની નાર, રાજ રીદ્ધ સકળ ઘરસુત્ર, પુત્રી પણ નહિ તેને પુત્ર, રૂપ સુંદર સકળ ગુણ ધામ, બત્રીસ લક્ષણ પુરણ કામ; ઇશ્વર ઉપર અધકી પ્રીત, કરે કામ તે કુળની રીત. આય ધ્રુચ્છા એક નહિ દેહ, ધરમવાત ઉપર બહુનેહ; નવ ચાલે એક અન્યાય બાર વરસની તે કન્યાય, શુભ ગુણ શુભ લક્ષણ સતી, જેવી જોગ માયા સરસ્વતી આપ રૂપ ભવાનિ અંશ, ઉત્તમ કુળને ઉત્તમ વંશ, રસોઇ કરવા પેઠી માત, શી વ શેવા કરે છે તાત, કન્યા કામ ઘરને કારણે, વિધારથી આવ્યો બારણે નિર્ભાગી કુંવારો જેહ, ભિક્ષુક માગવા આવ્યો તેહ; કલ્યાણ હજો કહિને રહયો, ઘરમાંથી મા બાપે લહયો. કુમ કુમ લોળ કન્યાનુ નામ, સોંપ્યુ મા બાપે તેને કામ; આપો કણ જાઓ બારણે, બ્રાહ્મણ ઉભો ભીક્ષા કારણે. ઉજવળ ચોખે પસલી ભરી, કણ આપવા પોતે પરવરી; ચંદ્રશરદનો દિપે જેમ, વિપ્રે વનિતા દીઠી તેમ; જેમ ચમકે વિદ્યુત આકાસ. આવિ વનીતા બ્રાહ્મણ પાંસ; જેમ જળઉપર અંબુજ હોય, માનનીનું મુખ તેવું સોય, કણ આપી તે આપે વળી; હાર પહેલા પુરૂષની ગળી, દીઠી ચતુરા ચતુર સુજાણ લાગ્યું વિપ્રને મોહના બાણ હેઠો મેલ્યો તેણે નિસ્વાસ; અરે દઇવ ન પોંચી આશ, આપ કરમ અડાડયો હાથ, સંભાર્યાં શ્રી વઇકુંઠનાથ નાખ્યો નીશાસો બીજી વાર, ત્યારે જોયું પાછું નાર; જાતીતી જે પાછી વળી, દીઠી હાર બ્રાહ્મણની ગળી અલ્યા વિધારથી ઉભો રહે. તારા મનનું કારણ કહે; નિશાશા મુકે શા માટ; આવડા શા ધરે ઉચાટ. કહેપેરે પરહરિને લાજ; શું ધારે મનમાં કાજ સત્ય વચન નવ કહેજો આપ, તો ભોગવ બ્રહ્મહત્યા પાપ, સાચો કહેજે એહ, રમનપીત ગળજો તુજ દેહ; તારૂ; તારૂ સુકીત મીથ્યા થજો કુંભી પાકની ખાણે જજે. મન મુકી સાચું બોલજો પડદો પેટ તણો ખોલજો, શીવ આજ્ઞા જો નવ કહે મુને, બ્રહ્મહત્યાદીક ચાતીત તુને.

દોહરા—વીપ્ર કહે વનીતા સુણો, શાંતેને શમ ખવરાવો, હુ મારે મારગ રહુ, તેમો મંદીરમાં જાઓ. વાત કહું તમ આગળે, તેનાં લેખાં લેઉ; મારી નાખે સહુ જહાં ભીખ ખાતો રહું; જીભ કડાવે તાળવે વતી સુણ જવ કરણ; કાનને નાક છેદો તમો, નીસ્ચે પામુ મરણ. માબાપ મળે તુને નહિ, એક મળે નહી મેળ; વાત વાત વીણી પીલો તમો. કહાડો મહારૂં તેલ નહિ કહો વનીતા કહે, ન કરૂં તુ જાને રીશ; વાત સુણી ખીજું અમો, તો તારા સમ. શિશ શિઘ કહો સંક્ષેપમાં મનનિ હોયે વાત; ખોટી થતાં ખીજશે, ઘરમાં મારો તાત,

ચોપાઇ–વિધારથી કહે પુછે તુ, તે સતવાતે કહું છું હુ, જાતે હું બ્રાહ્મણનો તન પરણવા ઉપર અદકુ મન બાળપણામાં ચારજ મીત્ર, ગણુ હેત ને મન પવીત્ર, હું કુંવારો પરણ્યો ત્રણ. જા પુછે તો શંભાળ કરણ. વાત કરતાંતે નારી તણી; ત્યારે રિશ ચડતીતી ઘણિ; ઉપન્યું મારા મનમાં વેર, માત પીતા સઉ મુક્યા ઘેર. પરદેશ

જઇને ઉદ્યમ કરૂં, દ્રવ્ય કમાઇ કન્યાવર; એમ કહિ તજ્યો મેં ઠામ, આવી રહ્યો તમારે ગામ. માગી ભુખ ભરૂ છુ પેટ, વરસ થયાં તે ઉઠી વેઠ; હવે તમને દીઠાં દ્રષ્ટ, દેખીને ઉપન્યુ છે કષ્ટ. મેં મન શુ એક કરયો વીચાર, નવ પામ્યો હું આવિ નાશ; અરે દેવ ન પહોંતી આશ, એમ કહિ મુકયો નીસ્વાસ. સત વાયક બોલુ છું અમો, કરવું ઘટે તે કરજો તમો; જો ગમે તો વણુ સાંખ, જો ગમે તો મારી નાંખ. સમ દીધા તે સાચુ કહુ, નહીતર મનમાં જળી રહુ; એ અમારા મનની વાત, અમે કુળ રૂડા છુ જાત.

દોહરા—વનિતા કહે વિચારથી, બેશ બારણે આંહ; એમ કહીને પરવરી, પોતે મંદિર માંહ; જો તું પથ અહીંથી ધરે, બ્રહ્મહત્યાદિક પાપ, કરમ ફરે જો તાહરૂં, તુજને પરખુ આપ. સમ દેઇ સામા ગઈ, માત પીતા જેહેર; મુજને પરણાવો માવડી કરો વીવાની પેર, અચરત પામ્યા સરવકો, એ શું બોલી બાળ; આજ તમને શું ઉકળ્યું. હવડાં આણે કાળ. તાત ઘરમાં છે તાહરો, શીવપુજનને કાજ; વાતો કરેપરણ્યા તણી, કુંવરિ નાવિ લાજ. પીતા કહે પુત્રી તણા પહોંચાડું મન મનકોડ, બત્રિશ લક્ષણ પુત્ર નિરખી, જોઉં તમારિ જોડ, પુરણ કરૂં પેહેરામણિ, તાત તણો શરદાર, વર જોઉં તુજ કારણે, રૂપ તણો ભંડાર ઘેર જમાઇ તેને કરૂં, આપુ વસવા વાસ, પ્રધાનવટુ દેઉં પુર તણું, રાખું રાયનીપાસ ચોરી ચિતરાવું હેમની, આપું અષ્ટમહા દાન; નાત જમ ડું મોસખટ દઇને ઝાઝાં માન, પંડીત તેડુ પરગામથી લગન લેવરાવુ આજ, લહેણું જોઇ વીવા કરૂં; તો સહુ સુધરે કાજ.

ચોપાઇ—કન્યા કહે સાંભળરે તાત, કહુ મારા વીવાહની વાત, કણક માગે છે બહારથી. વર જોયો મેં વિચારથી; મેં તો વર જોયો તેહને, શું કરવું સુંદર દેહને. રાંક જાણિ હું તેને વરૂં, ના કહોતો નિશ્ચે મરૂં. ગરીબ કંગાલ દીસે છે રાંક, મેં જોયો કરમનો આંક; સો વરસે કુંવારા જાય, કો એને નવદે કન્યાય. એના મનની પુરૂ હામ, દાસી થઇ કરૂં હું કામ; મે જોયો તે મારો દેવ; સ્વામી જાણી કરશું શેવ. વહાલવ મારે મન એ રાજ, પરણુ પતિ શેવાને કાજ, તેમાં ના કહેશો જો તમો, તો સ્ત્રીહત્યા આપું અમો. આજ સમુરત રૂરો વાર બહાર બેસાડયો છે ભરથાર; લગન આજ લાહેલી જીએ, ઉઠો કામ રૂડા કીજીએ, એ નરવીના જે નરની જાત, વડા પીતા નાનોભરાંત એ વચન તો મારૂ ખરૂ, નહિતો વીખ ખાઇને મરૂં. દોહારા—છાની રહેરે છોકરી. કા યર શું બોલેબોલ; ખાંપણ લાગે કુળ વીષે; ઉતરે તારૂ તોલ. એને વરસ થયા ઘણા નવ જાણે કોઈ વાત, એકરૂપ કુલક્ષણો સુંદર તારી જાત. કોટે રતન જેમ કાગને, મરકટને જેમ હાર, તેમ શોભે તુ સુંદરિ, એ નરને તું નાર. વનીતા તું એને વરે, કરી આપવિશેમાં કાડી મુકુ ગામથી, નાપુ નીશાની એક, ના આપું કાચું કોડીયું, મોહોલ કરાવું તાજ, વટેમારગુ ને વરિ, ભોગવ વળતું રાજ.

ચોપાઇ—મેતો વરયો એ વર નીરધાર, હુંતો સ્રીને એ ભરથાર, રૂપ જુવેવર રાજા તણું,ફટ કરેસહુ ઘણું. મળ્યા સહોદરસઘળાં સાથ, મેળવ્યો વર કન્યાને હાથ. કોઇનું કહ્યું નારિ નવ કરે, દુબળી જાણી તેને વરે, જાણી રંકને કરૂણા કરિ, વારતાંતે નરતે વરિ. ચડી માત પીતાને રીસ; એ ઉપર દુભાણા ઇશ. કાચુ કોડિયું નાખ્યું હાથ. વસ્ત્ર વિયળીવાળાવિ સાથ; સજ્જન સહોદર પરવરી, વનીતા સહી એ વરને વરિ. કહ્યું ન કીધુ એ કારણે, બેને કાઢી મુકયા બારણે; એક ભાડે લીધિ ઓરડી, રહ્યાં કંથને ત્યાં ગોરડી,કણુકબશેરનીભીક્ષા કરે, તેમાં બેજણુ પેટજ ભરે, ધણિ ઉપર ધરે બહુ નેહ, પ્રિત જેવિ બપઇયા મેહ, પ્રભાતે ઉઠે સુંદરી, સાધે ધરમ હેતે મન કરી કંથ શરીરે મરદન કરે, ચરણામ્રત લેઇ મસ્તક ધરે. વચન લોપે કંથજ તણું; પતિવ્રતા વ્રત પાળે ઘણું, ઇશ્વરથી અધીકો જાણે જતી, સીતાશરખી છે મતી; વરસ બે રહ્યાતેદેશ,થઇ રંભા જોબન વેશ;એક સમે બેઠા નરનાર, છાનીગુજ કરે વિચાર, માત પીતા જુવે ઘેર વાટ. તેનિ મારે મન,ઉચાટ; દુખે દુરબળ થાઉછુ, હું મારે દેશેજાઉછું,આવો સાથ કે અહિયાં રહો, શીસ સુખ ઉપજે તેમ કહો. કામની કહે હું બોલોકંથ,હુ તમ સાથે આવુ પંથ;તમને દેહ સોપ્યો છે અમો, મારે મન ઇશ્વર તે તમો. એકલી રહી અહિં શુ કરૂ.તમ વખુટે નીસ્ચેમરૂં. તમ વીના મુજ લાગે ખોડ,તમ મળે મુજ તીરથ કોડ. પીયરમાં જઇ વાતજ કરે, માતા હુ જાઉ સાસરે;મળ્યાં નહિને આપ્યા વસુ,વસ્ત્ર, નં કીધુ એકે તસુ,સાથ જાયો મન રૂડા ઘણો, હાકેમ મોટોઆમજતણો. પાયક ઘોડા રથ અસવાર,તેમાં ચાલ્યાં નર ને નાર;બીજો કાફલો રઇયત ઘણી, તે માંહે ધણિયાણિ ધણિ,તે હાકેમની હતીહાસ, આવી પોતાને ખાતી પાસ; આપ વધામણી મારે ભુપ, નારી દેખાડુ સુંદર રૂપ. કોણ જાણે એ સ્ત્રી કોયની, રંભા કે જેની મોહની;જેવો શરદ પુનમનો ચંદ્ર,કામની તે કમળાનો વ્રંદ,કુમકુમવરણી દેની દેહ.હાકેમને દેખાડીને તેહ;રૂપે સુંદર ચતુરસુજાણ,જોતાં વાગ્યુ મોહનુ બાણ શામ દામ ભેદે લીજીએ,એ નારી આપણે લિજીએ; નીશાચરૂચા જોઇએ તે તણી, એ નારીનો બ્રાહ્મણ ધણી, બ્રાહ્મણ શું કીધી બહુ પ્રીત.લોભતણી દેખાડી; રીત; એમ સાથે પ્રીતે પરવરો, આજ રસોઇ અમારી કરો આપુ સિધુને લાડુ કર્યા,બ્રાહ્મણભાઇ હઇડામા ડરયા,પાસે ઉતારોઆપે પાન,વીવિધ પ્રકારે દેછે માન.એક બે ત્રણ મજલજ ગયા,કિધી પ્રીત પોતાના થયા,તમે વરડાને નાનિ નાર. તેતો મુજનો કહો વિચાર. દોહરા—પંડીત કહે હાકેમ સુણો, અમો પ્રદેશ બ્રહ્મ,ધન રળવા આવ્યા અહીં સાંભળ સાચો મરમ પરણી પ્રેમે પદમની,જોબન બાળેવેશ;સહોદર મળવા કારણે,જાઉ અમારેદેશમીત્ર સુણોહાકેમ કહે, બીજી પરણોનાર;તો દ્રવ્ય જોઇએ કેટલો, સાચુ કહોનીરધાર.પરતુ પરઠણ સોહાચારનું, સૌ એક જોઇએ લાંચ; બીજી કન્યા હવડા કરૂ, રૂપઇઆ સેહે પાંચ.બીજી લાવુ વ-

રષ બારની; જો ગાંઠે હોય ધન્ય,દ્રવ્ય હીણુ માટે રહયો,કુંવારો બહુ દન,એક કહેતાં એકવિશ છે જો ગાંઠે હોય અથી,દ્રવ્ય વીના આવે નહી, ન સરે એકે અરથ.

ચોપાઇ—દ્રવ્ય વિનામુકયાં માબાપ, દેશાવીદેશ ફરયોહું આપ;કોઈક જનમની ચોતીરળી,વગર ચીંતે કન્યા મળી,તેને લેઇ મંદીર જાઉંછું, મનમાં હરખવણોથાઉ છું;મારી નાતમાં કન્યાઘણી, પરણે દ્રવ્ય તણો છેધણિ;આટલા દાહાડા દુઃખીયોથયો, દ્રવ્વ વીના કુંવારો રહયો, જો દ્રવ્ય હોય તો જોડ, કન્યા હીંડે મોડામોડ.

દોહરા—હાકેમ હસીને બોલીયો, સરે તે મારો અરથ; ગોરાણિ આપો મુને, તો વણા આપુ ગરથ, તમે બીજી પરણજો; બમણું લાવે ધન, બેઠા ખાજો રોટલા,વિચારજો મન. હેત કરી દહાડા વોશે, અમને આપો નાર, એક ઘોડો એક પામરી; રૂપઇયા ચાર હજાર. મન માની કન્યા વરો,શેજે સુખીયા થાઓ; વધે તેની થાપણ કરો,નર નારી બેઠા ખાઓ;વીચાર કરો હદાડા વિશે,નથી કહેતો હું ફોક, મન કરો આપ્યા તણું; તો ગાંઠે બાંધો રોક. પડયા ખખરા બપોરના, દીઠા જ્યારે દામ,ત્યારે લાલચમાં પડયો; કરવાં કુડાં કામ. ભોય ખણે હેઠું જોઇને, મુખ ન બોલે વાણ; હેત પ્રીત લહયું નહિ, લોભે લક્ષણ હાણ. મન વરત્યુ તે માળીયે, કોટ ઘાલ્યો હાથ; શા માટે શરમાઓછો સાચુ કહો મુજ સાથ. ચોપાઇ—બોલ્યો તે નારીનો ધણી,ઠગાઇ કરી આતે શી ઘણી;નારી કોઇએ નવ વેચાય,દ્રવ્ય ઘણો તેકેમ દેવાય,વરતી જુઓછો મારૂં મન, દેખાડીને અદકુ ધન. નિચ જાત અસુર છો તમો, ઉતમ જાત બ્રાહ્મણ છું અમો. પાછળ આવે સ્રી માહરી, જુઠી વાત ન ગમે તાહરી,સાંભળે વાટ જોતા લોક, હું જાણુ તે કહોછો ફોક. હાકેમે તો ખાધા સમ, જુઠી વાત તે બોલું કેમ; હું કે તુ જુઠી કહે વાણ, આપ આપણા દેવતાની આણ. દોહરા—બ્રાહ્મણ કહે હાકેમ સુણો, લોભે હું લપટાઉં, કબુલ કેમ નારી કરે. છે એ સાથ હું જાઉ,પાણીમાંનાંખુ સહિ,સોના કેરિ ઝાલ,નારે કબુલ કરયાવિના,કેમ કહુ જેથન આલ પામેરી તારૂં શુ કરૂં, શો ઘોડો શો અરથ; ન થાય જો નિપજે, ગાંઠે બાંધુ ગરથ.

ચોપાઇ—તેના બોલ રૂદેમાં વસ્યો,હાકેમ હપતા માંહે હસ્યો,સ્રીને શું કહયાનુ કામ, જા ગણીને બાંધો દામ, પાણી પીવા પાછા જજો,ત્યાંથી તમો વીદાયજ થજો; વાટ જોઇ વનીતા થાકશે,અફુણીએ પછે પાકશે,વેચી વનીતા આપે ધણી, બાંધ્યુ નાણુ ગાંઠે ગણી; રૂપીયા કેરા સેંહે બાર,તેટલા માટે વેચી નાર,હા કેમ શીક્ષા દેઉછું, તું આપે હું લેઉછું, મુજને નારીને નહી આપ,તારૂ તું ભોગવજે પાપ. વારૂ કહિને ત્યાંથી વળ્યો, હીંડે માઠનીને જઇ મળ્યો, લાવો ને તુંબી તમ તણી,મુજને તરશ લાગી છે ઘણી, સાથ સંગાથે જાઓ તમો, પાણી ભરી આવુ છું અમો; નીર ભરી નીશ્ચય આવજો; ઉતાવળા વેહેલો લાવજો. જો સ્વામી દિઠે સુખાણી થાઉ,વણુ દીઠે તો હું સુકાઉ;તમને દિઠે તો દીઠે હું હરખેકરૂં,વીજોગ થાય તો નિરચે મરૂં. પ્રભુ પાસે

માગુ છુ વરત,તમ પાળી હું પામુ મરત;મહારાજ નરખુ હું તમારૂં મુખ,સઘળી રીતે પામું સુખ.સજન સુખ સાંભળતું નથી,કંથે આગળ શું કહીએ કથી; પુરૂષને પરમેશ્વર માબાપ. તમો ઇશ્વર અમારે આપ; દીઠે મન થાય છે પરસન, હું જાણુ દેવતાનુ દરશન, તમ પાખે કલંકજ ચઢે, રખે રહેવું વિજોગે પડે. પાણી વિના પોરો હોય જેમ તમ વીના મહારી ગત તેમ; લક્ષપતી લેખા ત્રિન લોક, મહારે મન તે સરવે ફોક. તમ દિઠે મુજ આંખો ઠરે, એમ નારી આરાધન કરે; લીગ્ર આવજો પાછા ભરથાર,તમ વીના સુની સુંહગ. દોહરા—પાછળ પાણી આવા રહયો, કપટ કરીને હાથ,નારી ચાલી સાથમાં હીંડે પ્રેડે પંથ, પચાસવરાં પાછાં મળે,પાછુ જુવે નાર; વીલાપણુ વનિતા કરે. શે નાઠ્યો ભરથાર. અખંડધાર આસુ પડે, અકડાકરે ઉચાટ, વગડે વાધે મારીયો કે ભુલ્યો કહી વાટ.

ચોપાઇ—ને હાકમનો સેવક હામ;આવ્યો તે વનાતાની પાસ;ગામાટે અકેરૂઓ. ફરી ફરી પાછુ શુ જુઓ.વેચી ગયો તમારો ધણિ, માંહે આપિ પૈસા ગણી;ને સોન દઇયા લીધા સાથ. તમને આપ્યાં અમારે સાથ. માટે રથમાં બેસો ચડી,આજ કરમ રેખા ઉઘડી, અમુલખ સજો શણગાર, વહાલવ ભોગવ એ ભરથાર. નવે નીદ્ધ તુજ ઘરમાં ભરે,નારોમાં પટરાણિ કરે;સુરા પુત્ર છે ડાહરા, ને ચાકર મહુકો તાહરા.માટે આપ વિચારો બુદ્ધ, માગો પાણી તો આપે દુધ, સેવા કરશે ગળા સખી, વાહન પ્રીતે શું પાલખિ; ફરયુ કરમ શાથે તમ તણુ, સુખ પામીશ એને ઘેર ઘણું; એવુ કહેવા આવ્યા અમો, બેસોરથ સંગાત્ર તમો.

દોહરો—એવુ સુણતાં સુંદરી, ઢળી તે આપે ધરણ, શ્વાસ નહિ નહી ચેતના, જાણે પામી મરણ. બોલાવિ બોલે નહી, પાયું ન પીએ નિર; ઉંચાડી રથમાં ધરી, ના રહી શુધ્ધ શરીર. આગળ ગામ એક આવીયું જઇ ઉતરીયા લોક, હાકમને મન હરખ છે, શામાને મન શોક.

ચોપાઇ—સવા પહોર શાતા વળી; મારા કંથને હું નવ મળી;મુજ વિના તે દુખીઓ થશે મારગ હશે તે ભુકયા જશે,આ માટે મારો છો આજ,મહારે કુળ લાગે છે લાજ; હુ અબળા તમારે શરણ, જેમ સીંહને નાશ્યું હરણ. ખોટુ થયુ તમ માટે ચડે. આળકહેટ ઉપજે તમ અડે; તેમાં જુઠું બોલું આપ, મવેકાળનુ મુજને પાપ. તેની પ્રિત પરહરો, મન મુકીને વાતો કરો; સઘળી સામગ્ર તારે પાસે,મુકો તે બ્રાહ્મણ આશ. તારા ચાકર જુજી અમો. શાને દુખીયા થાઓ તમો; એવી વાત તેનિ સાંભળિ, મનમાંહે નારી પર જળી. પ્રગટ દેવ સુરજ મહારાજ, મુજ અબળાની રાખો લાજ. અનેક સતીનિ વહારે ચડો, તે માટે વિશ્વાસજ પડયો. કંથ વિજોગ ધરૂં જો પ્રાણ, તો તો મારા કુળને હાણ;કંથ મુવે જે જીવે સતી, તેનુ નામ નિસ્ચે દુરમતી. વેચી ગયો તે મુજ મત મુઓ, જેતો વિજોગ કપટથી હુઓ;ભાગ દીજે શું

ધરત્તી માત,કરવી ન પડે દેહની ઘાત,ફટફટરે તુંય અજાણ. કેજે દેહમાં રહયોછેઆણુ; પાડ નીસ્ચે તું મારી દેહ, તેનું કરયું ભોગવશે તેહ. ઘણુ સુખ પામે છે ઘણી; હું તો ચીંતા વેઠુ ઘણિ; ધરયુ એક ચીને શીવ ધ્યાન,મનશા શીઘ ધરી બહુ માન; ફુટીયું તાળવું પ્રાણુજ ગયો,તે નારીને હરષજ થયો;શીવશીવ કહી .ઢળી છેધરણ; પામી માનની પોતે મરણ હાકેમે દીઠું તે દ્રષ્ટ પામ્યો આપ રૂદેમાં કષ્ટ, તે ગામના તેડયા બ્રહ્મ,કુળ આચારી કીધું કરમ. અગ્નીદાહ તે વેળા દીધ.કારજ.થયું શતીનું સીધ;ને નરતો થયો નીરાશ.ગયો હાકેમ પોતાને વાસ,વાત નારીની અહીયાં રહી, પેલા બ્રાહ્મણની શી ગત થઇ. આપ્યું દ્રવ્ય તે ઉલટભેર,જવા માંડયુ પોતાને ઘેર. ઉતાવળો પંથે પરવયો, મન માંહે વીચારજ કરયો;ઉતાવળોજે પંથજ કરૂં,સજ્જનસહોદરને જઇ મળું પછે જમાડુ બધી નાત,કયુ જાણુતી મારા જાત સારે ઠેકાણે વીવા કરૂં, કન્યા કુળ રૂડાની વરૂ; ઘણી રીતે કરૂ ઘરસુત્ર, પહોંચે આશ જો પામુ પુત્ર. પુત્ર પરણાવી લાહો લીજીએ, ઘર બેઠા અલખત કીજીએ; એમ વિચાર કરે જેટલો. ચાર ચોર મળ્યા તેટલે;ખુચી લીધો સઘળો ગરથ.ન સરયો તેનો એક અરથ ઉપર મારયો અદકો માર, દઇવ તેનો ભાગ્યો ભાર; નાગો કરી મુકયો તેહને, ભાગ્યાં હાડ એ મત દેહને. ઉઠી ન શકે પોતે બ્રહ્મ, સંભારે પોતાનું કરમ બ્રાહ્મણભાઇ હતો તે રહયો, ચોર ગરથ લેઇને ગયો.

દોહરા—કરમે હાથ દેઇ રહયો, સામુ પાછુ જાય;જેમ ચોરની માવડી,માં ઢાંકી રોય. તેમ કઠામે સુંભડુ, કાં આગળ કહેવાય; કુવા કેરિ છાંયડી. કુવા માંહ સમાય, અરણુ તો આ વરણુ છે, સવળું કરે શિ નાથ; પુંખ ખાતાં પહેલાં સહી,બગીગયા બે હાથ.લાખેણી નારી ગઇ ગયો અલેખે ગરથ;માં દેખાડી નવ શકયો,સરયો નહી એક અરથ; નારી તો એક સાધવી, નરનિ તીચજ જાત;સભા સહુકો દેખતાં,કહી મેનાએ વાત. ચોપાઇ—મેનાં કહે સાંભળ રાજન,વિચાર કરી જો તારે મન;સઉના મનતો સરખાં નથી શું કહીએ તમ આગળ કથી. કાં નરને નારી મરમ, ઇશ્વર જેનો ધરમ;જેને મન જેનો નેહ વનયો,ગુણ અવગુણ તે તેને કશો પોપટને ઉપાડી ગરથ, મારો ને સર્યો એકે અરથ; માળો પડયો તો હું કયાં રહુ, સુખ દુઃખ તે કેટલા આગળ કહું.દોહા—વિક્રમ કહે તમે કાં વઢો,કરૂં તમારી પેર;કનક ઘડાવું પાંજરૂ, રાખું મારે ઘેર;સરખી વાત તમો કહી. કેનો કાહું વાંક,એ વીધાતા તણો, જેણે લખીયા આંક. જનુની જઠરે અવતરી,કાં નર ને કાં નાર;બાપ રાખે પોતા તણું,તેણે જીત્યો સંસાર કેડો કોના નવ લીજીએ,ખોઇ એન કોનોભાર; લેણુદેણુથી અવતરે કાં નરને કાં નાર લેણુ જ્યારે ભોગવે. ત્યારે ઉપજે હેત;દેણું આપે દુશ્મન ઠરે,અળખામણુ સરવ સમેત; વાંક કોનો કાહું નહી, સાચાં બેહુએ પ્રીત;કરો તમો બેહુ મળી;ગુનો કરો મુજ માફ. ખોળા પાથરી કરગરે વિક્રમ ભારે ભુપ;વાત તમો વઢ-

ના તણી, નાંખો ખારે કુપ મેના કહે મુકું નહી એ પોપટનો ખ્યાલ; રાતું તાતું આહર, ખવરાવ્યોછે માલ શુક કરે સાંભળ સારીકા તાહારે કાંએક ગર્જ, ઘર સુત તેતું માંડવા, કરે રાવલે અરજ. મારૂં મન માને નહી, ભોગવે તે ઘરસુત; વિદેશ એક ઉઠી ગયો. પહેલી સ્ત્રીનો પુત્ર;જીવ ભમે તે પાછળે ન ગમે બીજું અન્યઆખી રાત રૂદન કરૂં. મોટુ દુખ છે મન. મુજને તું વહાલી ઘણી ચતુરાચતુર સુજાણ;ની જેમ પડયો છે પુત્રના,તેણે ન કરે પ્રાણ. મેના કહે પોપટ સુણો,વાત કહુ નીરધાર; માળેથી હેઠાં પડયાં બચ્ચાં મારા ચાર. તે લઇ ગયું નિર ક્ષીપા તણું.જાય પરાઠી પુર; તે મધે વહેતાં ગયાં રવી ઉગમતે સુર વીજેગ થયો વહાલા તણો,ટળી અમારી આથ, તે માટ રીશ કરી વદું વાણું તારી લોથ. બચ્ચાં ગયા મુજ પેટનાં મારે તારે પ્રીત. હવે જીમમાં જીવીએ. તે કુણ રૂડી રિત. પોપટ કહે મેનાં સુણો,કોણ પરવરી કોણ પુત્ર; ગયો સંતાપ એ માહરો, સાંભરે છે ઘરસુત્ર. ચીન્હ મણી સરખું હતુ, ઉજ્વળ તેની ચાંચ; તે ગયો કદળી વને,વરષ થયા છે પાંચ.આશા શી રાખું એહ ની, તેહ મળે કયાં તન;મારે પણ મારવા તણું લક્ષવસાછે મન. લીજે શીખ વીક્રમ તણિ, બેહુ જણ જાઇએ ગંગ; જંપાપાત જઇ કીજીએ; સ્નેહ બે જણ સંગ.

દોહરા—દોણી દુધ બે રાખાએ, એ ધરમની રીત,સાથે પ્રાણ તજીએ સહી,એવું સુણત બોલીઓ આપે વીક્રમ વીર;બચ્ચા અપાવુ તમ તણાં રાખો રૂદયે ધીર મેળો કરૂ માબાપનો, તેતો વીકરમ મુજ નામ. વીશ દીવસનો વાયદો રીઝો આણે ઠામ પ્રતીક્ષા પોતે કરી, સાંભળે છે સહુ લોક; વાચા ચુકુ માહરિં. સુકીત થાએ ફોક કદાચ બચ્ચાં જડે નહી ના આવે મા્હરે હાથ;હુ આવુ ગંગા વશે,જંપાવુ તમસાથ વીશ દીવસનો વાયદો, કરયો પ્રાતજ્ઞા પેર;વિચાર કરયો આપે મનમાં.વિશ દીવસ તો ઘેર ચોપાઇ—કરિ વાયદો પોતે ચ હ; વિચાર કરયો આપે મનમાં. વીશ દીવસ તો વહીને જસે,કેમ કારજ પંખીનું થશે. એતો સંકટ મોટુ ઘણું.બાળક કેમ જડસેએ તણું; મધરાતે ઉઠયો મહારાજ,કરવા પોતે મોહોટું કાજ. કુમકુમ ચંદન હેતે કરી, કનક થાળમાં પુજા ભાર, હરશીદ્ધ માને દીધાં માન; એકે ચીત માંડયું ધ્યાન ઇષ્ટ દેવનો મંત્રજ ભણી, અમુલક આહુતી હોમે ઘણિ, વીતી રાત ઉગ્યો જવ દીશ; કર ખડગ લેઇ છેદે શીશ, કમળ પુજા માને માહરી સરવે દેહ સરજી તાહારી, પરદુઃખભંજન જાએ વરત તેથી સારૂ પામ્યા મરત; લેજયો માત ભવાની ભોંગ, સોપી શીશ તારે સજેગ; હાથે મસ્તક છેદે જેટલે; પ્રસન થયાં માતા તેટલે, મા કર ધાત અધિપત નાથ મામા કહી ઝાલ્યો હાથ. માગ માય પ્રસનછુ અમો ઉણમ કાંઇ ન રાખો તમો. જે માતા આપે વરદાન. શુકસારીકાના સંતાન; પોપટ મેનાનાં જે બાળ.તેની માત બતાવો બાળ,સ ણેકાના અરભક કુણ ઠામ.નીપીનદ પોપટ કુણ ગામ;મુજને તારોછે વિશ્વાસ, તે આવે તે પરોચે આશ. પરદુખભંજન

કોને કહો નવેખંડમાં નામે લહો; તે હરશીદ્ધ તારાં છે કામ,નહીતર કેમ રહે મારી હામ. વિક્રમ એક મરતે શું થશે બરદ માતાજી તારૂં જશે;કામ દે તે કરૂ વેઠીઓ હું તારો અનનો પોઠીઓ. જ્યાં ત્યાં બરદ માગુ છુ હું, મારે માથે ગાજે છે તું, વચન આપું છું સહુને હાથ, જો સાચું છે તારી સાથ. ઘણી વાર પુરે છે આશ. માટે મુજને દ્રઢ વિશ્વાશ; ઉપાય કરો જેમ સંકટ ટળે, બાળ સારકાને મળે, વાચન આપ્યું તેના કર સાંહ્ય,તે માટે હું આવ્યો આંહ્ય;નામ,અવીચળ મારૂં રાખ, દયા કરીને મુજને દાખ.

દોહરા–માત કહે મહિપત શુણો જયતપુરમાં જાઓ; ત્યાં મળશે પોપટ તુને, સેહેજે સુખીઆ થાઓ,નંદસેન નરપત ભલો,પવિત્ર તેનિ પેર;નીધી નંદન પોપટ કહયો, તે છે તેને ઘેર; બાળક બે મેના તણાં પડયાં નીર,હું બતાવું તુજને, સાંભળ વિક્રમ વિર,અરધું તરતું તુંબડું, આવ્યાં જ્યારે હેઠ; તે મધે ચ્યારે ગયાં; જ્યાં છે સમુદ્ર બેટ, આગળ ગામ પોપટ તણું, પાછળ સમુદ્ર બેટ, શીદ્ધ કામ તારૂ થશે, જાઓ તમો ત્યાં ઠેઠ પગે લાગ્યો તે મહીપતી, બહુ વિધ દીધાં માન; પ્રભાત થયે પછી તે સમે, હુવામાં અંતરધ્યાન.

ચોપાઇ–પ્રભાત થયો જેટલે,સહુ સુતાં ઉઠયાં તેટલે;પ્રધાનને તો સોંપ્યું પાટ, ચાલ્યો આપ કહી એક વાટ. સુખ શહોદર તજ્યું રાજ, થયો રાય કરવા પરકાજ મુકે ગામ એક બીજું લે, નીશા પડે ત્યાં વાસો રહે.પાંચ દીવસે ગયો તે ગામ,નંદસેન રાજાને ઠામ; પેસવા માંડે ગામજ માહ વિકટ ચોકી બેઠીછે ત્યાંહ. નરપત ત્યાં ઉભા તે દીશ.ચોકી વાળે નામ્યું શીશ, દીસતા છો ભારે ભુપ, રાજ ચીન્હ સરખું છે રૂપ, શા માટે તજ્યું છે રાજ,અહી પધારયા તે કહો કાજ, નગર મધે પેઠાનો ઠાઠ. ખટ દરવાજા છે વાટ, મોટી પોળ છે એક વિશેક, તેની જોડે છે બારી એક; પોળે બેસતાં સઘળું સુખ, બારીમા મોટુ છે દુઃખ હેઠો બેશીને લાંબો થાય,મહા દુઃખે બાર મા જાય; પોળે પેસતા અદકુ હેત;સુખે જાય ત્યાં હાથી સમેત; વચનએક મારૂ મન ધરો, રૂડુ જાણો ત્યાં પરવરો; વિક્રમ કહે બે પાડી વાટ, ચોકી બેઠા છો શા માટે, બારી બેઠે શી છે મોટ પોળે પેસતા શાની ખોટ તેની વાત સાચી કહો તમો; વળતી ઉત્તર આપું અમે, દોહરા–ચોકીવાળા બોલીયા, બારિએ પેઠે વાણ; પોળે પેઠે સુખ નથી, ખોવા પડશે પ્રાણ રાય અમારા નગરનો,તેનો છે બહુ વાંક, ભણ્યા હોતો વાંચી જુઓ, ભીંતે લખીઆ આંક.

ચોપાઇ–રાજા બારીએ આવ્યો જ્યાં, અક્ષર ભીંતે લખીયા ત્યાંહ; કાયરની જે કુખે જણ્યો અથવા નહિ જે વિદ્યા ભણ્યો. દાઢી મુછયું મુંડણ કરે; રાંક જાત થઇ પરવરે.ના મરદ થઇ હરિયે, તે મુખે આવે બારીયે વેપાર કરો કે લીખોગામ,તેનું ત્યાં કો નવ લે નામ; એવું વાંચી પાછો વળ્યો, મોટી પોળે ચોકીને મળ્યો;ત્યાં

અક્ષર લખીયા તે ભીંત હેતે વાંચી ધારયું ચીત. દોહા—શુરો પુરો રાજવિ રાણી જાયો હોય;સુખે આવો પોળમાં ભ્રાંત ન કરશો કોય, રાજ સભામાં આવજ્યે, રાજા કેરી જોડ; રમવા સારે સોગઠે,જીતવા હુશે હોડ. રમત રમતાં જો જીતશો,સારૂ દેખો જેહ, માંગ્યા લેજ્યે મુજ કને, તેમાં નથી સંદેહ, રમતાં જો હારી જવો,કરશુંએ હ-વાલ; મજુરી કરીને રાખશું ખોદવા કાજ તળાવ, જવનો સેર આટો જમો, રહો અહીં બારે માસ; સરોવરની માટી ખણો,મુકો ધણીને આશ. બેમાં જે રૂડુ ગમે, વિ-ચાર કરીને બેશ; જેવુ જોર હોય મન વિશે;તે વાંછે તું પેશ કાયર થઈ હારી જશો નો યારા સુખ, શુરા થઇ પોળે જશો, તો આગળ છે દુઃખ,

ચોપાઇ—સાંભળતાં ક્રિરમ તેવિર, આપ હૃદેમાં રાખી ધીર, ડાભા મુકી બા-રી ઓળ, મણી પાસે જઇ પેઠો પોળ. રાય પોળે પેઠો જેટલે દુદભિ નાદ કરયો તેટલે; થયું રાયને વેગે જાણ, આવ્યો પંથીકો ચતુરસુજાણ. ત્યાંથી શેવક બીજા વળયો, એટએ પંથી તેને મળયાં, રૂપ જોઇને ધુણ્યું શીશ. રૂઠયા કે તરડયા છે ઇશ, કોમળ જાત દીશે છે ઘણી,કેમ ખોદશો માટી શર તણી, પંથી કહે તારૂં શું જશે, જેમ સરજ્યું હશે તેમ થશે, એમ કરતાં આવ્યા દરબાર,દીઠો પંથી રાજ કુમાર; દેદાર જોઇને દીધાં માન, આપ્યાં આસન બેસન પાન કોણ દેશન ધરના ભુપ દીશો છો રઢીયાળુ રૂપ; શા માટે મેલ્યું છે રાજ. પંથ પળાય લેકોણ કાજ, મુજ સરખું જે હોયે કાજ,શેવક થઇ કરૂં હુ આજ; વિક્રમની અહીં આણજ ફરે,અંત આમ ન્યા કો નવ કરે. દોહરા—પંથી કહે રાજા સુણો તારે જે હોય અરથ;જે કહો તે આ કરૂં. સઉત્રાને સથરથ, ગામ નગરનું કામશું, અરથ સફળ શો થાય. પુરૂ જાણિ સઉ પેખવા, લક્ષ આવે લક્ષ જાય પ્રથમ વાત તમો કરો જે મન હોયે ગરજ, પતે અમે તે બોલશું, જેહ અમારિ અરજ.

ચોપાઇ—પંથી દીસોછો ડાહરા, શા ગુણ હું બોલુ તાહરા; રમો સોગટાં મુજ ને હોડ હુ કહુ તે પરઠીને હોડ, રમતમાં જીતો જો તમો, તો મોનુ માગ્યું આપું અમો; હારો તો મજુરી કરો. માટી ટોપલા માથે ધરો, તમ સરખો કઇ લક્ષ કનો, સરોવર ખોદે મુકી મોડ; તેમાં તે એક વધતા થશો, હવડાં હરીને ત્યાં જશો, લખ્યા કરયાં એ વાતજ તણાં. વચન સ્પટ કિધાંત્યાં ગયા;જોવા રૂમેની અહઠી મળી પ્રધાન આદે છત્રિસ કળી, રાજા કહે સમરથ નાહરિ તેમાં એવ વસ્તુ તાહરિ. હાથી ઘોડા ધન પુત્રિ રાજ તેમાં એક જીત્યાને કાજ;રાજી થઇને રમતજ કરિ, જુવે સરવે ત્યાં સભા ભરિ. તે રાજામાં ડાહાપણ ઘણું. ઉપાસન છે વિરજ તણું. તે રાજાને બેસે હાથ, તજી ન શકે તેની સાથ. સામાં સોગઠાં બારે ધારિ, વીર આવિ કે પાછો ફરિ. પોતાની ઉગારે ઘાત, સામા માનિ મારે સાક્ષાત,કળાવિકળા, એવી થાય, મોટકા જીતી નવ જાય, મુકાવે સહુ તો ધરબ.તેનો કો નવ જાણે મરમ

રમવા બેઠો પંથી સાથા બેઠો વિર જઇ તેને હાથ, સંભારો હરસીદ્ધજ તણું, ધરયુ ધ્યાન વઇતાળજ તણું; સંકટ પડે'તમારૂ કાજ,રાખો મીત્ર અમારી લાજ સમરતા આવ્યા વઇતાળ જેવા કૃતાંત સરિખો કાળ; બાવન વિર તણો સરદાર,જેમાં પ્રાક્રમ અપરંપાર આવિ બેઠો વિકરમ વાણ; ન થયું કો બીજાને જાણ;વિરે વઇતાળ દીઠો જેટલે, તે ત્યાં નાગે નમ્યો તેટલે. હું તો છું તમારો રાંક,ક્ષમા કરો અમારો વાંક; વઇતાળ કહે તું માઠું કરે, પાપ તણા પગલા શીદ ભરે તુજ પરતાપે રાજા સહુ, માટી ખણવા રાખ્યા બહુ; તે સઉને લાગે છે શ્રાપ, પેટ પોષણ કરેકાં પાપ હવડાં તો સારૂ મન અડપ શ્લોકે માથા મારજ પડે;ત્યારે તેનો દિધો કોલ કરજોડીને બોલે બોલ, હવે કામ એવાં નહી કરૂ. મંદિર એનું પ્રિતે પરહરૂ; મારે અને કોલજ વણો. ખીચડો નીત સવામણ તણો; એથી બમણું આપે જેહ, હું સમરપુ તેને દેહ.છુટકો તે વચનથી કીધ, વચન નથી મેં હાથે દિધ; વિર વઇતાળે દીધી આશ. રહે રાજા વિક્રમને વાશ; ત્યાં નહિ આવે ઉની આંચ, દહાડી ખીચડો ખાજે મણ પાંચ;નહિ કરવું પડે ત્યાં પાપ, દુખિયો થઇ નહિ દે કો શ્રાપ; વિરને એ રાતે કચ કરયો તેણે તે રાજા પરહરયો, વાતો વાતો કરે બે મનને ગમે, બે જણ બેઠા બાજી રમે, વિક્રમ આગળ જીતીને જાય; નથી સુંઠખાધી કોનીમાંય; જીત્યો આપકારિતે ઠાઠ કાચી રાખી તેની આઠ, વિર તણું જે ભાગ્યું જોર.ત્યારે તેને કીધો ચોર. અચરત વાત જુવે સુહે કો, હારયો રાજા પડિયો શોક;જોતામાં જે ઝાખો થયો હાથખંખેરિ બેસીરહયો પંથી કહે શો કરયો વિચાર, રમત રમો તમે બીજીવાર, જીતે દા પાછો દેઇશું.હારે વરત બીજી લઇશું, એવિ વાતતો સહુને ગમે,હાર્યો જુવારી બમણુ રમે;માંડયો દા તે પાછો ફાર, રમત હતી તે જારિ કરિ. રમત રાણા રાયો તણિ, હુંશ પલક જુએ છે ઘણિ, પંથીની ત્યાંહાં પુરણ થઇ, કાચી આઠરા જાતી રમી, હારયો તે નરપત નીરધાર, નિચું જોઇ રહયો તે ઠાર, પંથી કહે મન શોકજ છાંડ, રમત ગમે તો ત્રીજી માંડ; ત્યારે તે હસ્યો રાજન, કરયું રમવાને ત્રીજુ મન; જઇ પ્રધાને સાહયો હાથ. બોલ્યો પોતે રાજાની સાથ. નોહેગાન વકો મોટો દેવ છાંડી રમત કરોતે શેવ; દેવાંશી દીસે પુતળુ, ભાગ્ય આપણે આવી મળ્યું.માટે એ કહે તે કરો, વચન એહનુ મુસ્તક ધરો તે વચન સહુને ગમ્યું,પ્રણામકરી સહુ પાયે નમ્યું, અમ સેવક આજ્ઞા દિજીએ,પંચામ્રત ભોજન કીજીયે;પંથી કહે નહી મારૂં કામ,જોવા દે ભાઇતારૂ ગામ સારી વસ્તુ જો ઉતારે દેશ, તેમ, બે જીત્યા તે લેશ;અમ કહીને ત્યાંથી જાય, બ્રાહ્મણ એક ત્યાં ભેગો થાય પોતે દેખાડે એક વળગી હાથ, સારી વાત કરે તે સાથ,જોયાં રથ હાથી ઘોડલા જોયા ઘાટ ઉપર જોડલા. જોયુ રાજ સરવે સમેત, દીઠો પોપટ જોયુ હેત; બામણ દેખાડે પુર માંહ, આવ્યા છે સરોવર જયાંહ, દશ હજારતે માટી ખણે-હારાં ગયો ઉમંગે ઘણે, સંકોમળ રાજકુમાર,દુખે કરિ ઉપાડે ભાર.ત્યાં જઇ

ઉભા વિક્રમ ભુપ;દીઠું અલોકીક તેનુ રૂપ;દીસે છે દેવતાઇ અંશ. જેવો વિક્રમ રાયનો વંશ, સહુકો ભાર નાંખીને દીધ, સ્તુતી કર બે જોડી કિધ;અમો આવ્યાતા ફરીને કોડ; હારયા છું સહુ મરતાં હોય તે દહાડાના માટી ખણુ;સત વાત તમ આગળ ભણું; સહુકોતે ઘેર જુવે વાટ, અમે દુઃખ ધરૂં તે માટ.જે આવે આણેઠાર, ફરી નથી નીસરતાં બહાર, હારયા તેતો કેમ આવિયે, ખબર તે કેમ કહાવિએ. આટલામાં એક જીત્યા તમો સઉકો આશ કરૂછું અમો. ઘર બહાર તમો હે જશો, મન વાંછીત લેઈ સુખીયા થશો;અમો શહુ માથે માગું તમ પાસ;વિક્રમસેન નિરાખું આશ, પરદુઃખભંજન એને ટેક. બ્રાહ્માએ સરજ્યો છે એક; કાને સુણિ કિરતિ તેતે તણિ. દીઠો નથી ઊજેણિ ધણિ. પુંઠ સહુ વખાણે લોક,શાળે હશે કે જુઠું; તમો ત્યાં સુધી પરવરો,ઉજેણિપતને જાણુજ કરો, તેથિ દુખ અમારૂ જશે. પછી પુન્ય તે અને થશે એવું સાંભળિ વિક્રમ હરયો, બોલ સહુ કાને મન વસ્યો, વિક્રમ કહે સહુ સાંભળો તમો, વિક્રમને મેળાવશુ અમો સઉનેહું ને મુકાવિશ આપ જુઠું બોલેસહુ વિધ પાપ; કરૂ છુટકો ઘડી એકમાં; વિક્રમસેન તેહુ ટેટમાં, બરડક બોલો હુતે એક તો બોલે કરિ વિવેક; બોલ્યો તે મરડીને મુખ, વાતે સુણિ લાગે છે દુખ. વિક્રમ થઇ પોતે આવિયો દયાળુ જાણિ ભાવિયો વાટ, વેગળિ ઉજેણિ પડિ ભાઇ તેડી આવશે આ ઘડિ, શઉ મળિ તેને વારિયો, આ ડાપણુ શારૂહારિયો; આવ્યા છો તો સુખિયા થાઓ શાને અહીયાં ગોથા ખાઓ.

દોહરા—વિક્રમ કહે ગોવિંદને જેહ ગમે તે થાય; એમ કહી પાછો વાળ્યો આવ્યો રાજસભાય, ત્યાં દેહેરૂ સુલક્ષણાનું કિધુ જઇ પુજન ધુપ દિપ અતીઆરતિ. નિરખિ લેયું મન. બ્રાહ્મણ કર જોડાવ્યા હુંતો નિજ સાથ; દક્ષણાતો વિક્રમ કહે, જળમુકું તમ હાથ. પંડિત કહે પથિ સુણો, કહો સાચુ આ ઠામ દક્ષણા વળતી માગીએ, કહો તમારૂં કામ. શીશ સ્થાનક જુઠું કહી મુજમાં રહયાનું પાપ. ઓળખ્યા પછી માગશું, મનમાં ગમતું આપ.

ચોપાઇ—પંથિ કહે પુછોછો તમો, તમશું સાચું બોલું અમો, કો આગળ નવ કહેશો વાત, ગામ નામ કહું મારિ જાત. સેવક છું હું હરસીદ્ધ તણો ગૌબ્રાહ્મણશું નેહજ ઘણો. વિરજીત વિક્રમ મુજ નામ. ઉજણુનગર મુજ માળવ ગામ, કરૂ એક ઇશ્વરનિ આશ. બ્રાહ્મણ જન કેરો હું દાસ; સુણતાં બ્રાહ્મણ હરખિયો, નેહજ નરપત નરખિયો મહારાજ દક્ષણા આપો તમો; હરડાં નહી લઇએ અમો, વોળાવા આવું તમ સાથ. તવ માગીશ જળ મુકો હાથ, મુકયું હાથ બ્રાહ્મણને નિર, આવ્યો સભામાં વિક્રમવિર; તેહ ગામનો બોલ્યો રાય, ભરિ સભામાં લાગ્યો પાય કુળુલ સુલ વસ્ત જે બે કિજીએ, ફરમાવો તેતો દિજીએ, સઘંર મારિ જે ધણિ. બે વચના તમો છો ધણિ જે ગમે તે માગી લીજીએ, તે અમે તમને દિજીએ દોહરા—ત્યારે પં-

થી બોલિયો. નથી બેઇતો ગરથ નિધી નંદન પોપટ તણે માહરે છે એક આરથ, ખોદે સરોવર અતી ઘણાં હારયા છે જે હોડ તે માગ્યું આપો મુને, બંધીખાનું છોડ આ એ વસ્ત આપો મુને. નહિ બીજાનું કામ. રાજ રિદ્ધ થેર ભોગવો,કો નથી લેતુ નામ, સભા સહુ અચરત થઈ ધન ધન બુધએ સાર, દિસે છે વિકરમ થકી, બળિ- ઓ એ દાતાર, આપણ એવું જાણતા નથી વિક્રમનિ જોડ, પ્રથ્વમાં દિસે ઘણા, જેપુરે મન કોડ. કોઇ કહે એ દેવછે, કોઇ કહે એ સિધ;કોઇ કહે દાતાર છે,તે વિણ નહિ નવનિદ્ધ મુગ્રા શરવ મુકાવિયા, ક્ષણું ન લાગી વાર;-ઘેર વળાવ્યા સરવેહ, દીઠા હય હજાર,તે સહુકો વાણિ વદે,નહિ બીજાનું કામ,અવીચળ તેજ નિતે તપો, વીક્રમાજીત તુજ નામ. તમે ગમે તો માનજો,આશીશ દેઇ આપ;નામ થજો નવખંડ માલખેણો પરતાપ;તુજદુશમનદેહવટ જજો, નિતકરજો પરકામ, શાલવારતા ચાલજો, પરદુખભંજન નામ.ચોપાઇ–તે શંકિકાનેઆજ્ઞા દીધ,નિધી નંદનપોતે લીધ,પોતેપંથ લેછે જેટલે,કઉતકએકથયું તેટલે;વીપ્ર ગયોપોતાને ઘેર,સ્ત્રિ આગળકહિ માંડિ પેર પંથી આવ્યોજાણે શહુ,બંધી પડયા મુકાવ્યા બહુ.તે પોનેવીક્રમ રાજન,તે કો વાત ન જાણે અન્ય,મેં શહ દિધા માટે કહ્યું"તે મેં મારા મનનાં લહ્યું,લક્ષણાનું જળ મુ- કયું હાથ,હતો જઇસતેનિ સાથ:તુંને શિખાથણ દેઉં;સુએ પાસેમાગી લેઉં;આપણ કરમ કરે જ્યાહરે,એ મળીયોમારગ ત્યારે;એવું સુણતે હરખીશતિ,એ પુન્યવંતછે પુથ્વાપતી.તેનું જોકરીએ દરશન,તો મનઘણું થાયેપ્રશન, એમ કહિનેસ્ત્રિ ભરથાર બેઉજણઆવ્યા રાજદવાર,કરં રાયનેવેગે જાણ,ખાઉં વધાઈ આપો લહાણ;દેવાંશિ દીસે રૂપ,પ્રથ્વીપતં રાયવિક્રમ ભુપ,માટેએને પાગે લાગ,મન વાંછીત ગમે તે મા ગ આવ્યાહાથ અજાણ્યા જશે.પછી સોચનાદિલમાં થશે એમસુણતાં હરખ્યા સઉ મન,માંડયા બેસવા શિહાશન;જાણું છુ કંઇ પરકામે આપ એકલાનિકળ્યા બારણે, સુજનઓશીંગણ કીજીએ,કન્યા એકમાહરી લીજીએ;પરદુખભંજન છોજીનામ,કરો સર્વથા મારૂં કામ.દોહરા–વીક્રમ કહે વરૂં નહિહું તો કોઈનિ સાથ,કદાચ મુજ ખાંડુ વરે,કાલ મુજ હાથ.વચન ઉથપે માહરૂં, વચ્ચુ ભુલે વેચાય;કોઇ આપે નિજ તાતને તે મહિ સ્ત્રિ થાય.

ચોપાઇ—કન્યાએ કિધો શુભ બોલ,પરિયાં સાતનો દિધો કોલ;લગન નિરધાર્યું હેતે કરિ,કુળ આચારે કન્યા વરિ,ને શોભાનો ન લહુ પાર,વિખાણ કરતાં લાગે વા ર;પોપટને લીધોહાથમાં, દિધાં પાન સઉકો સાથમાં.શીશ નામીવળે જેટલે,વાડવ પા સ આવ્યો તટલે આપ દક્ષણારાજા મુજતનિ,મુજનેતો આશાછે ઘણિ,દલીદ્રરપીઆ દુખજ કાપ,મનમા ચીતવ્યું હોય તે આપ;રાજા કહે જે માગ તું, સત કારને આપું હું હુંસ હઇડામાં હોયે જેહ, મારા સમ માગને તું તેહ, તેમાં જુઠ બોલે વાણ, તો આદનિ તુજને આણ તેમાં જો હું ;રિસજ કરૂં,તો મારા સમ માથે ધરૂં,દોહરા–ત્યારે

બ્રાહ્મણ બોલીયો માગે નહી વેહેવાદ;જશ જુગમાં એવા મરે,લોભ તણો નહી પાર નાંખ્યા તમો,લાલચ અટકી થાયનદીએ પાની જેટલું,તે જાણું પીવાય.અમો હવડાં આગશું;આણિ અટકુ હેત ધન હાથીને ઘોડલા,રાણી રીદ્ધસમેત હું શ મારે મન એટલી, પણ તે કેમ કહેવાય;મન ગમતું આપો તમો, જે મન ઇચ્છા થાય,જળ સીતુ ઝારિ થકી, મેલ્યુ બ્રાહ્મણ હાથ; પોપટ વિણ સમર પીયું; સમદ્ધ સઘળી સાથ. કૃષ્ન પૅણ સરવ કરયું, શાના સહીત તે નામ, ત્રાંબા ન પત્રે લખિ.આપ્યાં વિસજ ગામ એના ગુણજે.કહી શકે,મનનિ સુખનિ વાત,વચન બાંધી વનિતા ગઇ,તે સાથેસાક્ષાત.તેહ ગામનેરાજીયો.પેટ નથીત્યાંપુત્ર ઘરજમાઇ બ્રાહ્મણ રહયો,ભોગવવા ઘરસુત્ર.

ચોપાઇ–પોપટ રાશબન્ને પરવરે, વાડે જતાંવાતો કરે,શા કામેઆવ્યા મહારાજ શું ધારિને મનમાં કાજ. સરવ માલ બ્રાહ્મણને દીધ. મુજને કેમ સંગાથે લીધ; વિક્રમ કહે સાંભળરે વર,પોપટ તામરો તાત.ધીરતે તારા ઉચાટજ કરે,વિજોગ મા નિસ્ચે મરે; તેને હેત મેનાં શુ ઘણા બચ્ચા ચાર તે મેના તણાં;તણિએ સુખ કરયું છે તાજ,મંગા જતો મરવા કાજ;તેનું જાણ તે મુજને મળ્યુ,ત્યાંથી દુખએ જણનું ટળ્યું. તેનો બોલ મેં દીધો ઘણો.વાયદો વિસ દીવસજ તણો, ત્યાંથી આવ્યો હેતે કરિ, તુજને દીઠે આંખજ ઠરિ, ચાર બચ્ચા છે શમુદ્ર બેટ, ત્યાં જાવું છે મારે ઠેઠ. બચ્ચા ચાર છે તુંબી માંહ, જેમ તેમ કરી જાવું છે ત્યાંહ; તે વિખમ ઘણિછે વાટ,તેના મનમાંછેઉચાટ;રાજરિધ કરિ છે તાજ તો આવ્યો તમારે કાજ. પોપટે એવું સાંભળ્યું; મન રાજા સંગાગે મળ્યું; ધન વીક્રમ ધન તારૂંનામ, તુજવીણ કોણ કરે પરાક્રામ.મુજ માટે આવ્યાછો તમો,તો બચ્ચાં લઇ આવું અમો; અહી સ્થાનક સ્થિર થઇને રહો-એહકામ શેવકને કહો. રાજાએ દીધું એધાણ,ઉડયો પોપટ ચતુર સુજાણ; પ ખના ધણીને શીછે વાર;ગયો બેટસમુદ્રનેઠાર, તુંબીપાત્રલીધું ચાંચમાં, આવ્યો પાછો ઘડી પાંચમાં;સુપ્યાં આવી નરપતને હાથ,પંથ પળ્યા બહુ તે સાથ હરખ હેતને ઉલટ ભેર,આવ્યો પોતપોતાને ઘેર;પંદર દીવશે પોહોતીઆશ આવાંમેનાપોપટપાસ ઓળખીઆં બચ્ચાં લીજીયેવીજોગનો મેળોકીજીયે.તેણેતદિધી આશીશ,જીવો રાજા કોડ વરિશ.તેંતો અમને રૂડું કરયું,સુત દેખીનેહઇડુ ઠરયુ, તથી લક્ષ ઘણુ પુન્ય થજો, તારૂ દુખ તે દેહવટ જજો પાંજરા કરાવ્યા કનકજ તણાં,હીરા રત્ન જડાવ્યાં ઘણાં સહુકો રાખ્યાતેણિ તીર અમરત મેવા ફળીને નીર વિજોગભાગયોછે તે તેણો, મેળો થયો તે હરખજ ઘણો,ને પ્રાણીને પમાડયાં સુખ,ટળ્યાં મહા દુઃખીયાનાં દુખ એવાં, કીધાં લાખ કરોડ,સંક્ષેપે કહ્યું કરજોડ,કહે પુતળી ભોજ સુજાણ સાંભળ રાજા જોડી પ્રાણ. મુડમાં મુડાં હોય જેમ, સંક્ષેપે કહયુ મેં તેમ એવા થાઓતો ધરજે પાય,નહી તો હવડાં કહેજે નાય.જો થયો હોય વીક્રમ પખે જોતી પ શાસ્ત્રે શાક કેમ લખે તેનુ જે સાંભળ ચરીત્ર પતીત ફીટી થાય પવીત્ર.

દોહરા—એ ચરીત્ર જે સાંભળે,મન થઇને પ્રસન;પુન્ય ચાંદ્રાયણ વ્રતનું,રેવાનું દરશન;એક અક્ષર એક પદ તણો,સુણે શીખેને ગાય;વિજોગભાગે તેહનો,આશા પુરણ થાય.મુરખ વિદ્યા પામશે, નીરધન પામે ધન; કુંવારો કન્યા પામશે,વંઝા પામે તન.એમ કહીને પુતળી;અંતરીક્ષ ઉડી જાય; વિક્રમ સરખો જે થશે, ધરે સીંહાસન પાય. ગાયશીખે ને સાંભળે,પોચે મનની આશ; બેઊ કર જોડી વીનવે,શામળ હરીનો દાસ;શ્રોતા વકતા સમજતા,કહે કવીતા કર જોડ; શામળભટ્ટ કહે બોલજો, જે જે શ્રી રણછોડ.

વારતા ૨૯ સ્ત્રી ચારિત્રની.

શીલવંતી નામનિ ઓગણત્રીસમી પુતળી બોલેછે તેવારતા રાજા ભોજ સાંભળેછે.

શ્રીગણેશાયનમઃ શ્રીસારદા નમઃ ચોપાઈ—શ્રી વિદ્યા સાચી સરસ્વતી,માતાજી આપો મહામતી; અધીક મનની પુરો આશ, કરો માત રસનાએ વા, દીજે મુને મનોહર મત, શુળ અક્ષર હોલાવો સત; એક સમે ધારાપત, ધીર, ભોજરાજ નરપત ગુણ વીર.દલ મોટા રૂડા દાતાર,ભુપત ભાગ્યનિધી ભંડાર; તેને સીંહાસન શુધ કરયું,આસન બેસવા મનડું ધરયું. કરયાં પુન્ય દીધાં બહુ દાન,માગણ જન પામ્યા બહુ માન;હરીહર સાથે જોડયા હાથ, સ્પરશ કરે સીંહાશન સાથ. જમણો પાગ ધરે જેટલે,શીલવંતી બોલી તેટલે;રખે રાય પરઠે તું પાય આશન બેઠે સુખ નહી થાય. એ આશન છે ઇંદ્રં તણું,અમુલ્યે તેજ પરાક્રમ ઘણું; તે સરખો સત્યવાહ થાય, તે શીંહાસન પરઠે પાય. પુરવતી કહે સાંભળ પુતળી વદો વીખાણ :વીક્રમના વળી; કેવાં પુન્ય ને કેવાં દાન,માગણ કેવ પામ્યા માન કેવા પ્રાક્રમ કોવો ધરમ,કેવાંકેવાં કિધાં કરમઃ કેવાં તેણે સંકટ પરહરયાં, કેવાં કામ પરમારથ કરયાં. કેવો થાઉં તો પગજ ધરૂં,નહિ તો એની પુજા કરૂં.ભોજ પ્રતે કહેછે ભામની,નથી જનમ્યો કોઇ કામની. ઉજેણી નગરીયો ભુપ, વિક્રમસેન તો અતી અનુપ; શુભ ઉજેણી નગરી સાર, નવ તેરી જોજન વીસ્તાર;દેવળસ્થળ દેવી ભુહાઅ;માતાં હરસીદ્ધ નામ મહાકાળેશ્વર જાણીતો જતી રૂડી કરમની રેખા રતી, ગાંધરવ મશાણ છે જ્યાંહ, વસે સીધ ચોરાશી ત્યાંહ,ક્ષીપ્રાત્રઠ ગુણવંતી ગંગ,સકળ તીરથ એ શોભા સંગ. વઇકુંઠ પુરી એવો છે વાસ,તેજ પુંજ લક્ષ તીલ વીલાસ;ભાર અઢાર સદાએ ફળે,મનવાં છીતફળ માગ્યા મળે. સહુ કોનિ સતવાદી દેહ, મોહોના માગ્યા વરસે મેહ વશીષ્ઠ જેવા રૂડારૂખી સકળ લોક સાચા છે સુખી. કોટી રાજ શાહુકારી ધ્વજ,ધરમતણી ઘણે ઘેર ધજ; સદાવ્રત જુગતે જોડલા ઘડ જાણે લંકાટોડલા. ત્યાં આણ વિક્રમની ફરે,સાંભળતા પરસંકિટ હરે;ધીરવર માહરાધક હોય, મહીમા કળી શકે નહી કોય.

લઘુ લવની વીધા કરે,એક ઘડીમાં અવની ફરે;પરકાયા જાણે પરવેશ.ઇષ્ટદેવ તણો ઉપદેશ, પંચ દંડના જીત્યા છત્ર, જેતી કરમ લખાણો પત્ર;સવાલક્ષ હેતે હાથિઆ, બારે બીડ ભુંજ ભાથીઆ. પાંસઠલાખ સાર છે તુરી, હિસજઊત્ર પુરણ પાખરી; એક છત્ર એક ચકવે આણ,ભરતખંડ નરપત પ્રમાણ ભાગ્યશાળી બારે ભડ ભુપ, ઈંદ્ર ઉપર રાજસ ગુણ રૂપ;પંચાશ લક્ષમી શોભીત શુત્ર, વીક્રમ ચરીત્ર પ્રાક્રમી પુત્ર. બત્રીસ લક્ષણ સુજાણ, પ્રાક્રમ પંચકરે પ્રમાણ. સોળ કળા સંપુરણ શાર, દેવાંશી કાહાવે દાતાર.ચઉદ વિદ્યા ગુણ ચાહો કવીત. કળા બોહોતેર રાજસ ગુણ રીત. આઠમો અરણવ પાંચમો વેદ, તેરમો રવી બારથ ગુણ ભેદ,સપુત માહે શીરોમણી શેવ, દેવરૂપે દેવાંશી દેવ, સત્ય હરીસ્યંદ્ર દાને રણ, યુધિષ્ટર જેવા અશરણશરણ; પંચાયણ પારખીયો પુર. નક્ષત્રવત નારાયણ નુર;ચંદ્રવત ચાતુર ચહાય,પરધબાહુ કંચનવત કાર.વિકરમ ચરીત્ર નરપત નિજ નામ.ગુણવંત કીધું જેણે ગામ;ચરીત્ર દેખાડ્યાં જેણે તાતને,ગુણ ઓશીગલ થયો માતને. વીક્રમથી જશ સાધ્યો વેવ,ભુપતન મન ભાગ્યો ભેદ;સુત દેખીને રિઝ્યો રાય, અતીશે આનંદ અંગ ન માહ.

દોહરા—સુત દેખીને હરખીઓ, પુરણ પુન્ય પવીત્ર;સવાઇ વીકરમાજીતથી વીખાણ્યા વીકરમ ચરીત્રા ચરીત્ર જોતા ચતુર નર,આપ વીચારયું મન પેડા વજડાવ્યો પુર વીખે, રીઝ થકી રાજન આજ થકી કોઇ નગ્રમાં સ્ત્રી ચરીત્ર કહે નામ;વખાણે ચરી ત્રવનીતા તણા.ફેડુ તેનો ઠામ. ।નરી ચરીત્ર નીરબળ કરયુ પુરૂષ ચરીત્ર પ્રમાણ;આજ થકી સહુકો કહે,વીક્રમચરિત્ર વખાણ વીકરમચરિત્ર સઉથી વડુ,અવર વડુ નહિ કોય; વીકરમ ચરીત્ર થકી વધે, તે જન સ્ફટે હોય રૂપે રંગે ડહાપણે,લખવે ભણવે ભ્રાંત; ઉંચ નીચ કે રાય રંક. આવી મળે એકાંત ડહાપણ પોતાનુ દાખવે, ચરીત્ર કરે જન જેહ, વાદ કરે જુઠો પડે; તો તે ખોશે દેહ.નીંદે તે મારયો જશે, હવડાં ખેશે પ્રાણ; વીકરમચરીત્ર સહુથી વડુ પંચ કરે પ્રમાણ બીશો માંકો અમ થકી.અધી પતી દેખી આપ;સામાર્થ હોય ને કહો નહી.તો બ્રહ્મહત્યાદીક પાપ. ફુડી દેશ ઉજેણમાં,ફરે ચઉટેને ચોક,તનયા ત્રિલોચન શેઠની,બેઠી ગુણવંત ગોખ; બાર વરસ બુધ આગળી, શોળ કળા શુભ રૂપ, અલખતનીત અરભકી. અકલ ચણિ અનુપ ચઉદ વિધા. ચોસઠ કળા, ચોરાસી આશન;ભોગ જોગ ભરૂપુરના,માનમોટે મન, એકે ઉણુમ નહી એહને, ત્રિયા માંહે ઘણો ત્યોર, વિકરમ.ચરીત્ર વીસ લાખને જીતે એટલું જોર,પદમનીધિ પચાસ ગુણ,ચીત્રેણીથી લક્ષ ચાર, કાર્મનિમાં ગુણ કોટીધા વનીતાનો વ્હેવાર. દાતા ગુણ દાહિ ઘણું ચતુરા ચતુર સુજાણ;પ્રેમલ પારી જાતક સમો, મનની જાત મેહેરાણ. સત દાશિ સાથે રમે. હોડ જીતની હોડ; સેત્રંજ ગંજીફા સોગઠાં.કંદ્રપ જેવી કોડ,ફુંડી ફરતીતી દેશમાં,મેહેલ તળેથી ત્યહાં રમતી રામા ગોખમાં, ફુંડી સાંભળી ત્યાંહ ગોખે ગાન કાઢી જુવે,બાળ માંહે પ્રેમ

ચંદ્ર; દાખી વાત ડુંડી તણી માનની બોલી મન. બોલી બાળા બાળકી,એવાસ-રખી જાત્ર; સ્રી ચરીત્રને આગળે વિક્રમ ચરીત્ર કેણ માત્ર.સમુદ્ર આગળ જેમ ખા-બડું, કંચન આગળ કાચ; ચંદ્ર આગળ તારો તપે,તે વત એતો તાછ,આટલાદિન ચણિ જાણતા, જે ડાહયોછે બીકરમવિર; આજ પ્રમાણું પારખું. ખોયું નામનું નિર. ડહાપણ ગમાવ્યું દેહનું; વીદ્યામાં ઊઠી વાટ, વિકરમ ચરીત્ર વખાણિયું, શાણો તે શા માટ. ફીટરે ભુંડા ભુપતી, એ શું કીધું કામ; ચતુર તને સહુ જાણતું. તે તો ખોયું નામ રાખ ઉરાડી રાજમાં, ડાહાપણે તાળું દીધ ભણતંર ભોંયમાં દાટીયું, કામ એવું શું કીધ. ભાર ખોયો ભરતખંડમાં, ગુણ ગુમાવ્યો ગામ,પાણી ખોયુ પ-રીપાતણું બોળ્યું બાપનું નામ. સ્રી ચરીત્ર મહે શાસ્રમાં,વેદ પુરાણેલેખ; વીકરમ ચરીત્ર વખાણીયું, રૂડી રીત.નહીરેખ.છપ્પો—કંચન આગળ,કથિરચીરઆગળ જેમ ચીંદર; પૃથ્વી; આગળ જેમ પરઠ. અરણ આગળ જેમ છીદર, પુન્ય આગળ જેમ પાપ; સાચ આગળ જેમ જુઠો;ભગવાન આગળ જેમ ભુત.રાહુ આગળ જેમ રૂડયો બ્રાહ્મણ આગળ ભરડો જેમ,મહારાજ આગળ માંકડું સ્રીચરીત્ર આગળ વીકરમ ચરીત્ર, તેહ બીચારૂં રાંકડું. ચોપાઇ—ડુંડીવાળો તેડયો ત્યાંહ, બેઠી ગોખે મહોલમાં છે જ્યાંહ; પોતે મનમાં જાણયું જથા,કહી ડુંડી વાળાનેકથી; ધીકધીક ડાહાપણ નર પત તણું, પીતા પુત્રને વગોવે ઘણું,પોતે પોતાનું ખોયું નીર.હાસ્યુ સકળ વીદ્યાનુ હાર, સ્રીચરીત્ર મહોટું સરવથી, તેને નીરબળ કહેછે કથી.તારા રાયને જાણ કર જઇ, કહે કામનીએ વાતજ કહિ, મે કહ્યું તે નવ કહે આપ, સ્રીહત્યાનું તુજને પાપ છપ્પો—કરોડ આગળ જેમ એક, પુરા આગળ જેમ આધો;હસ્તી આગળ જેમ હર ણ. ગોદા આગળ જેમ ગધ્ધો, રાજા આગળ રંક. લાક આગળ મેહેવાસી હરણ લક્ષ્મી આગળ અલછ, રાણીને આગળ દાસી; વિકરમ આગળ વરતીયા,અહંકાર એવો આણજ; સપુત આગળ કપુત જેમ કામની કહે તમે જાણજો.

ચોપાઇ—ડંડીવાળને વાધિ રીસ, પગની જવાળા લાગી શીશ; બોલબાણરૂદેમાં વાગીયું, ભાવ ડુંડી ભાગી નાખિયું, ફાટયા વસ્રને ચોળી છાર, મુખ થકી કરતો પોકાર. જટા તોડવા જાએ ઘણું, તોલમાં દુખ નાવે તે તણું. રૂદે સાથ કરતોબહુ રિશ, કુટે હાથે હઇયુંને શીશ, ભરી સભા છે વિકરમરાય.જુલમ કરતો તેતો જાય પાંચમો વેદ સતરમી કળા, તેત્રશ લક્ષણ ભાવે ભભા, તે રંભને નેર મોરવી,અર ણવ આઠમો કહેછે કવી મહારાજ મહોટો મહેરાણ. જટીયાં ફુકારીકીધું જાણજ્યાં બેઠો ઉજેણી ધણી, નાંખી રેણુકા માથે ઘણિ મુરખમીત્ર વેરી જાણવો; તેને ડાહયો નવ માનવો; નવ હજાર બેઠા નરપતી છ હજાર જોડે છત્રપતી સુભટભર મંડળ છે જ્યાંહ, ડુંડીવાળો આવ્યો ત્યાંહ; રેણું માથે ઘાલેને રૂએ. તેનુ કઉતક જુગતે જુએ પુછેછે ત્યાં અવનીપત કહે ભાઈ તારી શી મત, કોણે દુભ્યો, કોણ દીધિ ગાળ,કોને

તને ચડાવી આળ, શી એવડી થઇ છે હાણુ, કેટલા તારા બુડયા વહાણુ, કોણેતારૂં લુટયું ધન; તેનું અમો મનાવું મન; ત્યારે તે દુખીયો બોલીયો, મન તણો પડદો ખોલીયો. દેશ માંહે ડંડેરા દીઓ, કોઇએ કાંઇ નવ ઉત્તર કહેપો; જગત બધુ મેં કીધુ જાણુ. વિકરમ શેનાના કરયા વખાણુ ડાહયા પંડીત રાયને રાંક, સહુકોએ વખાણ્યું આંક; નાના મોટા સઊ નરને નાર શઉકો વખાણે રાજકુમાર. સારો સારો ધન કહયું મારૂ મનતો શીતલ થયું ત્રીલોચન નામે એક શેઠ; તેને ઘેરથી ઉઠીવેઠ શેઠ તણિ પુતરી મુજ સાથ હઠ કરી દેખાડયો હાથ કરયો કર દેઇ તે હશી, મોટમ તારી નવ રાખી કશી; વનિતાએ કાઢયો વાંક, અતીશે વાળ્યો આડો આંક રાયશું વાદ કરયો બહુ રંક, કંઇ એક દીયો જોઇએ ડંડ, તુચ્છ વાત તે તમને કરે, ધન મદ જોબન મનમાં ધરે. જોબન મધનોએને જોર, ત્રીયા ત્યાં રાખેબહુ તોર; રાજાને કહ્યું રાંકડું, મહીપત તમને કહ્યું માંકડું. ખાધિ અદકી એની એ ખાંડ, રાય થકી જીતે એ રાંડ; ગજ સિંહ શીયાળ કહયા એકજ હકો તમે એનોઅહંકાર ભુપત ત્યારે તમારો શા ભાર; એને શીક્ષા નહી દો તમો. તો હત્યા આપીશું અમો કહેતાં જીભ તુટે માહરી,દીધી ગાળો જુગતે જાહરિ; રીઝયો સાંભળતામાં રાય;કરૂં કુંવરને એ કન્યાય; કામની ચરીત્ર કરેછે કેમ, તેનું પારખું જોવું તેમ, ડુંડિફેરવિ જે કારણે, બુધ્ધિસાગર તેડુ બારણે, ડુંડીવાળાને દઈ ધીર, આપ્યું પાનને પાયું નીર તમો રળીઆત થશો તે કરૂં આપ્યું ધન તેનું ઘર ભરયું. વાત ઉરમાં મહીપને વરી પુરમાં વાત વિસારે પડી; એહ જોણુ ઉજેણને થયું, કામ્નીએ વ્રચનજકહયુ. ઘેર ઘેરને બારેબાર વાર વાત કરે સહુ નરને નાર; શાબાશ વનીતાએ કીધો વાદ,નરપતીનો ઉતરયો નાદ.મહિપત થયો તો મોટે મુલ, ડેડી નાંખી એતિફુલ;નારેસઉનુ વધારયું નિર, વગોવ્યો એણે વીકરમ વીર, નીશ ચરચાએ નરૂપત ફરે, કોડે લોક એ વાતો કરે, બીજી કોઇ કરે નહી વાત, જુવતીની વખાણે જાત; તેમ તેમ રાજા હરખે ઘણું તોલ જોઉ છુ તરૂણીતણું; સરવ સાંભળે રાજા તેહ, તેમતેમ નરૂપતને અદકો નેહ. અધિપતિ કહે કાંઇ કરૂ ઉપાય, જુવતી પારખુ કેમ જોવાય;નગરશેઠની એ દીકરી મહાજોબનને ગરવે ભરી, ગુણ ડેલાવ્યો બાધે ગામ, માનવીનું વધ્યું છે માન, ઉપાય એક એનો કીજીએ, પારખું પાર એનું લીજીએ દાવેદાવો જેનવલહે વચને વચન પાછું નવ કહે; તેનો પીત્રી વાળે પડ. બેસે દોપ તેને શાર દંડ, ગુણ ઓશીયળ જે નવ થાય, તેતો પાડે જઈ નરનજ માંહ,

દોહરો—સભા ભરી સીહાસને, બેઠોનરૂપત નેટ; એટલે આવ્યો ઉજેણનોસલામ કરવા શેઠ. પીતા તે પ્રમદા તણો, ત્રીલોચન માઠેતોલ; તે મનમાં જાણે સઉ, જે બેટી બોલાબોલ માન દીધા ઘણા મહિપતી; પ્રીતેઆપ્યા માન; હાલી મુહાલી મુસદ્દિ રહ્યા વીશ મેહલ્યા તાન. આસન આપ્યુ અધીપતે જુગતે જાણિતોજતાં;ન પુછી વ

પટંતરે, મહિમા રાખી મન શી પ્રજા છે શેઠજી, શી છે વણુજ વેપાર; સુખ દુખ શહેરમાં, કહો વિસ્તારી આ વાર, શેઠ સમજીયો સરવથા; બોલી છે કુંવરી બોલ; કેહેવી મન શીપોતા તણિ, તનયાનું રાખી તોલ, રાજ પ્રતાપે રાજ છે, નઉતમ છે નવ નીધ; સુખ સંપત સરવે ઘણિ વખાણુ ઘણા વિધવીધ. રાજ રામની લક્ષ ઘણું, રૂડું વિકરમનું રાજ,ચોરી ચાડીજુઠ નહી, જાણો તનથી તાજ, અજાવ્યાધ એક નગરમાં. રમે રાયને રંક, કોઇ કોઇને દુભે નહી, વાજ્યો આડો અંક પ્રજા વહાલી પુત્રથી. ઘરથી વહાલું ગામ, સુખ તણું શું પુછવું, દુખ તણું નહીં નામ. પુત્રી એક પરીવારમાં, લાડ વેલા કરે કરમ; જેમ તેમ બોલે જેખમાં, શાન ન આણે શરમ મોહોડે ચડાવીનની, મા ઓછામાંહે આજ; વણુ સમજ્યું વનીતા વદે,લેશ ધરે નહિ લાજ રાજદ્વારના છોકરાં; રૂડાં કરમના રાજ; રૂડા બોલ બોલેમુખે,લાખ ઘણી હોયે લાજ કરમ હિણ જેવાં કરાં વણીક જાતના વાંક; બુદ્ધિ હીણ બેકયાંબકે ; રંક તણે ઘેર રાંક રીધ આકારે રૂપ છે. કરમ અનુસારે બુદ્ધ; વિદ્યાઅનુસારે વીવેક વાર. શેવા અનુસારે શુદ્ધ. દીધાં એવાં પામીએ, ગરથ ઘરણી ઘરસુત્ર, પણ ભાવે સબંધે કહિ; પાકમી પુત્ર.

છપ્પો—આપી જેમ બ્રહ્મપાળ, વારા આવશે મોટી;આપ્યાં વસ્ત્રનાં દાન,તેપેહેરે ફાટલો ટોટી. દિધાં દાસીનાં દાન, પદમણી તે નર પરણ્યા; કીધાં પરમારથ કામ, વેદ પુરાણે પરણા અડસ ઠતીરથ ગંગા ગયા,મહીમા મોટાં માંડીયા, અમે ન અભાગીયા, તેના છોકરાં ઘેલા ગાંડીયા.

દોહરા—બળડક બોલી બાળ, તનયામાં પાડયા તરણ; અવગુણના અરણુવ ભરયાં, શું સંભળાવું કરણ ગરીબી ગુરૂ આપણે, વર જોઇએજી વાણ; ઓણુએને પરણાવશું જરૂર પડે તે જાણ, ભલે મળીયા કહે ભુપતી, એહ માગુછું આજ;કુવરી પરણાવો પુત્રને, કરો એટલું કાજ.કાળો ગેલો મુજ પુત્ર છે, કાલી મેલીકન્યાય જુગતે જોડું પરણશે, કોઇ ન કહે અન્યાય; ખોળા પાથરી કરગરૂં, માગી લેવું માન. મારા પુત્રને દીજીએ, કોડે કન્યાદાન; અધિપતી એ શું બોલીયા, વીપરીતએતો વાત;અમો વણીક ક્ષત્રી તમો, જોગ બને નહી જાત. કુળમાં કલંક ચડે ઘણું, તમો રાજા અમો રાંક; લાંછન લાગે લોકમાં, વેપારી શીર વાંક. મેહેણાં ખાશો મહિપતી, છો દેવાંશી દેહ; કેપેશે લુટે છે લોકની, તનયા રૂડી તેહ; મહાજન કહે સો તુજને; સારૂ કીધું શેઠ, દેવા માંડી દીકરિ નરૂપતને ઘેર નેટ; રાજા કહે ચિંતા નહિ,એહ વાતમાં આજ; લહાવો લાખેણો લીજીયે, કરીએ રૂડા કાજ; દુઃખ ન ધરતું દેહમાં પ્રીછે નહી તું પેર; પુત્રીને પુછો જસ; ધંધા હેતથી ઘેર છપ્પો—દહાડાને કહે રાત રાતને દીવસ કહે છે; હા હા કહે છે સરવ, લક્ષધા બહુધા લહે છે; જળને થળ થળ કામની કહે નીર રંકને કેહેછે રાય, કહે છે વીર; ચપટા વજ્રાડ વાર લાખ,જન

બાળમાં બોલે બાળ કરિ, ખરૂ ખરૂ ખોટું નહિ, કોઈબા પુછે ત્યાં ફરિ,
દોહરો—જોર નહિને જુલમ નહિ, લાજ નહી નહિ શરમ; નહિ કલંગને કુડ નહિ
ધારે સઉકો ધરમ દિલ માને તુજ દીકરી, હા કહે સુખ તે હામતે પરણાવજો પ્રીત
કરજો રૂડા કામ; એને મન તો એ વરો શામા મનથી સુખ; શાણા શેઠ સમજો નહી
કા કહે વરદો સુખ વાસે આવ્યો વેહેવારિયો, કહે વનીતાને વ્રત રાજ સભામાંજે
થઈ ખરી કહે તે ખ્યાત. રસના લાબી રામા તણી, બોલી જેમ તેમ બોલ; રાવ થ-
ઈ તે રાવલે, તરત ઉતારે તોલ, કરે વાત મોટા તણી, હુંશ ધરી તે હાણ,ડાટ વા-
ળ્યો તે દીકરી, પરઠયો પડશે પ્રાણ. વીધા નર નરપત તણી, દુંડી વાળો દાખ;માં-
ડી કહિ મહિપત કને, શકળ સભામાં વાત, નીરમળ છે એ નરપતિ; સાંખી કહેછે
સાણ,બીજો હોય તો બોવડે, જે હરે તુજ પ્રાણ; તનયા કહે છે તાત સુણ,દીલઆ
ણોકાં દુખ, પરણાવો મુને પ્રિતથી, સત પ્રકારે સુખ.જીભ ભરીને જોરથી, નિંદા
કરી છે સુખ,પરમેશ્વર પ્રતાપથી,સત પ્રકારે સુખ. નપ્પો—સ્રી ચરીત્ર જશ જોર.
મરદ મોહોકેમ કંઇ મારયા, સ્રી ચરીત્ર જશ જોર.હોડ હઠીલા હારયા. સ્રી ચરીત્ર
જશ જોર, શુરા કાયર છે કાયર, સ્રી ચરીત્ર જશ જોર, સત સહસ્ર કરયા સાયર;
સ્રી ચરીત્રના જોરથી.રાય કરાય કંઇ રાંકડા,શામળ કહે સેનાપતી વશ કરયાબ-
હુ વાંકહો.દોહર—તનયા કહેછે તાત સુણ,મન ન આણશ દુખ;પ્રિતે પરણાવો મુ-
જને,શીવજી કરશે સુખે.ઉનિ આંચ આવે નહી. ચરે નહિ કુળ કલંક; છોગુ વધા
છોગુ વધારૂ છત્રીશ ગજ કારિ કહે નિશંક, સજન સહુકો સામટા. બાપે મેળવ્યા
એકાંત; ધરમા ધરણિ આગળે;ભાગી સઘળી ભ્રાંત.દેશ પતી કેમ દુભવીએ, જે
માગેછે માન. દિલ રીઝે જો દીકરી,તો દીજે કન્યાદાન એક દીવસમાં લક્ષવરા.
કહાવે રૂડા રાય, અચ્યત ચોઘડીયું શુભ લગ્ન,તે હરખે વહા જાય. પ્રમાણ કરયું.
પંચે મળી, મનમાં થયો મગન,રાજા મનમાં રીઝીયો, લીધું લાખેણું લગ્ન. મહા-
જન સમસ્તનો મહીપતી નીજ પોતાની નાત;હાહા તો સૌકો કરે,જે કોઇ માનવી
જાતે. લક્ષ કોટીધા લક્ષપતી, ખરચાણે દીવ્ય દામ લક્ષ ભોજન ભરપુરથી, ગુજો
કેહ્યોઅધે ગામ.અધીક વાત ઉજેણમાં ચાલી ઘેર ઘેર;વીનતા બોલી વધુ, તેનીશી
કરવી પેર,બાલપુ સાળુ સેહેલચે, કઠણ પાળવું ઠામ;ચરીત્રની કરશે સઉ ચીતની,
નારિનું બોલ્યું કામ,પ્રીતે પરણી પ્રેમદા, ખાંડા સાથે ખ્યાત,નરપતે મુખ નીરખ્યું
નહી, ભોગ તે કેવિ ભરત. મુખ નવ નીરખ્યું નારિએ સમજીને તે સુજાણ, એ છે
એના વાટમાં. મહીપત તે મહેરાણ. વિરજીન વિક્રમ હતો, વીર તણો તે વીર;અ-
નમી નર નમાવીઆ નર ઉતારણ નીર. અજીત અભેદા અક્કલ અતી. ગુરૂવા પણ
ગુણ નીધ, વનીતા જીવણ વીશ્વપત,વિધાત્ર તવીધ વીધ.છપ્પો—જીત્યોવીર વઇતાળ
જીત્યા દાનવ કંઇ દુષ્ટ; જીત્યા સ્વરગ પાતાળ,કુઠાને દીધાં કષ્ટ. અષ્ટમા સીધ,નવ

નીદ્ર જન જશજીતીને લીધા;જીત્યા પંચડંડના છતર,કામ બહુભારે કીધાં,લઘુલાગ વીધા કરે,પરકાસ પરવેશ છે;શામળ કહે એ આગળે,વનીતા કોણ માત્ર સુવેશછે.

દોહરા—લેશે કેડ જે વાતની,તે વાત તો પુરણ થાય;ભોજન જળ ભાવે નહી, ન કરે નીદ્રાવત કાય.ઝાંખવા મુકયું એક જાળીયું;હેતે આવે હાણ;મુકી માંહે માનની,સંગ નહી કોય સાથ.ખાન પાન ધન ધાન ઢગ.કીલા લહેરં વીલાસ; મોજ કરેરે માંનવી,પ્રીતે નહી કો પાસ.અલખત ખાસ ખુબી ઘણી,હરખે હિંચોળા ખાટ; અહરનીશ રહેવું એકાકીએ,કોય ન જાય તે વાટ.ચારે પીસ ચોકી રહી,સાહદ જે સુજાન;જંખે જે કોઇ જાળીએ,ખુવે પલકમાં પ્રાણ.નીત નીત દાસી નવી નવી,અકલવંત જેહ એક,રાતબ પહોંચાડે રીતશું.વીવીધ પ્રકાર વિવેક.જે ભોજન ભુપત કરે,મેવાફળ પકવાન, વીકરમ મોકલે વહુ કને,લવિંગ સોપારી પાન; માગે જે મુખ માનની,તરત મોકલે તેહ.ભોજ કરેતે ભાવતું,હજુરી હુકમમાં રહે;જેજે વસ્તુચતુરા ચહે,વસ્ત્ર આભુષણ વિચવિધ;રામા રીઝાવણ કારણે રાય મોકલે રીધ. સંકટ માંહે સાંકડે.રાખી રામા રીત;મનુષ્ય કોય મળે નહિ, કોઇ સાથે નહી પ્રીત.સ્વપ્ના માંહે સુઝે નહી કે વાત નહી કોઇ સાથ;દાસી આહર દીવો કરે, આપે હાથો હાથ. આજ તેતો કાલે નહી,કાલ તેતો નહી પરમ;નીત નીતદાસી નવ નવી સ્નેહ તણી નહી શરમ. એકાંતે તેડયો અધીપતી,પોતાનો જે પુત્ર શિક્ષા સત પ્રકારની, સાચે દલ કીધી સુરત.ઇશ્વર આણ અદકી કરી; જોઉ એ રામાની રીઝ,જો ઝંખે એ જાળીએ.તો બીજાનું બીજ.કોટી પ્રતીજ્ઞા કુંવરને, દીધી આપો આપ વચન લોપે જે બાપનું, તેના બહુ જન બાપ. વચનાં ઇશ્વર આણીયો, પગટ દેવે તે સુર; ઝાંખી જોઉ જાળીએ.ખોઉં તાતનું નુર,એકવીસ કરોડ બ્રહ્માંડમાં પાપ થાય તેશીર લેઉં, વાશી કેરા દીકરો. જો જાળીયા ભણી પગ દેઉં ચોકીવાળાને શીક્ષા કહે.ભાવે કરીતે દીશ આદીષ્ટ કરે જાળીએ,તેનું છેદો શીશપંડીત પ્રધાન,કેપાટવાતનકે એનોતાતઘાલે નજરજે ગોખલે,કરજો તેની ઘાત.બંધી ખાને બળકરી,રાખીએકાએક;કોઇ પંથે ન વ પરવરે.નરપત કેરા નેક પડ ભીંતને પોળમાં આટેડા વાટ;કરી કારતી કોટડી;માનની રહેવામાટ.નારી ચરીતરને છેડીયું. નિરબળ કરૂનીરધાર,વિક્રમચરીત્રવચારીયુ ભુપત વાંધ્યો બાર.જાઉં ચરીત્ર એ શું કરે,બોલી છે જે બોલ;પાણી રાખે પરીયા તણું તરીયાણું ઉતરશે તેલ.ગામ બધાની ગોરડી,વાત કરે છે વરત,બોલી તે બંધીખાને પડી,તોલ કીધું એ તરત. બળીયા સાથે બળકર્યા, બોલી બારે વાટ; કરવી તે ઘણી કઠણ છે. ઘણા રોકવા ઘાટ. છપ્પો—મહોટા સાથે વેર, કરે તે કારજ કુડું; મહોટા સાથે વેર;કરે તે ભાગ્યજ ભુંડું; મહોટા સાથે વેર.કરે તો જીવ ખોઇજે,મહોટા સાથે વેર;કરે તો બંધન રહીજે.માની વાત મોટા તણી,નીંદા તેની નવ કીજીએ; શામળ કહે હોય મીતપુર તોય મોટાથી બીજીએ.

ચોપાઇ—ચાલી વાત દો દેશે દેશ,જુવતી રહી ત્યાં જોબન વેશ;તે રમાં રૂદીયા માં ધરે,હિંમત મેલે તો અરથ નહી સરે; માનનીનું મેં રાખ્યું માન.નહીતર જાય પીતાનું નામ;સ્ત્રી ચરીત્રતો મોડું ખરૂં,હવે ઉપાય તેનો હું કરૂં.

છપ્પો—હિંમતથી જીતે હોડ.હીંમતથી દુરમન હારે;હીંમતથી નાસે ભુત,હીંમત થી અરી ન મારે;હીંમતથી નાસે ચોર.હીંમતથી રાય ન દંડે;હિમતથી કરે વેપાર; હીંમતથી મહીમા મોડ.શુરપુર હીંમત થકી, જપ તપ સાધન જે કરે; હીંમત જોર જીતે જગત,સામળ કહે સ્વરગે સંચરે.ચોપઇ—એક દીવસ જાળીયાને પાસ,રાતેબ આપવા આવી દાસ; નીરમળ દીઠાં તેનાં નેન, અમ્રત જેવાં બોલે વેણ.બાઇ મુજ સરખું કહેજો કામ, અમો છુજી તમારે નામ,મહા ડાહી દાખી તેહને,શીતળ પવન લાગ્યો દેહને.રામા બોરી તેને સાથ, અમુલખ વીંટી એક આપી હાથ;અંજન કેરૂં કાજળ કરી,લખ્યાલેખ કર માંહે ધરી.તાત મારો ત્રિલોચન શેઠ,હાથોહાથ સોંપાવો ઠેઠ;અમ વચ તુજવચ ઇશ્વર એક,વચન સંક્ષેપે કહ્યાંવીવેક.વીસ્તરે નહીબીજે કંઇ વાત, કાગળ પામે મારો તાત,તે દાશીએ પ્રતીજ્ઞા કરી,શીખ માગીને ત્યા સંચરી. છપ્પો—આપો જગતનો જીવ, આપો તે પીતાને માતા; આપશું સૌને પ્રીત આપો ને ભગની ભાંતા. આપો તે ઇશ્વર આપ આપો તે જગત,જીવાડણ; આપો તે રાજન સહોદર,આપો તે સુખ ખમાડણ;આપો તે વ્યાપ્યો જગતનોઆપો તેથી અદકો નથી,આપો તેનો બોલ શુધ કહે,શામળ શોભા વણી સર્વથી.

ચોપાઈ—કોઈ સંભવ પામીને દાસ,ગઇ પેલા વણીક ઘરબાર;કરમાં કાગળ આપી વળી,પોતાના મંદીરમાં પળી.ત્રીલોચને તે દીઠો પત્ર, ઓળખ્યા અક્ષર તનયા તત્ર,જતન કરી શેઠે રાખીયો, એકાંતે બેસી વાંચીયો.લખતંગ તારી દીકરી વીકરમ ચરીત્રવરને કુંવરી;રાખી છે અધીક એકાંત ભુપતને મન બહુ છે ભ્રાંત મારે તમથી એ કામ થાય, શું કરી શકે એ રાય.વચન હું બોલી તે જશે, તારા કુળમાં લાંછન થશે; તારે ઘેર અલખતની નહી મણા, વણો ગરથને દામ છે ઘણા; પછન ઉપર ભુંગળના નાદ,વાજાં દેવતાઈ શોભીત સાદ, છપ્પો—રળ્યો છે ખરચ્યો દ્રવ્યે; લાહાવોજશ તેણેલીધો;રળ્યો જે ખરચ્યો દ્રવ્ય,સફરજન્મારો કીધો.રળ્યો જેખરચ્યો દ્રવ્ય, સ્વરગ તે જન સધાર્યો. રળ્યો જે ખરચ્યો દ્રવ્ય, મહીમા જશવેદ વધારયો; રળ્યો જેણે ખરચીયો, જશ ઉપર જગત નવ ઘડી; ધુળધાણી ધન ઉપરે, શામળ કહે તેને મુખેપડી. ચોપાઈ—વનીતાએ કહાવી તે વાત,સાંભળ ચતુર શીરોમણતાત દ્રવ્યની ચંતા ન કરશો તમે.માલ અનગળ આપીશું અમો.કહુ તે કરો એક વાત સહેલ, કરવા મંડાવો મોટા મહેલ;સળંગ દેવરાવો વારૂ વાસ. પ્રીતે આવો અમારે પાસ. વાત ન કરશો ત્રીજે કાન, અક્કલ ઠેલાવો અનુમાન; ગુપ્ત વાત કરજો કહુ મથી,તમને શીખામણ દેવી નથી મારાભોંયરાસુધીલાવજો,દીવસ થોડેઅહીંયાં આ

વળે;રાજ આપણને શું કરે, જે બાયું છે સરવે મરે,એતો મુરખ જે સહુ લોક,મુવા તણો જે આણો શોક. જે કોય ઉગેતે આથમી અડે, જે ચણ્યુ તે નીશ્ચે પડે; હરખ શોક આપણને કથી કરોડવાર શું કહીએ કથી લખ્યા લેખ કોના નવ મટે, જવભાર ન વધે તલભાર ન ઘટે; ગામ મુકાવુ તેતો ફોક ન ગણવો હરખ ન ગણવો શોક. છપ્પો—વશે જે પાવાળ, રહે સમુદ્ર વાસે વસે વ્હેવરમાં. ઘોર, બેસે આકાશે, કે માણે જઇ મેર, કે પંથ પરદેશ જઈ પરહે, જાય. સરપ સિંહ સરવ્ય, કે અરણવમાં અરટે,સંચ પ્રપંચ સહસ્રઘા, બીતો બીતો રણવટે; કહે સામળ સત માનજો, લખ્યા લેખ નહી મટે.

દોહરા—ત્રીલોચન મનમાં હસ્યો, લખ્યુ હોય તે હોય, કુંવરીએ જે કહાવીયું, કળી ન શકે કોય. છપ્પો—જરથી પામે જેખ, જર ઇંદ્રાસન આણે; જરથી જગત જીતાય, જરથી મોટા મરદ માને. જરથી જુગમાં નામ, જરથી જશ બહુ પામે; જર વશ વેરી થાય.જરથી વેદના વામે, એકજગત વશ છે જર તણે,ચીતવે તેવા ગુણ ગણે; જર વશાલો જુગદિશ છે, શામળભટ સાચુ ભણે. જર વીના જે રૂપ દેહ કરૂપી કુડો;જર વિના જે જન,નેહ સ્વભાવે ભીડો. જર વીજશ જાયે, શોક સમુદ્ર ચાચો; જર વિના ખુવે પ્રાણ. તેહ કરતુ તે કાચો. જર વીણના જે ડાહયો ઘણો,તે ચેણ ઘેલો જાણવો; ગુણરૂપ વીધા વીવેક વર, શામળ કહે જર પ્રમાણવો.

ચોપાઇ—જર તણી જેને મોટમ મોટ,તેને બીજી શાની ખોટ;કુવરી વચનથી બોલ્યા કોડ, ઉઠયો શેઠ ત્યાં આળસ મોડ, ઘરડાને ડહાપણ ગુણ નીધ, મોં આગળ વરવે વીધ રીધ; કરયા એકઠા કુટુંબ પ્રાણિયા વચમાં શ્રી ઇશ્વર આણીયા. ત્રીજે કાને જાશે જે વાત, તો કુટુંબ સઉની થાશે ઘાત;પોતે કરવા માંડયા મહેલ,સળંગ ચાલતી કીધી સહેલ. માટી નીકળે તે નવ જણાય, ચોપાસાં સોરસ જણાય; મોટી હીમત હઇડામાં ધાર,માસ એકે સળંગ પુરી કરી.ભોયરા સુધી બાંધી વાટ, હીંચે કુંવરી હીંચોળા ખાટ, પીતા પુત્રી મળ્યાં એકાંત,ભાગી મન પોતાની ભ્રાંત.પોતાની ડાહિ એક દાસ. મુકી તેને ભોંયરા પાસ. રાતે બે આપે તેલે હાથ જવાબ દેવા સેવક રેહે સાથ.એહ વાત અહીંયાંથી રહિ. પછી નારીની શી ગત થઇ; સંળગ માંહેથી આવી ઘેર, પછી તેણે શી પરઠી પેર. અંતરમાં અધિકે ઉમેદ; શામ દામ કીધા બહુ ભેદ. સ્રી ચરિત્રની માંડી રીત,પ્રથ્વી ઉપર પ્રીત. છપ્પો—સ્રી તે સીતા નાર, જેણે રાવણ રોળાલ્યા, ઇંદ્રિજીત કુંભકરણ ચાંચણવત ચોળાવ્યો સ્રી તે રેણુ કરંભ, સહસ્રારજુન બાંધિ લીધો, છેદ્યા કર અનેક દંડ લંપટને લીધો,સ્રી તે દ્રઉપદિ નીર. જેણે કઉરવકુળ કાપ્યું, કૈયાકચ્ય સો સાથ, અગ્નિ દાનજ આપ્યું સ્રી તે અહલ્યા નાર,ઇંદ્રિ સુખ સઘળો વામ્યો, પોરાણીશું ગમન સહસ્રભગવતોપામ્યો; સ્રી તે બ્રહસ્પત નાર; ચંદ્ર થયો ભગની ભોગી;સોળ કળા થઇ સ્વલ્પ, ખરે થાયે

ખઇ રોગી, ભલી લોકની ભામની, અધીક કરે અશુ, બીજા કરે જે બાપડા, શા-મળ કહે કારણ કશું ચોપાઇ–પીતાજી સાભળો એક વાણ,દ્રઢ વિશ્વાસ તારેમનઆણુ એ જે તુ પ્રાક્રમ માહરૂ.કુળ લજાવું નહી તાહરૂં. બોલીછે તું બોલતેનોપાળશું જશ ડંકો તુજને આલશું; કરૂ નામ ઉજેની માંહ. તોલ વધારૂ તારૂ ત્યાંહ.

દોહરા—અધીક અગ્યા ઉજેણમાં જેઇ રહયું પુર વરવેશ; વિક્રમ ચરીતકુંવર વરૂ, જેહ ગયો પરદેશ. વેર કશી પરદેશની,લેવા કારણ લાણ; પ્રેમદા તે દેશ પરવ-રી,સાથે સહેલી સુજાણુ. દાસી દસ પોતા તણિ. તે શુ માન્યુ છેમન, સાથ સઘળો પુરો કરી,લીધું અનગળ ધન. ચાકર પઇસા ચતુર નર, ખબડદારનાખેલ;તરણુાનો મેરૂ કરૂ,મેળવ્યો એતો મેળ. જેહ ગામગુણવંત ગયો, ગયુ લશકર જેવાટ; ચતુરા ચોવટે વશી, હેતે માંડયું હાટ, તંબુ તાણ્યો એક તાસનો, સોના કાંગરા રાજ;ચુકો રૂપાની કરી,ઉપર ફરૂકે ધ્વજ;શામશા મળી એમ થઇ,બહુ ગુણ તેમાં બુધ; કાચકો મેરૂ કારમું. હાલે વેચે દુધ. શુભ સ્વરૂપ સુંદરી,મહા રૂપ મહા મુલ; તોલ જેતાત્રી લોકમાં, અધીક તેજ અમુલ્ય. કામ કટારી ધણિ કારમી. મોહના રૂપના માર,વશી કરણ વીદ્યા તણી, અધીક ગુણ ભંડાર.પટ કુળ ધરે કેશર તણાં બહેકે બધે બરાશ અધીક બીજી ઓપમા,અઉઢ પરાક્રમ પાસ નવજોબન નવરસ લહે,નવલનેનનાનેહ, તોલ રાખે ત્રીલોકમાં;દેવાગના વતે દેહ જગત મોહ પમાડયું પુર બધું પરસન;પડે પ્રેમમાં પલકમાં, જેહ કરે દરશન. મોહ બાણ મારે જેહને, તે તો ઘાયલ થાય, પડે જે એને ફાંગડે, જીવતો તે નવ જાય;વાત તો ચાલી વીશ્વમાં, મન માન્યો છે મીત્ર વખાણ થયાં વિનતા તણાં,જ્યાંછે વિક્રમ ચરીત;સદાવ્રત માંડી સુંદરી,જાચક જન ત્યાં જાય. ખેરાત કરે છે શરે હલે; ધર્મ તણી ધજા–,બુધ સાગર બજારમાં, ઓછવ અદકો થાય;શોભા સામળીયા તણી;કહેતામાં ન કસાય. તે દુલભ દેવને, મોટ-મ કેરૂ મેર,વેચે વખાણ કરી ઘણું, સાત સોનઇએ શેર,લક્ષપતી નવ લેઇ શકે,બી જે કેમ લેવાય,ઇચ્છા રાખે સઉ દુધની, પામરે કેમ પીવાય રાય ઘણો કો લે નહીં તેકેમ લે રંક લોક. દુધ એનુ પીધુ નહિ,તેનું જીવતર ફોક નાર જેને નીરખી નહી. જેણે ન લીધુ દુધ,જેણે ઝાંટ નાંખી નહી, શાની તે તે શુધ; વીક્રમચરીતર વરણાગી ઓ, રાજ સગુણની રીત, સાતસે નઇઆ લઇને પથ પળાયો. પ્રીત મોહો માગ્યાં મુલ આપીએ,હેતે આપ્યો હાથ.સાત મોહોરો સોનાની મોકલી,શેવક પોતાને સાથ પળાયો એક પલકમાં જેઇએ એનો સ્વાદ, રાજાને શીખો છે,આણી મન ઉલ્લાદ. સવક સાબળીયણ કને આવ્યો પોતે આપ;કુંવરને કારણે દુખ હોય તે આપ. વટે છે સેળા વળુ તણી, હેતે પંચ લિયા હાથ; અધીક દામ તુને આપશે; ચાલ આરિ સાથ રિસ કરી ગમા વદે, વપુને મીઠો પેર,ગરજ હોય પીધા તણિ તો આવે મારે ઘેર ખટપટ નથી કાંઇ વાટમાં નથી આવતં વહાણ.પાંચશે પઇસા તણં પય લેવં

પ્રમાણ નથી ગજુ એ રાયનું, નથી દઇવત એ માંહે;ઓપેલે હાટે જુઓ,તમ જોગ વેચાય ત્યાંહ, સાકર સાલળીયણ તણુ, સાકર ભેસનું ભાગ; જે નર જેવણો જમશે, જોખ તણો જે જોગ.

ચોપાઇ—તેની મેટી તે નવ ગઇ. ખરી નીસા કુવરની થઇ;નાવ્યું દુધનાવલીયો હામ..મમત ન મુકયો મોટમ મામ વિક્રમ ચરિત વપુમાં જોય.હુંશ હિમત કો નારિ હોય, શાબાશ શાબાશ હીમત તાહરી. મભા ન રાખે કાંઇ માહરી.બીજો દીવસ થયો પ્રભાત. વિક્રમ પુત્રે વિચારી વાત, મેં પણ ખાંતે નવ ખેડાય તરૂણી જોડેનવ જોડાય, અમુલખ અંગુઠિ ગરથે ઘની, ટકાતેર કરોડજ તણિ, આતો તારા કરમાં થાપ, મુસુ પાસે આવિને આપ, નાવેતો બ્રહ્મહત્યા તુને, દુધ તારૂં નવપાયેમુને,એવા કપરા હિધા સમા કામનિ ડાહિ ચુકે કેમ, સો તેડે સમ ખાવે ગઇ. અધિપનાઆગળ ઉભિ રહિ,જાણે કોઇ એક દેવાંગના, તેની બીજી કહી સંગના તાણ્યો ઘુંઘટો સાળુ સંગ, તેવિદેહ તેવા મુખરંગ; આપ્યુ પય અમ્રતથી અતિ,સારૂ થજો તેનો સારસતિ; સતિ દરૂપદી મદોદરિ, ગુણસાગરને ગરવે ભરી, જુવતિમા લક્ષણ નહિજેરઃ ભારે ભામની કેરો ભાર. નિચુ નિહાળી રહી તે નાર, વ્યભીચારણીનો નહી વેહેવાર; હાવ ભાવ કટાક્ષજ કીધ, તન મન ધન ચિત ચોરી લીધ, કાલોઘેલો ન્રૂપતિકરયો જીવ જુવતી ઉપર જઇ ઠરયો,પલકમાં પય પાય વશિ, કંદ્રપવ્રત કુંવરે કળિખોળી સુતો તે ગમે રહયું જીવને મન તે કેડે ગયુ,

છપ્પો—પરનારિસાથેનેહ.દેહમાંદુખઘણેરૂ;પરનારિશુપ્રિત, અનરથઅધિક અનેરૂ પરનારિશુપ્રિત. ખરેદેહખઇરોગ; પરનારીશુપ્રિતભાવેનહિમનભોગપરનારીના સ્નેહથી, આબરૂ તેની જાય છે, શામળભટ સાચુ કહે, ખરિએ અંગમાં આગ છે.

ચોપાઇ--બીજે દીવસમોકલિયોહાર, અમુલખ મોંઘોઅપરંપાર.દુખે પાસેવીતી જામની, પ્રભાતે આવી ભામની હેતે કુંવરે જોડયા બે હાથ, બોલ્યો તે સામાને સાથ; રામા મારે મંદિર રહો, કામકાજ મુજ સરખુકહો. વચનનેહનાં નવસાંચીયાં, વીંટી હાર પાછા નાખીયાં, ગોળે વીંટી દીધી ગાળ; આલે ઘરેણાં ભર્યાંઆળ લક્ષણ તારામાં નવ રહ્યું, વાત નારિ વિક્રમને કહ્યુ પરનારી સહોદર એ રાજકુંવર કરે તે કુડાં કાજ; કરયો મરકનો મખથી પેર,ગુણવંતી આવી નીજઘેર; મહીપતને વાગ્યાં મોહ બાણ, પરેમદા સાથે વળગ્યો પ્રાણ,

દોહરા—પય નવ ધરે પ્રેમદા, દે નહી એ દરશન; હરયું મન હજુરનું,આશકે દે રાજન જોરે તો મહીં,પ્રીતે ન આવે પાસ; રેહેવાય નહી રામવિના સુખે મુકે નીસાસ. છપ્પો—પ્રીત વીના પરનાર,સ્નેહ કરે નહી તે સાથે;પ્રીત વિના પરનાર,હોહથી ના આવે હાથે, પ્રીત વીના પરનાર, જોરે કોઇ નવ જીત્યો પ્રીત વિના પરનાર,છત્રપતિ પણ છીતો. પ્રીત વીના નરનારીઓ,વશ તરતિક નહીં દામડહાપણ કે પ્રીત

થી, શામા વશ થાયે સહી.

દોહરો—નવદિવસ નીરખ્યાં નહી, નારી નીરમળનેનએકાએકી આતુરથયો, અધીપત પોતે એન.કાગળ લખ્યો એક આપકર, કહાવ્યું છું કરજોડ.માનનિઆવો મલપતાં. મેહેલો મનધા મોડ. તમ વીના તન તરફડે, તમ વિણ રહયું નજાય,તમ વિના થન તરફડે, તમ વિણ રહયું ન જાય, તમવીના મુજ એક પળ,વરસ બરોબર થાય. છપ્પો—પરનારિ શું પ્રીત, તેને ભોજન નવ ભાવે, પરનારી શું, પ્રીત, તેને નીદ્રા નવ આવે. પરનારી શુ પ્રીત; તેને શો નવ સુજે,પરનારી શું પ્રીત, બુદ્ધ એકે નવ બુજે: પાપરૂપ પરનાર છે, અપજશ આપે આપને.શામળપ્રીત પરનારનું બોળે બોહોતેર બાપને.

ચોપાઈ—કાલો ગેલો નરપત થયો. ગુણવંત નારીપાસે ગયો,વળગ્યુમનપ્રેમદાને પાસ, માનનીને મળવાની આશ. પોતાની મનથી તે બીહે પ્રેમદા હાથે પય નીતે પીએ. તે નારી ઘેર નીતે જાય એકાતે પ્રીત કરીછે રાય.ભામની સાથેરાખી ભ્રાંત, અધિપત એકલો મેલ્યો એકાંત. છપ્પો--અગનપર મેહેલ્યું ઘ્રત,ઉકળતાંવાર ન લાગે, જ્વાળથી ઝાક ઝમોળ, તેહ ભડકો ભાગે. અરૂણ ઉગે તીર.કારમાલથઇ તડકો દેખીને ટાઢ. રીતથી નવ રહે પાસે પ્રેમદાને આગળ પુરૂષ, એકાંત હેત માને મળે,શામળ કહે સતવાદીઓ,તાહે લુણ નીસ્ચે ગળે. ચોપાઈ—સ્ત્રીનેસોળમોહુતો દન,તે દહાડે એ માનનિ મેલ્યું મન; ડાહયો ઘણું તે પુત્રપાયત્ર, સમજ્યો નહી તે સ્ત્રીચરીત્ર. ચતુર ચુકયો નારીને સાથ, હૈડું ઝાલ્યું ન રહયું હાથ છપ્પો—દશવસરખા સમરથ, ભોળવાયા ભીલડી જાણી, ઇંદ્ર સરખો નરેંદ્ર;ગયોઘેરઘોરાણી.તારૂણી તારાસાથ, વીવેક લેવાર વઘો,બ્રહસ્પતીનીનાર, તેહશુ શોમ વળુંઘો, કામનીસંગે કાટીધાન્નર વીધામાં જાતર છે, શામળ કહે શમાઆગળ,માનવી તે કુણ માતરછે.

ચોપાઈ—રામા કેરૂં દીઠું રૂપ, ભોળવાતો તે ભારે ભુપ,તનમન ધન સોંપ્યું તે સરવ. વય વરતિક મહેલ્યો મનગરવ.પયપાતામાં કેફ્જ ભરયો ન્રૂપતને નિંદ્રાવશ કરયો અંગ તણાં આભુષણ અસ્તર. લીધા સરવ રાજાકાંવસ્ત્ર. લીધામુકતા ફળના હાર. ઘડી એક નવ લાગી વાર. ચતુરા ચાલી સરવે હરી. પ્રેમદા મઇ પરીયાણુજ કરી મોહ રૂપે મહીપત માનીએ. હેતે હોડ થકી હારીએ. રાજા હતો પણથયોએ રાંક. પેટા પડયો પોતાતો વાંક. ગુનેહગાર કીધો તે ભોર. ચતુરાએ તો કીધો ચોર; સામી સપવાદી એતો થઇ,દેઇ દહામાંમ.દીર ગઇ પોતાના પતીનોગરભજ કરિ. સ્ત્રી ચરિત્રની વિધા કરી. હરાવવામાં શું બાકી રહયું, લક્ષ કોકીધા લોકે કહયુંપ્રોઢેગરભ ધરીને પેટ,આવી તતક્ષણ ઘેરઠેઠ; માડા વાત પીતાને કહી ખરી નીશા તેની થઇ,પડશો ડેરો તે વેળાતરત હતું તેવું કીધું વરતનમળે એટાં ન મળે જન નળ દાસ દાસી કે અન્ય નારી ચાલી પોતાને ગામ,જ્યાં હતું પીતાનુ ધામ, એવાતતે

અહીંઆંથિ રહિ, રાજકુંવરનિ શિ ગત થઇ,ઉઠયો રાય થયો પ્રભાત. સાબળિયણુ નવ દીઠિ સાથ. રાજા પાસે ન મળે વસ્તર.નરિ લઇ ગઇ શાહ તર નારે મુંજને લુંટીયો,સતવાદી માટે હારી છુટિયો; એહ વાત અહીઆંથી રહિ નારીનિ ત્યાં શિગત થઇ, સ્ત્રિએ શોભાવ્યું ઘરસુતર. પુરે માસે પ્રસવ્યો પુતર, રાજ વંશમાં પ્રગટયોરવિ શોભા કહિ નવ શકે કવિ. તાત ચીંતા નવ કરશો તમો. કુળતો નહિ લજાવું અમો; જેમ છીપ મોતિ સમુદ્ર બેટનો પુતર વિક્રમ ચરિતરના પેટનો. એછે વિકરમજાતનો વંશ, માનસરોવર કેરો હંશ, કુડ કપટ કલંક નહિ કશો. વનિતા બોજતે સાચોવસ્યો પડાવું પાય રાજા જો તુને તો તારિ પુત્રિ જાણજે મુને;સોળ કળા સંપુરણસાથ સોપ્યો પુત્ર એક માને હાથ, ખમા ખમાસહુ પુત્રને કરે ઇશ્વર પ્રતાપે અમરત ઝરે, શુકલ પક્ષનો વાધે ચંદ્ર આખા આરૂદ્ર એ તાપે ઇંદ્ર;તેતો બાળક મોટો થાય,વિક્રમ ચરિત્ર પોતે ઘેર જાય. માત પિતાને જઇ મળે ઇશ્વર તેને સફળે ફળે ઉજેણુ નગરમાં આદર હુવો ભોળવ્યું બધું ગુણવંતુ ગામ. ભોળવ્યો વિક્રમ ચરિતર નર નામ;જેણે જુગ બાધો જીતિઆ.રાજ રાજેશ્વરિ રિતીઓ; માનનિએ માન તેનાં માડિયા અહંકાર છતરપતીના છોડીયા, તેહ ચરીતરનો કહું વીસ્તાર, પરાક્રમકીધાં અપરમપાર-ઉજેણી નગરીનો ચોક. કહેવાય છે ગુણવંતનો ગોખ; પીતાને ધીરજ દેઇ પ્રેમદા ચરીતર કરવા પરવરી. કીધું કારમું કામનીએ કામ, ઘેલું કીધું ગુણવંતગામ સ્ત્રીએ જોગણીનો કીધો વેશ, અધીક કઉતક ઉજેણી દેશ; કારમી ચેલીઓ ચેલા ઘણા મહા સીદ્ધઇમાં નવ રહી મણા સુતા માનવી કેરી જાત, મોટું કઉતક કીધું મધરાત ભગુઆ વસ્તર તંબુરો તાણીયો,જાણ પુરૂષ કોણે નવ જાણીયો. મંત્રવાથી મહિમા કીધો મેહેલ,ઉજેણી નગર ફેલાવ્યું ફેલ. સોના કેરા કળસજ સાત, ચીપ્રીત સરખી કીધી વાત;કારમું ત્યાં કીધુ કઇલાસ, દેવ સરખા પાસે બહુ દાસ.

દોહરા ત્યારે નીરખ્યું નગ્રમાં, પુરણે ચરચા પેર; વીકરમ ચરીતર વરણાગીઓ, ગુણવંતો છે ઘેર. જુવતી થઇ તે જોગણી, રંભા સરખું રૂપ; જગત મોહણુ જશવંત બહુ. ભામની ભારે ભુપ. જાણે અંતરીક્ષથી ઉતરી, સાચી શકતિ એસદ્ય; દશ ચેલા દશ ચેલીઓ નગર ઉજેણી મધ્ય. ભગુ અબર અધીક, માર ચડીકાશીશ. વજર કછોટો વાળીયો, જાણે ઉમીયા ઇશ, છે જેવું અંબા જગત,પ્રીછે નહીં કોપાર દેવી થકી તે દશ ગણી, દલ માટે દાતાર; કીએ દરવાજે કઇ પોળ, કીઓદેશકોણ ગામ; કયાંથી આવી કયાં રહી, તેનું તે શું કામ. પાર પામું નહી ઠરી રહ્યું. માનની માન મહા મુલ. ચંદ્રવદની મ્રગલોગની અધીક તેજ અતુલ્ય. વિભુતિ લગાવી રાજવર, જય મુગટ જશજીત; રૂદરાક્ષ ધારણ રૂદે કરી, રૂડી કીધી રીત. દરવાજે પોળ દશે દીશા, દીધા ત્યાં દશજાત અંતરીક્ષથી ડેરા ઉતરયા માજમ એ મધરાત; કો કહે ઉમીયા આવિયાં,કો કહે ગીરજ એહ; કો કહે કાળી કાછીકા, દીવ્ય દેવાંશ

દેહ. કો કહે અંબે આરાસુરી હીંગરાજ હરસીદ્ધ; કો કહે ભાળી બહુચરા નારિઓમાં એ નીદ્ધ. દરવાજા પોળકે બારીઓ નેક ન પેઠી નાર. અંતરીક્ષથી કેમ ઉતરી, અચરત એહ અપાર. કો કહે બ્રાહ્મણી ભલી; કો કહે ઇંદ્રાણી અંશ કો કહે વારૂ વઈવી, દો કહે વઇદેહી વશ કો કહે નાર એ રોહણી, કો કહે અકત્રિમ કોય; કો કહે ગાંધરવ ગુણનીધિ. વિધવિધ વાતો હોય શીવ રૂપ ચેલા સહુ, તેજ પુજનતર તોલ, ચાર ચતુર જે ચેલીઓ; મોટણ અધીક અમોલ, ચાતુર ઉમયાવત ચેલીયો. પહેરે આભુષણ અંશ, આઠ આઠ લાખ તે હેમનાં, ચેલા શોભાવે સંગ; દેશ માંહે દશ લાખના મોતી જડીત મહેરાણ; દસહજાર એક દીવસમાં પુન્ય કરે પ્રમાણ; કઇલાસ કરસું એકંકારસુ, દસ લાખેક રાખ્યા દામ; ધજા બંધાવી ધરમની, કરયાં સદાવ્રત કામ. ઉડે બહેક બરાસની, કસ્તુરિ કાદવ હોય છંટકાવ કરે ગુલાબના, તે કળાનરકે કોય. જગત લોક કરે જાતરા, કેમ કરે જાતરા જેમ કારણજશ જાય, નાર નગર ઉજેણમાં, હરખ ઘણેરા હોય. તપકરે તે તારૂણી, શોભાવે સહુ સાથ; ગરથ ઉડાડે અતી ઘણો, ઓડે ન કોણ હાથ. અન કોપનું નવ લીયે, ન પીએ કોનું નીર; આશ કોનિ તે નવ કરે એવું સીદ્ધ શરીર. માગણ આવે માગવા, જાચક જશાજ ગાય; મુકે છે કર મોકળો, વરસે પાંચ પળાય. કો કહે પાપ કીમીઓ, કો કહે ઇંદ્રજાળ છે; શીદ કરે એ આશ. કોકહે ભંડાર કુબેરનો. કો કહે મહીમા મોટ; કો કહે તાર ઉમીયાત, એને શેની ખોટ. કો વેળા પરસન વદન. કો વેળા કરે કોપ; કોઈ વેળા બેસે બારણે, કોઇ વેળા રહે અલોપ. કોઇ વેળા બોલે બહુ, કોઇ વેળા રહે મુન્ય, કોઇ વેળા સભા રચે. કોઇ વેળા શુન્ય કોઇ વેળા રતન ઝવેરના, ધરે આભુષણ અંગ, કોવેળા આગર પીંછના, નીત નીત નવલા રંગ અકળાત વાત ઉજેણમાં ચાલી ઘેર ઘેર; સીધ સીધ સૌકો કરે, પીછે નહી કોપેર નાના મોટા સઉ નગરના, નૃપત આદે નર નાર, દરશન કરવા ઉલટયું, હેતે બંધાણી હાર. ગરીબ લોક દરશન કરે, ખરાં સદાવ્રત ખાય; એકે પંથ દો કારણે, જન સહુ જાતરા જાય. ચરિતર માંડયું ચીંતનિ, કહ્યું કારમુ કામ; વશ કરી વસુધા સહુ વીધ ધરાવ્યું નામ. આખીર ઉમરાવો અધીપતી પુરપતીને પ્રધાન બેઠા રહ સહુ બારણે, ગાજે સઉકો માન. કો રાય કો રાંકડાં, કો છતરપતી છેક; રાણી રઇયતકો રાયજી, એનેમન સઉ આસે બેસારે ગરીબને રાજા સામુ ન જોય; પ્રધાન પંડીત કે પાઠવી, કળી ન શકે કોય. રાજાની છે રાણીનો, દરશન કરવા જાય, અહંકાર મુકે આપથી, માનભંગ સહુ થાય. ઝાંખી પડે જુગતીસહુ જોઈ રામનું રૂપ, બીજા શું જાણે બાપડા; ભોળવાયો જ્યાંહાં ભુપ પંડીત દંડીતમુડીઆ શાણા જોશીને સીદ્ધ તેમણે સરવે જાણીસું રામામાં છે રીધ; કોઇ ઇચ્છા રાખે પુતરનિ, કોઈ ઇચ્છા રાખે ધન, દરશન કરે નીત દસવેરા, સાગવાનું જોને મન. અહંકાર મુકયો શઉ અનમીએ, સીધ્ધે તજ્યો સંતા રૂપવંત રહે થકી, પાણિ સુ-

કયા પંત. લક્ષપતી લખાલાજીઆ, મહિપતીએ મુક્યા માન; કરે ક્રપતી કીકરકરયા દીઠું દેવિનુ દાન ઉણુમ નહિ એકે કશી, દેવરૂપ એ દેવ, નવતેરી નગરી સહુ, કન્યા સીધનીસેવ. એટલે એક ઉજેણુમાં માનવી પામ્યો મરત, ચોઢી નાર તે નર તણિ. સતી થવાને કરત, વમીને જેવી પ્રેમદા, રૂપ તણો ભંડાર, કુમ કુમ હાથ દેઇને, થઇ અસ્વની એ અસ્વાર હે તે ચોખા નાંખીયા, વેરે પુષ્પ ચોપાસ, ઉદાંઉદા સહુકેકરે વિવીધ પ્રકાસ વિલાસ, સાથે શબ સ્વામી તણું, લક્ષધા બીજો લોક, કુંમકુમહાથક લોલ કરે, શામાને નહી શોક. હુકમ લીધો હજુરનો; સતી થવાંને જાય, ભાટ ચારણને બ્રાહ્મણો, ગુણ જશ તેના ગાય. સ્વામી મોકલ્યો સમશાનમાં, જ્યાં જમરૂપી જાગસતી સીધ પાસે ગઇ, પ્રીતે લાગી પાય આવો દેવ મુને ક્યાં મળે વેદ વખાણેવર્ગ સીધનિ માગું આગના શોભાપામુ સ્વર્ગ હાથ રંગ્યાંછે કુમકુમે, કોટે પુષ્પનો હાર, લોક સાથે લખો ગમે, અદભુત રૂપ અપાર. પાંચે પ્રદક્ષણા કરિ ચતુર; પ્રતે લાગી ચરણ, તમો માત છો અંબીકા અશરણ તમે છોહાતા દેવતા, મન વાંછીત ફળ દાતાર, તમો તારણ ત્રીલોકના, કારણ કીરતાર. રૂપ જોયું રામા તણું, રિજ્યા રામા રંગ સોભાગ્યહેવાતણુ સહીત, શોભાવો સ્વામી સંગ સોભાગ્યવંતીને ધરમવંતી, પુત્રવંતી હોય પ્રીત; એવી આસીસ સીધ્યે કહી, રૂડી પણ એ રિતે ત્યારે સતીહસી પડી. કર બેહિધાકર્મ. વચન ગીસ્ત જશે તાહરૂં નહીં રહે બોલ્યાનો ધરમ, મરતું માંટી પામ્યો માહરો, હું સતી થવાને જાઉ સોભાગ્ગ ક્યાંથી હું ભોગવુ, ગુણ તાહરા શું ગાઊ, ભોગ મારા ને તહારા, જેહું આવિ આ જાગ; પાપજ પેલા ભવ તણાં; જે પડી તમારે પાગ, આવી અહીં અધીક પણે શીખ માગવા માટ, આશીશ દીધિ તમે મુને. તે તો ઉઠી વાટ.

ચોપાઇ—સીધને પગે લાગી સતી, ઓછી કરવાની મારિ મતી; સ્વામી મારે પામ્યો છે મરત. મોકલ્યો શમશાને તે તરત, ડસ્યો સાપ ચડયું છે ઝેર તેતે પુર્વ જનમનુ વેહેર; રામ રામ સુણો સહુ કરણ, સંકટ ભરયા કાઠીના તરણ; આવરદા માહરો એક ઘડી. પાપે તમારે પગે પડી; અખંડ સોભાગ્ય તમે તે કહ્યું હસારત મારૂ તમારૂં થયું; તારૂ વચન કેમ સાચે ચડે, મારે તેનું છેટું પડે; કાલ રાતનો તેનર મુવો, મુવો નહિ તો ત્યાં જઇ જુઓ વચન તમારાં મીથ્યા થયા, જેમ લખ્યાં હતાં તેમ થયા; સતિના બોલ મન માંહે વસ્યા, લોકસહુકો હુણહુંખ હસ્યા; સતીતો પાય પડી તે વળી, જઇ મુસ્તક સ્વામીને મળી, ચીતા કાષ્ટ રચી ચોપાસ., કષ્ટ ભક્ષ કરવાની આશ. દોહરા—પીછી પટકી અશ્વાં પરે, પટકયો મુગટ તે શીશ પૃથ્વીપર કર પટયો, રૂદે હેરીને રિમ; માળો તોડી મોતી તણી, ભાગ્યો ઘોળો અભુત, અધિક કરોધથી ઉઠીયાં, આળસ મોડી અબધુત વતન જાતે વસુધા જાશે. વચન જતે વપુ જાય; વચન જતે મેરૂ ચળે, ગ્રાઇને મલે પાય; વચન જતે [illegible] રસકસ જાય લાવણ્ય

દીગપાલ દશ ડોલી પડે, ભાર ભરે નહિ શેષ.

છપ્પો—વચન ન પાળુ જેણે. તેહ સુકરીતજ હારયો વચન ન પાળ્યુ જેણે તે પણ મોતે મારયો વચન ન પાળ્યુ જેણે તે નર દઇવે ડંડયો; વચન પાળ્યુ જેણે, તેતે શીર અગની મંડયો વચન ભ્રષ્ટ જે નર થયા, દઇવિત દિવેલ તેનું ગયું શામળ વચન ન પાળીયું. વચન ગયું પછી શું રહ્યું

ચોપાઇ—એવું કહી ઉઠી જોગણિ, ભારે ભાગ્ય નીદ્ધિ ભોગણિ;જુવતી તોજાવાની જાત્ર,ઇંદ્રાણિ જાણે રજ માત્ર; રંભારીદ્ધ અલોકીક રૂપ, ભોળવાણાછે મારેભુપ;તપે તેજ ત્રીલોકમાં અતીશે ઉપમાં ઉજેણમાં જાણે બહુ રૂપી બાળકા જાણકોઇકરત્રીમ કાળકા; જાણે સફળે ફળીઓ એબ જાણે કો જુગતી જુગદંબા દીપપદ દેવીકો દામ વાસ્મે પામ્યુ ઉજેણી ગામ; ધિર શકતી આવી સવીતાનિ તીર ખડકયાંછે તેણીએ કાષ્ઠ; જગાવવા માટે અગ્નિ અષ્ટ, લોકમાં અસારત ચાલી ઘણી, બેઠીસતી તેડીને ધણી ખોળા ઉપરસ્વામી શીશ,સમરેતે ઉમીયાપતી ઇશ.ભરજોબન બાળેવેશ,ઘીમાં બોળ્યા શીરના કેસ, પ્રમાણ સહુ પ્રજાને કીધ, બળતિ દીવી કરમા લીધ, અગ્નિપ્રવેશકરે જેટલે, ત્યાંજોગણી આવે તેટલે. લક્ષકોટીધા સાથે લોક. શાંતપમાડવાતેનો શોક. જોવા આવ્યાછેવીક્રમ વીર વીકરમચરિત્ર પાશે છે ધિર. પંડિત પાઠવિનેપ્રધાન મહિપતિએ દીધાં બહુ માન, રાજારઇયત નરનારી રાંક,ઉલટયો અરણવઆડોઆંક કો કહે એનું વચનજ જશે. કો કહેકાંઇબીજુ થશે, દો કહે જોગણિજુઠીપડે;કોકહેચ તુરા કાષ્ટે ચડે, જે હશ તે હવડાં હોય, મુવા માણસ નહિ જીવે કોય.

દોહરા—અંગન આંચ સતી કરે, જય જય કહે સહુ સાથ એટલેઆવિ જોગણિ હેતે ઝાલ્યો હાથ, હાં હાં વચન મારૂં જશે. રખે અગનીમાંજ ખાય; સાચી સીદ્ધતો હું ખરી; જો તું મંદિર જાય. સતી કહે સીધ સુણો બોલોછોભારે બોલ એહવચન તો નહિ પળે ખુવો છો પોતાનું તોલ ઇશ્વર અંતરીક્ષથી ઉતરે આવે ઉમાપતીઇશ તો અ સુવાં જીવે નહી, જે મોનલખાણાં શીશ મુવા માનધાત મહીપતી મુવા કઉરવ પાંડવ સુર; મુવા પંડીતને પુરવની મુવા દાતાને શુર. જે કોઇ જાયા જે જશે, કાળ શહુકોને ખાય; સીયુ સાધક કે શાણપણે તેનો નહી ઉપાય; સરપે એ સ્વામી ડસ્યો, માનનિ પામ્યો મરત; ત્રીસ ચોગડીયાં વહી ગયાં, તે વેળાએ તરતજઓડરે પાછાં વળો વગોવરાવશો જશ જોગ- કાષ્ટે ચડવા દો મુતે. ભોગવશું મારેભોગ અખંડ શોભાગ તમો કહ્યું તેહ તમારાં પાપ જુઠાં પડીયાં જગતમાંતે વદ સુરાણેછાપ અણ સમજ્યું નવ બોલીએ વગોવાઇએ ચારે પેર બળવા દે બાપ મુજ ને,તું જા શેણુવંતા ઘેર છેટું પડે મુજ કંથને, લાછન મુજને હોય, ચારજુગ ચઉદલોકમાં. વાન જીવે કોય. બોલતા બોલાય છે. મોજ કરતા મેહેલ; દુખ વાદળ ખાળતાં,રહે સઘળું સહેલ. કહિ વચન તારૂં પળે, જીવે જો મારો કંથ; ઇશ્વરને કાં ખોળીયે,

તમો પરમેશ્વર પંથ તમો ઇશ્વ પરમેશ્વરી, તમો બ્રાહ્મણી બ્રહ્મ; અડસઠ તીરથથી અધિક તમો, જેમ રાજાનો ધરમ. વાર લાગેછે વાતમાં, વખાણ કરતે વરત;આળ પંપાળ ઉઠે નહી, જે કોઇ પામ્યા મરત. જો કંથ ન જીવે માહરો,જીહ્વ કાઇનખાઉં; તાબોટા પડશે લોકમાં, તરણાથી હળવી થાઉં;પુરણ પાપ તારા માળ્યા,હેહે કરશે હાથ; સીધ પણું વેહેતુ જશે, જે બોલ્યામુજ સાથ, કહેશે તુજને ઠગણિ, કો કહેશે ઘુતાર; કંહેશે પાખંડી પાપણી, કહેશે જુઠાબાર. ડાહ્યા જે નરનારીઓ બોલે નહી ઝાઝા બોલ; ફંદ ચલાવે દેશમાં, તેનુ ઊતરશે તોલ. કઠણ વચન કહ્યાં કામની, ફરે ધરીને રીસ; હશી હેત ઝાઝે કરી, કર આડાડીઓ શીશ. ફટ ફટરે સતી તુને, જુઠી જાત કહેવાય; વચન બાંધ્યા જે સીદ્ધનાં,તે કેમ તીથ્યા થાય.મત્ર ભણ્યો મહાદેવનો; ઢાંકયું અંબર નીર; ગંગાજળ સબ ઉપરે, તેહશું છાંટયું નીર. બઆસાં ખધાં બે વરાં, પતીએ પરઠી પુંઠ; જેજે કારજ જશહુઓ, આળસ મોડીઉઠ, કઉતક દીઠું કારમું, જોઇ અલોકીક જામ;પુરપતિ આદે પ્રજા સહુ;પ્રીતે પ્રણમ્યા પાગ. સાબાશ સાબાશ સહુકો કહે, પુરમાં વાધ્યો પ્રતાપ, કરયા મુવાને જીવતા, એકો ઇશ્વરિ આપસ્વામી જીવ્યો સતી તણો, ફરી થયો અવાતર; મંદિર આવ્યો મલપતો ક્ષણું ન લાગી વાર.મોતિએ વધાવી માનની;ચોખા કુમકુમ લીધ;અંજગદંબા જોગણી, શકતરૂપ એ સીધ, તેહ કંથને કામની, બોલી વચન છત છાપ;કઠણવચન જે મેં કહ્યું, તે માતા કરજો માફ; હું અપરાધિ અલ્પ બુધ, રામા જાતે રાંક;ઓળખ્યાં નહિ મેં અંબીકા, ક્ષમા કરજો મુજ વાંક. ધરના ભુઆ વરના ધણી; ધરનુ મરતંબ હોય; ધરના સીદ્ધ વરની સતી, કળી શકયું નહી કોય, માનત ચાલી માનની, રામામાં બહુ રીદ્ધ, અખીલ રૂપ કોઇ ઇશ્વરી, સાચી શકત એ સીદ્ધ વિક્રમા જીત વશુધા પતી, રાજસ રૂડો રંગ; જોગનિના પુન્ય આગળે,તે ના આવે પાસંગ દરશન તે દેવી તણું. સહુ કરી ચાલ્યા ઘેર; વિકરમચરીત્ર વરણાગીયો, તેની શી થઇ પેર; જોગણુ કો શું બોલે નહી, ન કરે કોઇને સાન; પ્રીતિ ના મળે કો તણી, કથન સુણે નહી કાન. કીરતી ચાલી કોટીધા એ ઇશ્વર અવતાર, વિક્રમ ચરીત્ર વીચારયે, દેવિએ દાતાર, હું જાચુ જગદંબને. તન મન ધન કહે તે દેઉં; સજીવન વિદ્યાએ સીધની, મન માગીને લેઉ. સજીવન વિદ્યા સરજી નથી, બ્રહ્મા વિષ્ણુ કેઈ ઇશ; એમાં એ વિદ્યા વશી,એ જગદંબા જગદીશ. ચસ્કો લાગ્યો ચીતમાં,પ્રણમુએના પાગ; મરત સજીવન વિદ્યા તણે; સરે મુને એથી જામ રૂડો રઢીયાળો રાજવી, ગુણવંતો ગંભીર;શુરપુર શામરથ સીર, ધનુર વીદ્યાનો ધિર.પુત્ર વડેરો પાટનો, વીકરમ ચરિત્ર નીજ નામ; જેને નામે ડુંડી ફરે, ગુણ ઊજેણી ગામ. શ્રીચરીત્ર જેણે કરાવીયાં, અકળીત જે ન કળાય; ફરેરાણુ ઊજેણુમાં, જશ રૂડાજન ગાય. તે પુરૂષ પ્રભાતે પરવરયો, પુરણ મનમાં પ્રસન; દશ પ્રકારના દંડવત કરયા, કરયું દેવીનું

દરશન, કનક પુષ્પે વધાવીયું,મોતી મોંઘાં મુલ; સ્તુતી કીધી સહસ્રધા, અધીક હેત અતુલ્ય; એક પગે ઉભો રહયો, જપમાળા ગ્રહી હાથ; એકા એકી એકલો, શેવક નહી કો સાથ, ઘડીએ ઘડીએ પળે પળે, કરે દંડવત દસવીસ; એક પગે ઉભો રહી, ચરણ અફાડે શીશ. અન્ન પાણી નિદ્રા તજી; રહયો ઉભો અહરનીશ; વારંવાર વખાણ કરે, ધરમ ધોરંધર ધીશ; પ્રસન્ન થઇ તે પ્રેમદા જોતામાં આવી જાગ; પરમે શ્વરી પ્રસન્ન થયાં,મન ગમે તે માગ,આપો વચન અંબાકા,તોતો બોલું તમ સાથ; દેશપતીનો દિકરો, હેતે જોડું હાથ,વદન પંકજ હસાવીયું. જેહ ગમે તો માગ;જીવ સહીત આપુ તુને, અહી શી બીજી જાગ. કનક કરતાં શીખવું, પરહું પાસ પ્રમાણ; કહેતો કરશો શીખવું, જો મન રૂડું જાણ કહેતો આસન ઇંદ્રનું; કહો તેવો અધીકાર; કોહો તો તાજમ તુરી શીખવુ,અલખત અપરમ પાર; ખાણુ રચુ ઘેર રીધની, આપુ અલખત અતોલ, અમરત ચોઘડીયું આ ઘડી બુદ્ધ વીચારી બોલ. પણ અરથ સરશે નહિ, મળે નહી, એક મેળ, પ્રસન છું હું આ ઘડી, ખરો સીદ્ધનો ખેલ. વાયુ રૂપ છે જીવડો, ઘડી એકમાં ઘોળાય. વીચાર સરવે વાયે જશે, રિદ્ધ સરવે રોળાય; અધીપત બોલ ઉતાવળે,એ સરત વેળાએ અધા જે માગે તે આપશું, સીધ કહે તે સધ.

ચોપાઇ—કરૂણા વચન સાંભળીયાં કરણ, ચતુર પુરૂષ લાગ્યો જઇ ચરણ, તમો દાતાર છો શુભ સાથ. હેતે હુ જોડુ છું હાથ,તમોરે દુરગા જાણીયાં, પ્રાક્રર સરવે પ્રમાણીયા;તમોછો ઇશ્વરનો અવતાર, હું માગુ તમો દાતાર વીક્રરમાજીત તે માહરો તાત,વખાણ માંહિ વડેરીવાત,પરદુશભંજન મારૂ નામ;જાણે સહુ નવખંડે ગામ.શક વર્ત્યો પંડીતે પત્ર, પંચદંડ શીલ ધરાવ્યાં છત્ર; અહુરણો અવની કરિ, નીરધનને ઘેર રીધી ભારી.નર મોટાનાં નમાવ્યાં નિર વિકટ દહિત જીત્યા મહા વિર; દેખી ધાટ દુશમનના ધડયા, નોધારાની વારે ચડયા હુ વખાણ કરૂ મુખ ઘણું,પાણી વધારણ પરીયાં તણું; ચોખુટે કહેવાણો ચંદ્ર, અલખત જોઇ લજાવ્યો ઇંદ્ર,તેહ તણો મહારે પ્રતાપ,અલખત ઘણી ભંડારે આપ;જે તણી કહિ ઉપમા કરી; સરત્ર કમાઇએ તા તજ તણી, તેનો હું ભોમધારી ધણી, ડાહયા છો તો સુણુએ તમો,કપુત એના કુળ માં અમો; પીતા રળેને પુત્રજ ખાય, તેનું નામ કપુત કહેવાય.

છપ્પો—પીતા થકી ઓળખાય. તેહ ભલું નહીં ભુંડું; સસરા સહાય તેહ બુદ્ધિ નું ભુંડ, મુસાળ થકી મરજાદ. તેહ મુવાવત માઠું; સ્ત્રી નામે સમરથ, તો કુળ તેનું આંઠું. સવઇ નામ સપુતના, જે પોતાના પુન્ય પરાકરમ કહે સપુત સલક્ષણા, જે દીગતર રાત ઉધરે. ચોપાઇ—વિક્રમાજીતથી સવાયો થાઉ, સપુતકુળ માંહે કહેવાઉ; એવી હીંમત હું શ માહરી, પછે તો આજ્ઞા તાહરી. મરૂ વચન તમે શીર પર ધરો, મુજ સપુત સવાયો કરો;શક્તિ કહે તુજને શાબાશ.પ્રીતે કરી બેસાડયો પાસ,સવાઇ

નામ તારૂં કેઇ થશે,તારૂં દુખ કેપ પેરે જશે તે ઉપાય બતાવું તુને. તે વાસ્તે કરી આપુ તેને, વીક્રમશેનથી વધતો થાય, નથી જનમ્યો કોઇની માય; નથી મુખઉપર કોઇને મુછ, ઇંદ્રિ પદવી એથી નહી ઉચ નથી સરજ્યો બ્રખાંડત્રષ્ટમાં, નથી જનમ્યો કોઇ આ શ્રષ્ટમાં, કરોડ વાર શું કહું કથી, એ સરખો સતવાદીનથી. મરણીસજીવન કરયાં એ કામ, એ વિદ્યાવંતના નામ; એ વિદ્યા તે ઇશ્વરને આપ, તેહ પુરા લે તે છંત છાપ. એ વિદ્યા તેતો કીરતાર, બ્રહ્મા વિરનુ થકે બહુ ભાર; એ વિદ્યા તે મુજ નેવાઇ, તે સપુતમાં થાઉ સવાઇ. જે મુજને વિદ્યા મળે, તે તો વચનતમારૂ પળે;સપુત માંહ સવાયો થાઉ,તો તો ગુણ તમારા ગાઉ. તે સીધ્ધને વીમાશણ પડી, અણ બોલી રહે એક ઘડી; તેં માગ્યું મોટ વરદાન, ના આપુ તો ઘટે મુજ માન. વચનજ તેવા જીવજ જાય, ત્રણ લોક તો પ્રલે થાય,તારે ચીત તો એવું ચડયું,મારે તો મહા સંકટ પડયું. એ વાતે તો અનરથ થશે, વિદ્યા ન આપું વચનજ જશે;વચન જાય તો જાએ પ્રાણ, એવી વનીતા બોલી વાણ;વચન જતે તો જાએ દ્રષ્ટ, સંહાર થાય એ બધી શ્રષ્ટ.

દોહરો—વીક્રમ સુત વાણી વદે, સાંભળ સાચી શક્ત; જે અપાય તો આપજે, જશ જાપે બધો જકત. ન અપાય તો ના કહો, શીએ વાતે શરમ; કામ દુરગાકલ્પ વ્રક્ષ છે, ફરે અમારૂ કરમ.જેગણ કહે જશવંત સુણો, વચન મારૂં શીર થાપ; જેમ વચન લીધું તમે, તેમ તાહરૂં મને આપ. તમે કહ્યું એક મારૂં કરો, મેં સોંપી તુજને દેહ; વાત કહું.વપુ તણી, તમને માંડી તેહ. વચન લીધું રાયનું, મન મેહેલું નીજ માન; એકાંત તેડી આસન તેડી આસન કરૂં, ત્યાહો મહેલું તાન- શક્તી સીધ દેવ રૂપ તુજને કરૂં, પ્રણમુ રૂડી પેર; વિદ્યા સરવ સુપું તુને, ધરૂણી થઇ રહુ ઘેર,વજર કછોટો છોડવો, ભોગવવો એ ભરથાર; પુરૂષ ધરશો સોંપવો, અલબત અપર મપાર મંત્ર આપવો, મહાદેવની પ્રીતે રહેવું પાસ; દંડવત દેવું દેહને, સુત ખરીદિ દાસ, દેવ કોટી થાઉ માનવી સ્ત્રીથાઉ કોટી સીખે કીમીઓ ફરસો અગમ નીગમ, સોંપવી સરવે રીધ, લોભ સમુદ્રમાં નાંખીયો,પામે તે કેમ પાર; જાળમાં પાડશો પુરૂષને અમરમપાર અપાર. પાપ નથી આ વાતમાં,દેત નહી દે તુને દોષ; જીવતમુક્તી ભોગવો,મુએ તો મુક્તિ મોક્ષ સપુત સવાયા ઠરશો, ત્રણ લોક માહિ તસ્ત; સજીવન થાશે સરવકો, માતવીં પામશે મનત; ઉઠમણ રતન અહીં લાવજે, જેહ અમુલખ જાત, પરઠયું પહેલું લેઇને, આવજે માજમ રાત ચાલીશું રતહતો ચોતરો, વણી વાત એ ગુજ; તનમન સમરયું તુજને, સીવ તણીજ પરણીશું તને પ્રીતથી નિમેખ નહી નીંદાય: પછે ફરસોને કીમીંયા, શીખે સજીવને વિદ્યાય; સત્યએ ત્રિલોકનું, મરણ સજીવન મીત્ર; ઇશ્વર સમતુલ્ય તમો થશો, તોલ ઘણેથી તંત્ર. વીક્રમાજીતથી સતઘણું થાશે તારૂં નામ; જેહ જાચી છે મુજને, કરૂં હું તારૂં કામ સર—

જ્યો લાત સરવ ઓધની, પ્રીછયો સઘળી પેર, વચન પરસ્પર પરઠિયાં, ગુણવંત આવ્યે ઘેર- વીચારી વાત વપુ વીષે, કરવું છે મોટું કાજ, સ્ત્રી ચરીત્ર રમાડશે, તો જાશે મારી લાજ. કહેવાય નહી કોઇ આગળે, પુછાય નહી કોઇ વાત; મોઢબાણે મારીયો, ભલી ભજાવી ભાત. લોભ સમુદ્રમાં બુડીયો, ન રહ્યું જ્ઞાનને ગુજ;લાખ વસા દીવાને થયો, સમજ્યો નહી એકે સુજ. છપ્પો—ગરનો જાય વીદેશ, ગરજેશીર ભાર ઉપાડગરજે વાજાં વાય ગરજે તરૂવર વાઢે; ગરજે ગુણ ગવાય ગરજ થકીધન સીરિ;ગરજ કરોડો માલ,નાંખે જઇ ઉંડેનીરે. ગરજે પામરને પીતા કહે,ગરજ મોલાને ગ્ળોઆગળી; શામળભટ સાચુ કહે, ગરજ સાકરથી છે ગળી,

ચોપાઇ—ગરજવંત ઘેલો જાણવો, ડાહાપણ તેનો નવ આણવો; ગરજ સામા ગુણને ગોખ, ગરજ વણસાડે સુખને શોખ.ભુપત કેરા જે ભંડાર, અસુલખ રત્ન અપરમપાર; વીકરમ રાયના ઘરની રીધ, હીરા માણેક મોતી વિધવિધ. એકત્રીસ લક્ષ ટકાનું એક, વરણુંમાં શું કરૂં વિવેક; એવાં નંગ પુરાં નવ કરોડ અસુલખ જુગમાં નહી કો જોડ, શોભાવત સઘળા તે મણી, મહાલક્ષમીથી સમરથ ધણી સ્ત્રી ચરીત્ર સમજ્યો નહી પેર, કાલ આવગે પાછું મુજ ઘેર, કીમીઓ સોવરણનો કરશો હશે,એવાં નંગ કરોડો થશે, લોભ સમુદ્ર વીચ બુડયો જેહ;ફરી ન આવ્યોઉંચો તેહ. દોહરા—માયા કેરૂં માટલું, કયમે પુરૂં નવ થાય; જેમ જેમ માંહે ઉમેરીએ તેમ તેમ હેઠું જાય. લોભ ગરજ લેહેર સમુદ્રની, કરયા કીરતારે કુપ; પુરૂં કોનું નાવ થયું, કાં ભીક્ષુક કાં ભુપ. છપ્પો—એકજ જોહે દામ તેહીસે હસદામું, સત સહસ્ત્રીલક્ષ લાખ, હોય તો વો ન વાસુ; તેહીસે મન કરોડ ઓગુમ કે અબજ આપે, વળતુ ઇંદ્ર સન, કઇલાસ જીત મન કાવે; નોતું તે નવ સાંભરે; ત્રસ્ના પુરી નહી કો તણી;શામળ કહે સંતોષ ધરે, સુખસાગર સમરથ ધણી,

ચોપાઈ—જાણ્યું કેમ કરતાં આવડે. રતન વણાવેચાથી જડે; મનની તો સરીસ આવશે,કાલ પાછુ સરવે લાવશે, બાંધી ગાંઠડા આવ્યો તે હીરા, સાડાત્રણ મણભાર લીધો શીશ છપ્પો—લોભે સહુકો લજા, શાહુકાર કાહાલે લુંટ; લોભે દાહ્યા દેહ દંડ લોભે કરાવે ગાપ, શ્રાપ લોભે લે માથે લોભે રૂપવંતી કામ; વણશે કોનિચનિ સાથે લોભ સહિથી નિચ છે. લોભે લજયા ઘટ ઘણી; લોભ પાપનું મુળ છે, લોભે ખાણ નરક તણી.

ચોપાઇ—રાજા લઇ આવ્યો છે રીધ, જ્યાં બેઠાંશક્તી સાચાં સીધ; મતક્ષપારખુ દીઠું છે ભુપ; ભ્રાંતે ભોળવાણો રાજસ્વરૂપ એકાંત આશન દેરામાં હોવ, કળીશકે નહી બીજો કોય થયો ચોતરો શોભીન સાર, ઉપર બેઠાં નરને નાર વરમાળ આરો ચી ઝાલ્યો હાથ, તન મન સોંપુ તે સાથ; કરી પ્રતિજ્ઞા આણી વહાલ, આ ઘર ને તમારો માલતું શિરોમણ શામણું નારી નારી નિજ નામ; અરધાંગના તારીશામ

રંચ; સ્વામી શાથ કીધો ત્યાં શંગ. વચમાં તો ઇશ્વર આણીઓ, માલ શમેત પરઠયો પ્રાણીઓ દીવસહતો તે વેળા જાગ મળ્યો છે છતો રતુદાન પામી રંગરતી,શારી પેરે શંતોષો પતી; રહી રાત પુઠળ એક પહોર, ઠરાવ કરી બોલી તે ઠોર, ઘેરજાઓ રૂડા રાજન, આવજોચાર ઘડી ચડતેદન, કંચન કરવું સજીવન મંત્રશીખાવું સ્વામી તમને તંત્ર. પારસ કરસો પારો મારવો. ધન અખુટ ધરમ ધારવો ભ્રાંત આપણે કરવી કશી, તારી વપુ મારે મન વશી વીધા સર્વસુંપું માહરી, હું દાસીરાણી તાહરિ; તારી સ્ત્રી તારે ઘેર રહું;મંત્રમોટમ મહા વિદ્યાકહું, તેં ટાળી મુજનેજો હાંશ; તારી મહીપત આવ્યો જેટલે, તંબુપાડી નાંખ્યો તેટલે; કીધું કરગયિ; તેં ભાવે કીધી ભોગણિ; વીક્રમ સુત બોલ્યો હુલાસ. હેત ઘણેથી કીધું ત્રીમ પુરણ પેર, ગુણવંતી આવી નીજ ઘેર ચેલો ચેલા કીંકર નહીકોય, ઠાલો માલો ઠામજ હોય, વેશ કહાડયો તો તે રમાડીયો. ભુપતસુતને ભદ્ધાડીયો, વહાણું વાયુ ઉડયા લોક. સાધુ જન પામ્યા છે શોક; ચાલી નગર ઉજેણિ વાત, પો ફાટયો થયો પ્રભાત, એ માતા અલોપજ થયાં ગુણવંતા ગેહેવરમાં ગયાં; મરણ સજીવન વીદ્યા કરી, તે કેમ રહે આ ઠામેકરિ રાજસભામાં બેઠા રાજન, પાસે વીક્રમ ચરીત્ર હુતો તન, શેવકે આવી કહ્યું ત્યાં સત્ય મહારાજ સુણો મોટા મહીપત.જોગણી જે નગરમાં ઉતરયાં, તેણે મુવાં સજીવન કરયાં, આજ રાતમાં થયા અલોપ, કોણ જાણે પ્રસન કે કોપ.

દોહરા—વાત સુણી વીક્રમ કહે, એ જોગણિકો ઉગ્ર; પ્રકાશ પુન્ય પ્રાક્રમથયું એનો વીપરીત ભોગ. એ કોઇ ઇશ્વર ઇશ્વરી, આદ્ય નીરંજન એહ, દેવલોક કેમ રહી શકે, અવનિ ઉપર તેહ. વીક્રમ ચરીત્ર સાંભળ્યું, જોગણી ગઇજરૂર જોતામા ઝાંખોથયો, ગયું નરપતનું નુર. ચતુરાઇ એ ચતુર તણી, ચડી ગયું ગુણ ગાત્ર, ઉઠયો અતી ઉમેદથી, ધારીખુમ રજ માત્ર, છડી અસવારી આવીયો, સુની દીઠી તે ધરણ. બુધ્ધ હીણ થયો બાળકો, જેમ રણમાં સંઝાહરણ; જોગણી, થઇ એ ભોગણી, લઇ ગઇ મોરોમાલ, જોગીનો મુજને કરયો, હોડે એહ હવાલ; અરે ઇશ્વર હું શું કરૂં,ક્યાંરહુ ને ક્યાં જાય જુવતીનો પગ કહાડુ ક્યાંહાં, એ રૂપ ક્યાં સમાઉ. ધીક ડાહાપણ ધિક ચાતુરી, ધીક અકલ અનુપ ધીકાર નામ નરેંદ્ર નર, ધીક્કાર હું ભારે ભુપ. ધીક્કાર આણુ આધારના, ધીક્કાર પુરૂપના પુર, ધીકાર અરકની મુછને, નારીએ ઉતારયું નુર ધીક્કાર કામએ કલ્પના, ધીક્કાર લક્ષણ એ લોભ; ધીક્કાર બળબુદ્ધિ પ્રાક્રમ, તેનર પામ્યો મોક્ષ. ધીક્કાર દશ આરાધના, ધીક્કાર ન્રૂપત નિજ નામ; ધીક્કાર સુજ વિવેકનર ધીકાર ડહાપણ કુળ કામ. ધન કામનીની કંચુકીને, એણીએ બાંધી માહરી બુધને; શાબા તુજને શાબાશ, જીત્યો જુવતીએ જોરથી, એણીએબાંધી પાશ; કંચુકી પેહેરાવી મુજને, દીધો રૂદેમાં દાવ. ચુકવ્યો ચતુરાએ ચતુર નર લીધોહરીને દ્રવ્ય, ક્યાથી આવી ક્યાં ગઇ, મોહ પમાડયોસરવ. મહાહરિત્રમારયો મહપતો,લુ-

રચ્યો માયરો ભંડાર; શીયાળ કરિ ગઇ સીંહને, ભુપતનો ખોયો ભાર; રાંડકરી ગઇ રાયને, રાય થઇ આ રાંડ; છત્રપતને છેતરીગઇ, દઇવ તણો એ દંડ. દરવાજાપોળને બારીયો, હિયા રહીશ દેશ; અંતરીક્ષ કયાં ઉંડી ગઇ પંથ કરયો પ્રવેશ. દેશમાં ઢુંડી ફેરવી, ગરથ કરીને ઘાટ; સ્ત્રીચરીત્રને ચીરી નાંખીયું, વેદ ઉઘાડોવાટ. હંકાર ઇશ્વરને નવ ગમ્યો, કહો વાણી વીક્રમ ચરીત્ર, જગદંબ જોગણી થઇ છેતર્યા, પ્રોઢુ પાત્ર પવિત્ર, માનવી મુંજને કોણ છેતરે, અપર પારાપાર; નાદ ઉતરયો માહરો; એક રાણી કીરતાર. હાથી મારયો હઠીલીઓ. સમે મારયો સીંહ સાર, ઉંદરે બચો અહી મળ્યો, ક્ષણુ ન લાગીવાર. નારી નાગજ નાથીઓ, વાઘ વિડાહોવેદ, શેષ નાગ જીત્યો અળસીએ, ભામનીનાં બહુ ભેદ, સમરથ રાજ દરબારની, વીક્રમજીતની મત્ય, ગ્રહણ કરયું ગડી એકમાં. કામનીએ કીધું કૃત્ય, જન્મારો રહીને મુઓ. કીધાં ધરમ અધરમ; જુવતી જુતી મારા લઇ ગઇ, કામનીએ કીધું કરમ. જવાબ સો દેઇશું જનકને. શો કરવો ઉપાય; એક વાત ન ઉકલે, આકુળ વ્યાકુળ થાય. કરોડ વરાં કપુત હું, લક્ષવરાં હું ગંડ. ચુકયો સત હું ચીતથી, પીત્રી કેમલેશે પીંડ. ખાન પાન નીંદ્રા તજી, ભટકયો હીંડે ભુપ, સાલ ઘા બહુ સંચરો, રામા કેરું રૂપ પગલાં કઢાવ્યાં પંથમાં, હલકારો દોહ દેશ; અથ ડામણ અદકી કરી, પુર બાંધે પ્રવેશજાણુ જોશી સીધ જોગીઆં, ભુઆ ગણીકાબહુ મળે, લેઇ ચરખા લક્ષ ગમે, ખાતર ઉપર દીવેલ આશા મુકી અધિપતી, હેતેખ ખેરયો હાથ; કલોલ કરે તે કામનિ, સજનસહોદર સાથ. શળંગમાં સામીસંચરે. દે હુંકારો આશ; એમ કરતાં આણંદમાં, વિત્યા છે દશ માસ. પુત્ર પ્રસવ્યો તે પ્રેમદા, ધરમ ધરંધોર ધીર. જાણે અવતારીક ઇંદ્રનો જાણે વીક્રમ વિર. ભુએમી ભલી ભામની, બહુ પ્રાક્રમીનું બીજ ઉગ્યોછોડ ઇંદ્ર અંશનો, રામા પામી રીજ, અતળીબળ થશે ઇંદ્ર મુખે. બક્ષીસ લક્ષણુ એબુધ્ધ્ય ઉદ વિદ્યા ચોસઠ કળા, શાસ્ત્ર શકળની શુધ અબદઅરભક એહનો, થયોપરાક્રમ પર, બે ચરીત્રે કરયા બાળકા, ગુણવંતી નીજઘેર પુત્ર બેઉજે પ્રાક્રમી સળંગમાં શોભા સંગ; પરવરી પુત્રને લેઇરે. રાજશ રૂડે રંગ. કહયું પીતાને પ્રેમદા કહું તે કરો એક કામ; સળંગ પુરાવો જુગતે કરી, નેક જડે નહી નામ. ભુમીમાં ભુમીમળે કળી ન શકે કોય, દ્રવ્યથી સરવે નીપજે, અધીક એમાં શું હોય. કહયું પુત્રીએ તેમ કરયું, એક રતી અપાર; દાદામ મેજેનિપજે, તેને શાની વાર, પુત્ર પોરાડયો પારણે, હરણે હાલો ગયા; બહાર થકી સહુ સાંભરે, અચરત અદકુ થાય. દાશી ડાહી એક આવીયાં રાતબ આપવાને અરથ; જે જોઇએ તે માગજો, સસરોછેસમરથ ખાવા પીવા ખેલવા, રામ રંગ રમત; માગી લેજો માનની; જુવતીએ નહી જુગત.

ચોપાઇ—રાણીજી બોલ્યા આણી રીશ, રાજાને તો નમાવ્યું શીશ; એશું આપશે રાજા રાંક, અલખ છે મારે આડે આંક, જાઓ તમે રાજાને કહો, સુખે મેહેલમાં

બેસી રહો; જે ન હોય તમારે જાગ. તે સુખે મારી પાસે માગ, દેશ બધે દુખભંજન તમો, તમારા દુખભંજન તે અમો; તમો તો આપો મુજને અરથ, હું તો અપુંજેનેર હોય અરથ કાવું છું તેવું નવકહો આપ, તો પાંચ હત્યાનું તુજને પાપ; એમકહીને હાલો ગાય, દાશીને મન અચરત થાય;તથી ચાલી દાહિ દાસ, પલક એકમાં પુર-પતને પાસ. કરજોડીને ઉભી રહી, વાત માંડીને સરવે કહી;તમને જે ગમે તે માગ હાલો ગાયે જુવતીએ જાગ. ચટકો લાગ્યો રાજાને ચેત,ને વેળા પરવરિયો પંથકરમ ધોરંધર શાહસ ધીર,મહારાજ રાજ ધીર વીકરમ વડવીર,આવ્યો તે જેતો જાણીયું માન સાથ ભુપત ભાળીયુ; હરખ હેતથી હાલોગાય.અધિપતીને મન અચરતથાય.

દોહરા–કામની સાંભળ જે કુળ વધુ. સતિ શિરામણ શાણ; તું બોલી તે કર્યાં ગતું, વચન પળ્યું નહી વાણ હાલો ગાયે, હલવા પેટે, ઢીંગલા સાથે ધ્યાન;સમણા માંહે સુખ નહી, ગાંડા ગાઓ છો ગાન. તરૂણિ સાથે કહાવ્યું તમો માગોતો આપું આજ; તે કહેતામાં કામની, લેશ ધરી નહી લાજ, કાળાગ્રહ કામની રહો, અધીક એકાએક આપ, આવદા સુધી ભોગરો. પોતાનાં પોતે પાપ. વિક્રમ ચરિતર ઉવે-ખીયું વખાણ્યું સ્ત્રી ચરિતર; તેતો તમે પાવો નહી; પુછુ પ્રસ્ન પવિત્ર બીજીવાર બોલો તમો, ડહાપણનું નહી કામ; જુઠા જુઠા સઉ કો કહે,શુણ ઉજેણિ ગામલોળી વાત લબાડની. બોલ બહેકયા બોલ, માને કેમ મહોટમ મહીપતી, ઉતરે મારૂં તોલ ભીડભંજન દાતા તમો, તમો નરપત હું નાર;અકળાઉ છું અતિ ઘણિ, કાઢો માં-હેથી બહાર; તારાં માત તાતને તેડીએ કુટુંબકબીલા સહીત;પંચપ્રમાણીક પંડિત રાણા રાયની રીત. બહુ જન દેખતે બોલો તમો; જેમ સાંભળે માતને તાત, જખ-મારી કહો લક્ષવરી, વધતી બોલ્યાં નાત; વિકરમ ચરીતર વડું કહો, નગર ફેરવા-વો આણ; સ્ત્રી ચરીતર વખાણશે તેતો પરઠે પ્રાણ. તમો કહ્યુ પેલી દાશીને, જા-ણીઆ દેરી જાગ, હું આપું વિકરમરાયને,મનગમે તે માગ તું શું આપીશ તારૂણી પામજાતતુ રાંક. એકવાર બહુ ગુનો વડે પડયો જે વાંક; શીદ મરે છે ભુખે દુખે, શીદ ખુવેછે વાત. હારિ હારિ તુ સુહે. સઉકો સાંભળે કાન, નારી કહે મુણ નરપતિ છત્રપતી માંહે છાપ. દાતા સાપે દાવો કરયો, પુરણ મારાં પાપ, ઓવાર બોલ પળ્યો નથી, ગયું વચન વિવેક. છે વાદી ઓછી અકલ, નારતણો શો નેક. દુખ પામું છું દેહમાં કાળાગ્રહમાં કુંડ નરી ચરીતરતો નંદીઓ, પ્રાક્રમ જેમાં પ્રૌઢ નગરતણી સૌ નારિઓ દે તેમુજને ગાળ. માત તાત લાજે માહરાં,એ શું બોલ્યા આળકુટ કુટ સઉ મુજને કહે, ફજેત થઇ હું ફોક; વીકરમાજીત જતીઆ, લક્ષધા વખાણે લોક. વેદ શાસ્ત્રમાં વરણવ્યાં, સ્ત્રીચરીતર લખવાર,તે વીકરમ ચરીતર વખાણતે ભુપત ખોશો ભાર કેડો લેવો તમને નવ ઘડે, મહિપત વિચારો મન, સ્ત્રીચરિતર ચિત્ર દેખાડશું;

તો નહિ રહે તુજ ધરમ. વેદ શાસ્ત્ર પુરાણમાં લખ્યા ખોટા કેમ થાયે; તેહ રમત રમાડશુ, તો હળવા પડશો રાય, છાની માની કહાડે મુને, કીરતી નહિ જાણે કોય. તરણાથી હળવા થશો, હરખે હાણુજ હોય, એક હું હરી તો શું થયુ; કંચુકી પહેરી કાયા અજીત કહાવો છો અવની વિખે,પાણિ આપનું જાય; નરેદ્ર જીત્યા નવખંડના જીત્યા પંચખંડનાં છત્ર.એક રાજ અવનિ કરિ પંડિત લખ્યાં જે પત્ર. જીત્યા દઈત દશ કોટીધા પરમારથનાં કામ; પાણી ખોશો પલકમાં,એ લેશો માહરૂ નામ. નહિતર દાસી તાહરી, દાશ ખરિદી મુલ; હોડ કરશો તો હરશો, કોડી ના નાખીશ ફુલ, જીત્યો વિર વઇતાલને; હરશીય માત હજુર; તે ગુણ સરવ ગમાવશો નારી ઉતારશે નુર જોતરયું પાણી નહિ ચડે. વધુ વિચારો વાત;દેશદેશાવર ચાલશે ખોટી તમારી ખ્યાત.પ્રેમદાનુ પાણી જશે, તેનો નહિ ઊચાટ; વિકરમ ચરીત્ર વખાણીયું, વેદ ઊકટી વાટ. તમ પુત્ર ને માહરો ધણી. તમે સસરા મહારા મુલ્ય, તે દુખ તમને થશે, કોકટ થય તમ કુલ.સસરાને સતવાદીઓ. પૃથ્વિપત પ્રતાપ; તેથી ધરે મન હારવું,વેદ પુરાણ છાપ હું હારિ તો શું થયુ, નારીમાં શી રિત, ઇશ્વર પાસ માગુ અમો, રાય તમારી જીત.

ચોપાઇ—તે માટે મને કહાડો બહાર. તારી જીતને મારી હાર; જીત્યા તમો તે જીત્યા અમો, તમે હારયા તે હારયા અમો, તમે નરેંદને હુતો નાર: ભુપન જાણી રાખુ છુ ભાર.પછી વિમાસસો કે મારશો, લક્ષવસો હોડે હારશો, વાંક વળતો કહાડશો તો ટોક,હરસેનવ તેરિના લોક એમ કહિને નારી નમે,કરો રાય જે તમને ગમે લક્ષ કોડે વસા હારશો મુરખ થશો તો મુજને મારશો.

દોહરા—કહે વીકરમ વહુજી સુણો, ઊપર આણો છો બોલ. કામનિ જોર હોયતો તો કરો, તરત ઉતારૂં તોલ, સતી કહે સસરા સુણો કયમ માને તારૂં મન. ડાહિ કહો તમે દલ થકી, કેમ કહે ધન ધન. જીતતી જીતી તે કેમ કહો, હારયા વિક્રમ કહો કેમ તે વાતે રાખો ઓરતો, તો તો માહરા સમ ઉણપ તમે રખે રાખતા. જે મન કેરિ હામ પ્રતક્ષ દેખાડું કામ; પાણી રાખું પરીયા તણું, સસરાનું રાખું સત્ય વધારૂ નામ વિક્રમ તણુ,પરહું એવી પત'નેહ વધારૂં નારીઓ, પુરૂષ વધારૂ પ્રીત ધરમ વધારૂં ધરતીએ, રાખુ એવી રિત વિક્રમ કહે વહુજી સુણો, સાચો અક્ષર સુત્ર.શ્રી ચરીત્રી સાચુ કહો પ્રસવે જો તું પુત્ર.વીક્રમ ચરીત્રના વીર્યનો સાખ સજન દે સર્વ તો હું તરૂણી તાહરો ગુણ વધારૂં ગર્વ વડા પુત્રના વીર્યને,પ્રેમદા તારે પેટ. દીવ્ય દેખાડે દીકરો, નરપત જેવો નેટ. જુઠા ગાઓછો હાલરડાં જુઠી રમો રમત તે સાચું દેખાડશો, તો પાણી રહેશે પત. જોર હોય તો તો કરો, જોહેડે હોય હામ.નહી તર તો હાયો કહો જેમ દેખે બધુ ગામ ગમે તો રહો સળંગમાં જ્યા સુધી આયુષ્ય

હોય; એવી ના બહાર કાઢયા તણી, વાત કરે નહી કોય. રાણી કહે રાજા સુણો, જે હીમત નહી કામ; બંધીખાને બાળક જેણે, કામનીનું કામ. કુળવંતી એવું કેમ કરે, સતીને મન એ શોક; કુળ બોળાયે આપણું, ફજેત થાઉં ફોક. હારી હારી હું લક્ષવાર, મેં ખોયું તેનું તોલ;કહાડો બહાર રાજા કરગરૂ,ગીરત ગયો મુજ બોલ. વાદ કરયો મેં તે વ્રથા,પ્રીતે જેહું પ્રાણ;કારગરી કરોડવરા કહું,નીચ વાત મન ન આણી.ભુપત કહે સુણ ભામની, ચીત વશી તુજ ચાલ; સળંગમાંથી શો વશા, તુજને કાઢશું કાલ.તેડશું તારા માબાપને,તેડશું પંડિત પ્રધાન; હારયા કહેસે તેટલે,માનની રહેશે માન. સુંદરીને શીખ દેઇને, ગુણવંત આવ્યો ઘેર; તન એકાંતે તેડીઓ,પુછી સઘળી પેર,સાચું બોલ સુલક્ષણા, સમ ખાઈ સતરવાર;સુંદરી ચાલી સળંગમાં, અતીશે રૂપ અપાર. નજર કરી હોય નાર પર, સળંગ સાંભળી હોય સ્વપ્ન; કોટી બ્રહ્મહત્યા તુને, સાચું કહે મુજ તન. નીચું જોઈ કુંવરે કહયું. દઢ કરી હોય ધીર; તો રાંક હું રાવળો; નયણે ભરયાં નીર. આજ્ઞા લોપુ જો તાતની, તે દીન પાડું દેહ; વિક્રમસુત વિપ્રીત કરે, તો કેમ વરશે મેહ. સ્ત્રી હત્યા તો સાત લક્ષ બ્રહ્મહત્યા કંઇ કરોડ;ઝાંખ્યું હોય જો જાળીએ, એવો મનતો મોડ. નીશા થઇ નરપત તણી, સાચી સુતની વાત; આનંદમાં નીશા ગઇ, પ્રીતે થયો પ્રભાત. વહુનો તાત વેહેવારીયો, સજન સાથ સમેત; મન દેઇ તેડયા મહીપતે, હરખ ઘણેથી હેત. તનયા કહે જે તમ તણી, કોડ સાંભળો કાન; સળંગમાંથી કહાડો સુંદરી. કહે તેમ રાખો માન, ધનરાજા એ તમને ઘડે,વનીતાનો બહુ વાંક; બાલી શું જાણે બાળકા, એહ રાવળી રાંક. કહાડો કુંવરી માહરી, કરો પરમારથ પ્રીત; શામા કહેશે સળંગથી. રામા કહેશે શી રીત. નાનું મોટું સહુ નગરનું, જોવા કારણ જાય; બહાર નીકળશે બાપડી,રીઝયા છે ઘણું રાય. નારીઓ કહે નરતું થયું,એ નારીએ ખોયું નીર; સ્ત્રી ચરીત્ર લજાવીયું, જીત્યા વિક્રમ વીર. ફટરે મુરખ માનની. બોલીતી શું બોલ;કુળ લજાવ્યું તાતનું,ત્રિયા ઉતારયું તોલ. બોલીતી તો પાળતી, તો બાઇ સાથે વાણ;નહીતર રહેતી સળંગમાં.કે તજતી નીજ પ્રાણ.મુઇ હોત વિખ ખાઇને કે કરી હોત આપઘાત;વનીતાનું પાણી વધત, જો તારો જીત જાત.માત તાત મોશાળીયાં,સગાં સહોદર સાથ;સળંગ સમીપ સહુ આવીયાં, નરપત સહિત નરનાથ. ગોખ માંહેથી ગોરડી.બોલે વચન વીવેક;હજારવાર હારયા અમો, નારીમાં શો નેક. સામદ સસરો માહરો,પૃથ્વીપત પ્રતાપ; અજીત જીત્યા એણે અધીપતી; અતી બળ એ આપ.નવખંડ કેરા નરપતી, છત્રપતી કંઈ કરોડ; અનમી મેવા શીવશ કરયા. હાંઠી જીત્યા હોડ. બરદ રાખ્યું પોતા તણું. નામ વધાર્યું નીર; પાળ્યાં લાડ પ્રજા તણાં, વઇતાળ જીત્યો વીર. ઈંદ્ર થકી ઉત્પન્ન હવો; જોયણુ જેવી જાત્ર; વિક્રમે વસુધાપત વશ કરયા, તો હું તે કોણ માત્ર.ભુંડી એની દશવરાં,દસ વાર દસ લા-

ત્ર; વખાણુ ખરીદી કુળ વધુ;શાસ્ત્ર પુરે શાખ.એ મરદ મુછાળા આગળે, કામની તે કોણ માત્ર;જેની બુદ્ધી પાનીયે, સઉથી ઓછું પાત્ર. મળી વણેરી માનની, જુઠી ભુંડીઓને જાર;મુરખ ઓછી મતની,ભામનીમાં શો ભાર. આળસ નીંદ્રા અતી ઘણી અમણો અધીક આહાર; લજ્યા ચતુરાને રોશ રૂદે કરે, નમ થઇ ને નહાય, મમત ન મુકે માનની, લોભ તણો ભંડાર; અકલ ઓછી ઓછી ખરી,નીશ કામ નીરધાર. મહારાજ રાજ રાજેશ્વર ઇશ્વર કેરો અંશ; એ આગળ કોણ માનની રાંક વણીકને વંશ,બાકી બીજા બાપડા, જર લોભી છે જન; નારી આગળ નીર્મલ્ય છે, મુરખ સઉના મન,મદનથી કો અવી પરે.સઉને રૂદે રતન.હોય રાંડો આગળ સઉ રાંડવા કળી ન શકે કોય.મુછ નહી એ પુછછે પાપ, નહિ એ વાઘ; મરદ નહી મડદાં સહુ, સિંહ વાનરને વાઘ. નરહારે સહુ નારથી, દ્રષ્ટ થઇને તરત; અજીત કહાવે છે કામની,વનીતા મોટું વરત. મોટાપણે એ માનની, અજીત નવ જીતાય;એમાંથી સહુ નીપજે, આમા સહુ સમાય, સુરાપુરા જે સાહસીક, અનમીનર અહંકાર; વાંકાને વરણાગીયા,ભામની આગળ શોભાર,પંડીત દંડીત મુડીયા ડાહ્યા ચતુર જેદીશ,એને ઉદરસહુ ઉપન્યા,ધર્મ ધોર ધરદીશ,ભુઆંગણીકને ગોરડી, વીદ્યાવાતનેવાસ;વેદવેદી આભેદીઆ,પ્રેમદા પેટથીઉપવાસ.વાઘ સાથેવાતો કરે,હસ્તીશું ધાલે હામ;કામનીઆ ગળ કીકરા.કામનીજીતણુ કામ,સમુદ્ર તરેસંક્ષેપમાં,અગ્ની હોલવે અલ્પ,જુવતીથઇ એ જીતાય નહી;શામાને મન સલ્પ;જીરવે ઝેર હળાહળે,નાગનેઘાલેનાથ.ઓરતનેમન અમુલ્ય છે,સોડે કોણ સામા સાથ;અધીક અવનીપર અધીપતી, જશવંતાની જોડ. પેશાબ વાટે સહુ પ્રસવીયા; તે સાથે શી હોડ, મોહોકમ માગતા ઘણા, ડાહ્યા દાતા ઉછર્યાતે ઓરતે,પયપાન કરવ્યા પીઠ;મોહોકમ પણુ એ મરદનું,ગુણવંત કહોતેઘેલ હાંકયો ઉથાડયો ધોઇઓ, શામાને મન શહેલ. મમત કરે તે મુર્ખ છે, ડાહાપણ કરે તે દીન; જીવાડયા સહુ જુવતીએ, જેમ જીતે જળતી મીન. માયાને વશ મેદની માયા વશ મહાદેવ; માયા વશ વીષ્ણુ વરંચી રસના કામીદક સેવ, માયા રૂપ છે માનની. જે વીરવા જન જાણુ; અવળાનું સવળું કરે, રામા રૂપની ખાણુ, કારણુ વિક્રમ બળી રાયજી, ફરશુરામ લક્ષમણને રામ; કામની કુખે અવતર્યા, સુરઅસુર શ્રીરામ. હરીચંદ્ર વઇદેહી વ્યાસજી, અરજુન દિલ્લીપ નીર જેહ; જુવતીથી નર નીપન્યા નાર.ધણાની દેહ, રામાએ જણ્યા સહુ રાજવી,કંથે જણ્યો નહી કોય; આ ખી વીશ્વ ઉભી કેહ જો કે દીઠો હોય. સ્ત્રી ચરીત્ર સહુથી વડુ માનની માથે મુલ; ત્રીગુણરૂપ તરયા ચકી, કોમટ શાની પુલ; પ્રેમદાએ સહુ પ્રસવીયા. ધાવનને એનું ધાન; ઉછેરયા સાએણીએ; તો એ આગળશા માન; પ્રેમદા જીતે પુરૂષથી, પોકારી કહે પુરાણુ,શક હું હારી તેણે શું થયું, મારૂં નામ અજાણુ. મુને ચરીતર એક ન આવડયું, મને નવ સુજીપેર; હું તો હારી લક્ષવરાં, જો પડી ગુણવંતને ઘેર કાહાડો

મહારાજ હું કરગરૂં મહીપતનું જોઉં મુખ; સસરાની સેવા કરૂં તો ભાગે માહારી ભુખ. બંદીખાનું બહુ દુખીયું, જમના જેવી જાગ;વાંક ગનો અક્ષરો મુને,હું પ્રણમું તાહારાં પાગ. જીભ કહે જખમારી અમો, મમત કરયો તે મુઢ; વાદ કરયો તે વીનાશીયાં પરાકરાંમતા પ્રાઢ અમ્રત વચન અદકા કહ્યાં, નમણુ કરીએ નાહ; સળંગ ઓઢાવી સેજમાં, બુધનીધ કાઢી બહાર,પાંચ વરસનો પુત્ર એક, એક વરસનો હોય, અચરત દીઠું અતીઘણું, કળી ન શકે કોય; જાણે ઈંદ્ર થકી અધીક,જાણે ચંદા સુર, જાણે ગણ નવ ગ્રહતણા. રાયથી સવાયુ નુર.રાજબીજ જશ રાજવી રાજતેજ રિધ રૂપ; સામુદ્રિક સોહામણો, ભાગ્યની કો ભુપ; ચઉદ વિધા ચોસઠ કળા; બત્રીસ લક્ષણ બુધ,અંબુજ દલશી આખડી,સઘળી શોભા શુધ, વિક્રમચરીત્ર જેવા વદન ઈંદ્ર જેવો આકાર, દેવ રૂપ દુનીયા જુવે, પ્રાક્રમ અપરંપાર, નગરસેઠને નરપતી પંડીતને પ્રધાન; ઉજેણુ નગર આદે અધીક,મહામુખ દેયણ માન, સાસુ સસરો સ્વામી સહીત, પીયર સાસરૂં નીરખે કઉતક કારમું, રામા કેરિ રીત, નીરખે આળામાં ચંદ્રમા. જેમ મુગતા શોભે નીર, નારી ખોળે નીરખીયાં બુધલંત બે વીર. મુક્તા ઝવેર મહીપતે તણાં, નવ કોટીનાં નંગ, તેનાં આભુષણ અતીઘણાં ઓપાવ્યાંછે અંગ કેટલાંક જડયાં છે પારણે, કેટલાંક જડયાં કંદોર; કેટલાંક ટોપી આગળે, મુસ્તક કસબી કોર. કેટલાંક ઝવેરકટી મેખળા, કેટલાંક શોભે સહસ્ત્ર,કેટલાંક મણ ઘેડી હદે, કેટલાંક વારૂ વસ્તર કેટલાંક ઘટાનેઘુવરે. શંખ ભમરડા કોલે ઝવેર તણાં છે ઝુમખાં અધિક તેજ અમુલ્યરૂડી થાળી રતનની, ભર્યાં શાહસ્ત્ર દસવીસ; વનીતાએ વધાવીયાં, સસરા કેરે શીશ નાહાલ કરયા નરનારીયો. નહાલ કર્યા લક્ષ લોક; વસુધા ઉપર વેરીયાં શાંત પમાડયો શોક. અસાડો મેહ જેમ અતી વરસે ઘણો વરસાદ,શુભ માણસ સોવાં કર્યા વીપરીત જેવી વાત કંઈક લાખ કરોડનાં, નરપતની પુજી નેટ તે પ્રથવી પર પાથરી ભુપત આગળ ભેટ; જેમ આભમાં વિજળી, એમથયો ઉજેસ બીજો રવી અતી ઉગીયો, સુર બધે પ્રવેશ પુત્ર જોયા પુરપત તણા જાચક કરે વખાણ સુ સાક્ષી બીને થોડે.લક્ષમી દીધાંલહાણુ અચરત પામ્યો અધીપતી કઉતકશુ કેવાય, પ્રતીજ્ઞા કરી છે પાટવી પુત્રને કેમ પુછાય, આવતારિક છે અંશપત ઇંદ્રતણો આકાર કારમી વાત કોને કહે, ભુપતને પડિયો ભાર ચીત્રામણે સરખા રહ્યા સહુબોલી શકે ન બોલ હઠ હોડ હીમત ગઈ, તરૂણીનું વાધ્યું તોલ જેનાં આવ્યાતા જન, જે અપરમપાર અપાર દળીદ્ર ભાગ્યાં તેહનાં; નાહાલ કરયા નરનાર. નવ કરોડ રતન પીઠે નહી, વેરે વારંવાર કોસર ને શા કરે, ભુપ જેવો ભરથાર. મહા લક્ષમી વાશે વશી. મહાલક્ષ્મિ નામે મેહેર મહાલક્ષ્મી પોતે થઇ, કામનીએ કીધોકેર; શાબાશ શાબાસ સઉ કહે લક્ષ મળ્યા જે લોક તું નારી તારો પતી,બીજાબોલે તે ફોક.જળહળ બોત ઝવેરની, કરશુ કારમુ કામ, નમી પાટ સાસુ તણે, સુત મુકયા તે ઠામ.

મોટા મહીપત આગળે, નહાનો સામુ નાથ; હું તો દાસી છું તાહરી હેને પુત્ર હાથ. વાસીહા કાણ વતાગરી, શોભીતો વર સુત્ર; તેડયો તમારા તનને, પુત્રતણા બેપુત્ર. અધીપત કેસ ઉજેણના, પુર બધીમાં પેર; એહ કુંવર તે કોણ તણા, અચરત ઘેર ઘેર. સળંગ બધી સોધી જુઓ પગલું ન જડયું પીઠ; મહીમા કેમ કીધો માનની કહેવત ડાહાપણ દીઠ, સાસુ કહેરે સુંદરી, કુળ લજાવણ કામ; કોના પેટના દીકરા મુકે છે આ ઠામ. મહીપત તમને મારશે, લોપશે તારીકાજ; કાન નાક ચોટલાકાપશે કુડું કીધું કાજ, કાંઇક શરમાતું કામની, નરપતને મુખ દિઠ, જીવ કાઢશેજુલમથી, શું દેખાડે પીઠ, વણીક શાહની દિકરી, શીદ લજાવે શેઠ; બોહોતર બાળ્યા બાપના ખાહાણ પડતું પેટ. હોડે કોટ પરણાવીયાં, શાહલજાવ્યા શુધ,પુત્ર પ્રસાવ્યા બે પારકા બાળ તાહરી બુધ. મુખ નવ દાખરે માનની, તનમાં પ્રગટયા તાપ; દીકરા આપદાશી તાંહાં,જ્યાં હોય એનો બાપ. વીક્રમ ઘેર કેમ છાજશે, માઠો કેમ મળશે મેળ; પીલા વશે પરીયા તાહરા; તરત કહાડશે તેલ. લુટી લેશે તારા તાતને, ક્ષણ ન લાગે વાર; શાહને તે તસ્કર કરયા, ઉઠી કુળ અંગાર; એ પુત્ર તુજ પુતરના, તું વડવાઇ વેહ; ખોડ નહીં ખાંપણ નહીં ભ્રાંત ન રાખીશ એહ વણીક પડયો નથી વાડમાં સળગ સામુ જોય, પછી લે એવું પારખું, હરી કરશે તે હોય.

ચોપાઇ—સાસુ શાં મહેણાં દેશો તમો, એવાં કામ કરં નહી અમે પુરંદર સંરખો મારો પતી; તેની નાર હું સાચી સતી જેવાં શસરા સાસુ સહુ, તેને ઘેર તેવાં હશે વહુ; જેવાં લક્ષણ તમારાં હશે, તેથી સવાયાં વહુનાં થશે. નીરમળ કુળ માતા તમ તણું, ગંગાજળથી ગુણ નિધ ઘણું; પ્રથમ પુછો પોતાના તનને, ખરૂં કરો પોતાના મનને. રાણી રાયને ત્રીજે તન, ચોથી વહુ મનાવા મન; એ ચારે મળીઆ એકાંત, ભાગવા સઉના મનની ભરાંત. લક્ષ કરોડ જુવે છે લોક, ફજેત થાશે હવડાં ફોક; માતા પીતાએ પુછયું પુત્ર,,, સાચું બોલો સતવાદિ સુત્ર. માળીયામાં કશી કીધી હોય, તોતો મેહેણુ દેશોમાં કોય; પુત્રે તો પ્રતીજ્ઞા કીધ, શાળીગરામ ઉપાડી લીધ. ઉપાડયા ચંડીના પાઠ, જો દીઠી હોય સળંગની વાટ; સુર્ય ચંદ્રની શાખજ દઉ, તાતા તેલથી વીંટી લઉ, અગ્ની માંહે ઘાલું હાથ, સ્પર્શ કરયો હોય સ્ત્રીની સાથ; વહુ સામુ જોયું વીકરમ વીર, રાખે નામ પોતાનું નીર, સાચું હોય તો વરશું વહો,નહીતો સહુ દેખતા શુળીએ ચઢો; જેહેવાર વાત રાખે લાજ તેના અરથે વણશે કાજ

દોહરા—ઘુંઘટ તાણી કહે ગોરડી, સાંભળ મારા સ્વામ; સાખ ઝીયણ જે સાકરી, તેતો મારૂ નામ; દુધ પાયુ દલડા થકી, મહીપત રીઝયા મોન. પોસ સુંદર પંચમી, તે દિન પ્રગટયો તન પાંચ વરસ ઉપર પંદર દિવસ, બત્રીસ લક્ષણ બાળ; સાચું હોય તો હા કહો, શીદ ચડાવો આળ. આ હથીયાર આ લુગડાં, તારો કમર કટારઃ

મુખ આગળ છે મુકીયો ક્ષણું ન લાગી વાર. નીચું જોઇ નૃપત રહયો; હા કહી તાત હજુર પ્રગટયો પુત્ર એ તમ તણો, નારે વીચાર્યું નુર બીજી વાત જાણું નહી ન્હાનો બાળક આળ; લક્ષણ સહું તે તો નથી, એતો આળ પંપાળ રામા કહે રાજા સુણો વપુ એ વિચારો વિધ; જુગ જાણીતિ જોગણિ, સાચી શક્ત હું નીદ્ધ સદાવ્રત સોભાવીયાં, મુવા જીવતા કીધ જાણો મુજને જોગણિ, લક્ષમી ખુંચી લીધ. ચિંતામણિનો ચૌતરો, ઉપર બેઠાં બેય; માણીતિ સ્ત્રી મોહોલે ગયા, તન પ્રગટયો છેતેહ. ગુરૂ કૃપાથી ગુણધણી, ધન લગ્ન હીત હસ્ત, શોળમે દિવસે સુલક્ષણાં, વીશંભર આવી વસ્ત, પુંજી લાગ્યા પીતામાણી; ઝવેર વેરયાં જોય; સાચું બોલ સુલક્ષણા, નીશા માત પીતાની હોય પ્રીછો પંડ પોતા તણે કોણ સાચું કોણ જુડ; સાક્ષી દેશ માબાપને, રીઝે કે પછે રૂડ, ભુપતે ભુમી ખોતરી, સમજ્યાં માત અને તાત. ઉછંગે અરભક તેડીયા, વનીતાની સાચી વાત, કરો લોક દેખતે કહયું પ્રેમદા પુત્ર પવીત્ર વીક્રમથી વધ્યું સાચુ સ્રી ચરીત્રાં અમુલખ રત્ન એ ઓળખ્યાં,પિતે હતાં જે પાસ. ધન ધન તું કુળ વધું, સસરા કહે શાબાશ. ચૌદ વિદ્યા ચોસઠ કળા. ચારદેવનાચેન, અઢાર પુરણાથી અધીક સ્ત્રીચરીત્ર એન ધન માત ધન નાત તુજ નરપતને ઊપન્યો નેહ સાકરના કરા પડયા, દુધ ઉઠયા મેહ રાય રીઝયા રૂદિયા વિખે, ધન નીરમળ કુળનાર, તનમન સોંપ્યુ સરવ બહુ વાર જાઉં બલીહાર. પુછીવાત નૃપત કરે,પછી ચુકવે ન્યાય, પછી રાય પાણી પીએ, ચીત ચાતુરી ચાહ,

ચોપાઇ–કહે નેમ રાજા સાંભળ કુળ વહુ, નારે હશ વરતે છે સહુ તુ કહે તે કરે સહુ કાજ, તું કહે ચલાવું રાજ તું કહે મુજને જે ઉપદેશ, હુંડીફેરવુ બાધે દેશ. માનવી કહે સાંભળો મહારાજ. કહેતા વાત આણો કઇ લાજ. તમે દેવરૂપ જો વની જાત્ર, તમ આગળ માનવિ કોણ માત્ર; જોતીષ શાસ્ત્રમાં શક લખાય ભાગ્યેગુણ ભરતી એમ થાય. અહુરતી તમો અવની કરિ, નિરધનને ઘેર લક્ષમી ભરી; આ લોકે તોઉણપ નથી પરલોકે સુખ સાચોસરવથી;સાંચીએ તેનવઆવે કામ.પુત્રડાહ્યા રહેશે દાસના ઠામ; જે કોમે ખરચે તેને હાથ સ્વર્ગ સમીપે આવે સાથ પુત્ર મીત્ર હિતકારી હોય, સગા સજ્જન નવ આવે કોય; ધન ડાટી જે વાળી ધુળ, પડે મુખે પોતાનો મુળ. આપ્યુ છે તેતો પામીયા, વેદના સઘળી તે વામીયા; પામર નર તે નરકે પડયા, દુખ દારીદ્ર દાવાનળ નડયા; આપ્યું તેટલું તેલો રળ્યો, દાટી ગરથ તે બધો બળ્યો; આપનાર સદાવરતી શુખ, સાંચનાર માગે છે ભીખ; આપનાર હાથી ઘોડે ચડે; ડાટનાર અડવાણા રડવડે; આપનારને મંદીર મળીયા, ડાટનારને ઝુપડાં બળીયાં, આપનાર અંગ આભુષણ ધરે,ડાટનાર તડકો વેઠી મરે; પાણી માંહેપતાશુ જેમ: કાયા કાચનો કુપો તેમ. જળ પરપોટા શોભા સાર, વેરાતાં નવ લાગે વાર આચાનય એક પ્રલકેજ માંહ; તરત તન પડે છે ત્યાંહ.રાખ્યુ કોનુ નવ રહે એક ઘડી

આયુષ ખુટે કાયા પડી; એક નહી તેનો ઉપાય, દેવ દાનવકે રંક રાય. જે જાયું તે મરવે જાય, અલ્પ અચાનક વાયુ વાય; માણસ તે દમનું બાંધિયું, આવરદાસુધીમાં સાંધિયું. ને સરવ સમજો છો તમો, શીક્ષા દેઈ શકું કેમ અમો; માટી ઢગલો રૂધીરને માંસ, પંચમા ભુત તણી શી આશા, કુડકપટ એ ખોટા કામ, અંતેએક સગો શ્રીરામ સ્વારથ સજનનું શરવ, ગુણ હીણા આણે તે ગરવ માટે રાય અમરદેહ કરયો, હું પણ હોંશેથી હરયો, ઉંચ નીચ કોઇ ઇશ્વરને નથી કાવરાએ કહે છે કથી.

છપ્પો—માટી લાગ્યો કુભાર, ચતુરાઇ કરીને ચોળી; ચાક ચડાવી તરત, ઘડયા ગોળા કે ગોળી; વળતા પાડયાં, નામ કુંડું કુલડું કોઠી ભાત ભાતનાં ભાંડ. જુગત નાની કે મોટી, તેમ પશુ પક્ષીને માનવી; ઉંચ નીચ જુગતે જુઓ, શામળ કહે કરમે કરી; પાપીકો પુન્યવંત હુઓ ચોપાઇ—હું તજશો તું દેખશો જીવ કાટિનોશિવ પેખશો; ઇશ્વર જીવમાં અંતર એટલો હુકાર ભાર ટાળે, સઉ તેટલે અજ્ઞાન થકી તો રડે અનેક, હું પદ ટળે તો ધારે એક; બ્રહ્માંડ ચીર તાં તો ભાસે નહી, આપો આપ દિશેછે અહીં, પયમાંહે જેમ રહે છે ઘૃત સોધેથી જડે છે તરત; શેરડીમાં સાકરને ગોળ; પીલેથી નીકળે છે તેલ કાષ્ટ માંહે અગ્નિ છે જેમ; ઇશ્વર તનમાં તપે છે તેમ, રવી એક છે પૃથ્વિ સહુ, ભાંગી આરશી કટકા સો, તેટલા માંહે દીશે છે ઘણો; કંચન એક આભુષણ કોડ, મ્રતીકા એક વાસણ જુગજોડ, એમ વશી રહયો શીવ રામ કરોડવસા તેનું છે કામ; તેછે રીઝવવાનિ છે મત, પ્રથમતો એક સાચું સત્યાં બીજું ભજન ત્રીજું છે દાન, ચોથું ભાસે છે બ્રહ્મજ્ઞાન તેહ સમીપે શ્રીકીરતાર, દેહ થકી વહાલો દાતાર. વાહાલો ભગતને વહાલો શુર, વહાલો જે પરમારથ પુર, વેગળો કરપી વેગળો સુખ વેગળો અહંકારી વેગળો ખુબ તે મહારાજ તારે હલ વસ્યું, એહ થકી બીજું નહિ કશું, ભગવાન ભક્તિ તણે કારણે, ગયો બળીરાયને બારણે. સૌથી વહાલું દાતાને સાથ, હરી સરખા જોડે છે હાથ; ભક્ત સુદામો હેતે હુઓ, આપ્યું ન હોતું ના ભુખે મુઓ તંદુલ આપ્યા પામ્યો રિદ્ધ દાના ગુણ તો મોટા શીધ; દ્રૌપદી વ્હાલી શામ શરિર તાંતણે તાંતણે પુરયાં ચીર આપ્યા વિના નવ પામે કોય. પુરાણમાં નિસ્ચે જોય ભીલડીએ બોર કર્યાં તે ભેટ. ત્યાર પછી ચોઆડિ ઠેઠ; જુઠી મીઠી કરે મોહની, એમાં શીરપાશ કહિ કોયની. વેદ પુરાણ લખ્યા જોય, આપ્યા વિના નવ પામ્યા કોય. કુળ વધુએ કહયાં વચન, રિઝયો ઘણું રૂદીએ રાજન; વિક્રમને નેહ વાંચ્યો પુન્ય, નેહ ન રાખી તેણે પુન્ય ત્રણ લાખ ઘોડા પોળો કરિ, આપો વિપ્રને ધન ધાને ભરિ ત્રણ લાખ અશ્વ ત્રણ લાખ ગાય તેહ સહસ ગજ દાન અપાય. દેશે દેશને ગામે ગામ ચાર ખુંટ ચોખુણે નામ; સદાવ્રત શાખા બાવે ભણ્યા, એકવિશ લક્ષ ગુણીજનને ગણ્યા વાસ સહસ્ર કિધિ છે વાવ્ય, ત્રણ સહસ્ર તારતીમ ભાવ: સાંભળે એનું પુન્ય પ્રમાણ, બુદ્ધિહિણને લાગે બાણ.

કરપી તો કળ ખાઇને પડે; શુ મને તો શીતજ્વરજ ચડે;અદાતાને આવે તાવ,ભલા ભગતને ઉપજે ભાવ, કરપીને મન કહાવે કુડ, મુખ મરડીને ઉઠે મુઢ; રૂડા દાતારનુ મન રીઝશે, ખોટા સાંભળીને ખીજશે દાતાનુ મન રીઝે ઘણું; તમ પામે મન સીધુ તણુ, ગુણ હીણાના બળશે ગાત્ર. સત વીપ્રને સોહામણું કવી રૂડાને કોડામણું;એટલે પુન્યે તૃપ્ત ન થયો,કલ્પવ્રક્ષ કવિતાએ કહયો,ભરાવ્યો ગર્ભ ઘણું ગાડીએ, ફરતો અધીક દેશે આડીએ; કાગળ ખત ખોળાવ્યાં નીર એવો નર એ વિક્રમ વિર. લેહેણું દેવાં આવ્યા ઘેરથી, પ્રગટ કન્ય પ્રીતે પેરથી;શક લખાણાં જોતીશ માંહ.વળતી ઉથપ શીરહી ત્યાંહ. પરનાર સહોદર વાચ્યાં વર્મ, જેહ સમીપે શોભે સ્વર્ગ; એહ વેળા ત્રણ જુગના રાય, એના આગળ હળવા સહુ થાય, હરિશ્ચંદ્ર સરખો હારીયો. એવો ધર્મ તો નવ ધારીયો; આ કુડા કળજુગમાં ક્રીયાં કામ બીજાની નવ ચાલે હામ; સતવાદી સાચુ જાણશે, અન્યાઇયા અંતર આણશે. દોહરા—સુપત એ ભરતખંડનો ઉજેણીપત અધીશ;પ્રસન્ન જેને પરમેશ્વરી, આવ ઉમયાપત ઇશ; ચરિત્ર અવનનુ એહનું,સાંભળતાં સુખ થાય;ભક્તી મુકતી સુખ ભોગવે,પાંચેપાતિક જાય ભોજ કહે ભામની ભલી, પુતળી પુન્ય પવીત્ર તે મુજને શીક્ષા કહી, વારૂ વિક્રમ ચરીતર. પુતળી કહે સુણ પુરપતિ, લખ્યા જેહના લેખ;કાવ્ય કીધા કંઇ કોટીધા નહિ મીનને મેખ શીહજગામ શોહામણું, ગાતર પ્રગણા માંહ. વદો દેવ વિશ્વેશ્વરો તેહ બીરાજે ત્યાંહ. પ્રગટ તેહનું પારખું, મહી મોટમમદ મેર. ચડે લાડુ ચોખા તણો, સવા બે મણને શેર.તે પાસે કણબી વસે, વાસવ કેરો વંશ; કાઉજી કુળ દીપક ભલો, અખીલ ઇશ્વરનો અંશ. રાખીદાસ રાજસ વડો, મનજી સુત મેહેરાણ; લેખ લખાવ્યા તેમણે. પરમારથ પુરાણ. રૂડી તરતીબ રખીયલ તણી રાજ રાજેશ્વરરૂપ; તેણે કવિશ્વર તેડીયો, અકકલવંત અનુપ. શ્રીગોડ માળવી વિપ્ર શુભ, ગુજરાતમાં ગુણનિધ; વાસી વેગણપુર તણો વખાણ વડેરા કીધ. સાગળભટ ત્યાં તેડીઓ, વખાણ શુણીને વાત;પીતા પુરૂશોતમ તણો પટ દરશનમાં ખ્યાત. પ્રથ્વિ કરી પસાવ તે ખાન પાન ધન ધાન;કરજોડીને તે કહ્યું દઇને ઝાઝાં માન. શ્રીગોડ માળવી વીપ્ર શુભ, ગુણનિધ ગુર્જર ગ્રામ; પુરાણ કર્યાં પરમારથી, નવખંડ જેનું નામ શીંહાસન બતરીસનો કર્યો ગ્રંથ ગુણ તેહ. પુન્યવંત પુરૂષને પ્રીય ઘણો, નિરમળ જનને નેહ, ભાટ ચારણ બ્રાહ્મણો,ખોડ માં દેશો કોયઃસદબુદ્ધિ દિધી સારદા,હરી ઇચ્છાથી હોય, ગ્રદ્ધ ખોટ ઓછું અધીક સાચા જુઠ કે જાણ,તે જાણે અંબેશ્વરી જાણે પુરૂષ પુરાણ. સંસ્કૃતમાંથી શોધીયું, પ્રાક્રમ પુરાણે નીધ; કવીતાનો કોણ આશરો, બુધસાગર એ દીધ ગાય શીખે ને સાંભળે, પામે પદારથ પાંચ; ઇશ્વર આશા પુરશે, ઉની નાવે આંચ. વ્યાધી શોક વ્યાપે નહી,વાહાલાનો ન હોય વીજોગ; અષ્ટ સીદ્ધ નવ નીદ્ધ રિદ્ધ, ભાવતા પામે ભોગ. કવી શામળ કેડે કહ્યું એ રૂડું આખ્યાન અંબા આશા.

ગુરશે સુણશે વારૂ કાન. શીષ્યએ નાનાભટતણો, પુરૂશોતમનો તાત; શેવકશ્રી અંબાતણો, રાણિ વેહ વિખ્યાત ગરીબ તણો હું ગરીબ છું. રાંક તણોછું રાંક; ગુણ અવગુણ હોય ગ્રંથમાં,ક્ષમા કરો સઉ વાંક.ભોજ પ્રતે કહે પુતળી આપે ગઈ આકાશ; એહ કથા પુરણ હવી,કહે કવિ શામળદાસ.શ્રોતાવકતા સમજતા કહે કવીતા કરજોડ; શામળભટ કહે બોલજો, જેજે શ્રી રણછોડ.

વારતા ૩૦ મી ભરથરીની.

સરસ્વતી નામની ત્રીસમી પુતળી બોલેછે તે વારતા રાજા ભોજ સાંભળે છે.

શ્રી ગણેશાય નમઃ શ્રી સારદાએ નમઃ ચોપઇ—શ્રીગણપતિ ગુણનીધ ગંભીર, ધરમ ધોરંધર ધાયક ધીર; શ્રી પારવતી કેરો પુતર ચીંતામણી કેરા વર સુતર. ઇશ્વરથી ઉતપત ઇસવર આપ. વાણી વેહ પુરાણે છાપ;ગજવદન ગુણનાયકનામ,કરે મનવાંછીત મોટાં કામ. દુખભંજન દુંદાળો દેવ, સુરસનકાદિક કરે બહુસેવ; પરસ્પર પેહેલો પુજાય, રીદ્ધ સીદ્ધ સકળનો રાય. સેવે સેવંતરી સીંદુર, ભોગસકળ ભાવીક ભરપુર; ઉત્તમ મોદીક અમ્રત આહાર,દેવાંધી દેવ ગણુયત દાતાર, મુષકવાહન અહ મલપતો, દેવ સકળ માંહિ દીપતો; કરો કીરપા કરૂણા નીવ તમો,ઠરૂં આસકવિ કહે અમો, શ્રી વિદ્યા સાચી સરસ્વતિ.મયા કરો આપો મહામતિ;હંસવાહની જાણે સુજાણ, વેણાપુસ્તક પરઠયાં પ્રાણ.આદકુમારિ પુન્યપ્રણામ;માયારૂપ મોટી મેહેરાણ; છત્ર ચામર ગુણછયે છાજતી.સેવક ગુણ શિર વિધ ગાજતી,હેતે કીરપા જેપર હવિ, તે કહેવાણા મોટા કવિ; મુરખને પંડિત કિધા ઘણા ગાયાગુણ જેણે તમ તણા. છપ્પો—મુરખને નહી માન, મુરખ ઝાઝા માંહિ ઝુરે; મુરખને નવ દે ધાન, મુરખામાં અકલ અધુરે; મુરખ હલકો થાય. બહુ ગુણવંતા બોલે; મુરખ ન લેખા માંહ, જ્યાં દેવ પંડિત તોલે. હંસ મધે બગ આપડા, કારણ તે જાણે કશું; શામળ કહે સઉ વિદ્યા ભણો વિદ્યા નહિ તે તે નર પશુ.

ચોપઇ—વિદ્યા દાતા મોટપ મતિ, સાચી દેવિ શોભે સરસ્વતિ; શામળ ભટને સેવક જાણ અમ્રત વદને આપો વાણ. જેમ વાત બોલાઓ જથા, કહુ વિક્રમજી કેરિ કથા; પરમારથને પરમ પવિત્ર; રચે સકળ ગુણ રામ ચરિત્ર કરો ગ્રંથ શાસ્ત્રને શુળ, માંડિ વાત કહુ એ મુળ, ગુર્જર દેશ ગુણ નીરમળ નામ, શીંહુજ શિરોમણ રૂડુ ગામ, રૂખી કાઉજી કેરો વંશ, રખીદાસ અવતરિયો અંશ;મનજીસુત મોટા મહેરાણ, પ્રીછ્યાં તેણે સરવ પુરાણ. તેણે સંતોખ્યા શામળકવિ કરો ગ્રંથવાતે શુભ નવી; સંસ્કૃતમાંથી શોધિ કથા, કહિ પરમ મનોરથ કથા તે સાંભળતાં પાતીક જાય શ્રોતા વકતા પાવન થાય.ધારાનગર કેરો એક ધિશ, દાતાભોજ પ્રગટયો અધીનીસ દાતા સુરનર ભારે, ભકત, જશાને જેયે જીત્યો જગત;કંઇક રંકને રાજા કરયો ભિક્ષુના ભંડારજ ભરયા, કીંકર કીધા ક્રોડપતિ રજેસુણ નહિ તેમાં રતિ પંડિતનો પ્રસ-

ખણુ નર ઘણો કલ્પવૃક્ષ તે કવિયો તણો. કાકો મુજ મોટો મહીપત, ઉછેરયો ભોજ તેને ઘેર અત્ય; મુજને પુત્ર મોઢા છો પાંચ; મુરખના શીરદારી સાચ. તેણે જઇ જમાડયો તાત, કહી વિમત માંડીને વાત. જીવે ભોજ તારા ભત્રીજ, અમારે મનનો ખિખતું બીજ, એ ચતુર નર ચતુર સુજાણ, એ આગળ અમો અધિક અજાણ; એ આગળ નહી થાયે રાજ, વિવેક વિદ્યા વપુથી વાજ. ધીરજ તમારામાં ધારજો. અમને કે એને મારજો; મુંજે માન્યું સાચું બીજ, મારવા મોકલીઓ ભત્રીજ. કહ્યું ચંડાળે તેને વરત મહિપત સુત આવ્યું તુજ મરત; ચેતયો ભોજ તે વેળા તત્ર, લખ્યો લેખ એક મોઢો પત્ર, સુંપ્યો પેલા સેવક સાથ, લીધો મુંજે હેતથી હાથ, વિવેક કરી વીધે વાંચીઓ, સાચે; જ્ઞાન દલમાં સાંચીઓ. છપ્પો–ગયો તે રાવણ રાય, ગયા માનધાતા મહીપત; ગયા રામ ફરશુરામ, ગયા દીલ પયજ અધીપત; ગયા કરણ વિક્રમ, ગયા બળીરાજ બળિયા, ગયા ઈંદ્ર હરીચ્યંદ્ર; ગયા પાંડવ જે વડીયા, ગયા નરગોરખ ગયા કારવ જુગ જોડા; ગયા નર એમ અનેક. હારિયા પોતે, હોડ, પરીવ્રત ભરત સ્વયંભુનું, તે સાથે પૃથ્વી નવ ગઈ; તુજ કેડે પૃથ્વી આવશે નીશા મુજની થીર થઈ.

ચોપાઇ—વાંચ્યો કાગળ મુંજે ચેત, હઇડા માંહે આણ્યું હેત; તનથી મેલ કરયો છે તાજ; સોંપ્યું ભોજને રિધ રાજ. ભોજે રાજ, કરયું ભરતખંડ, દોખા જનને દીધા દંડ. પાળ્યાં લાડ સહોદર તણાં તેહ ભોજ દાતાને દાન, દીધાં માગણને બહુમાન નવું કવીત કહે ભાખાભાખ, સહજ વાતમાં દે સવા લાખ. ભંડાર થકી જે પાછો ફરે, તો હુકમ લાખ અઢીનો કરે, એવાં કરયા નીત્ય પુન્યનાં કામ; ખમણ ભોજ પડાવ્યું નામ, રાજા રાજધારીનું કરે, આણ બધાનગરમાં ફરે. ખેડુ એક ખેતીખેડતો; વન તણાં તરૂવર વેડતો. ખેતર વાવ્યું પકવ્યું ધાન, કરે જનાવર તેને જાણ, ટીંબાપર માળો વાલીઓ, હાકે હુડા ચોહરા ચાલીઓ. માળા ઉપર ચડે જેટલે, ત્રણ ભુવન દેખે તેટલે; ચાર વેદ ચઉદ વિદ્યા ભણે, કળા બહોતેર ગુણગાને ગણે; આપે ભુંખ લોકોને આહાર. દેવાંશી કહાવે દાતાર; હેઠો ઉતરે મુરખ જડ; વિદ્યા વિવેક ન જાણે વટ, એક દીવસ રાય ભોજજ ચડયો, તેને ખેતર આવિ અડયો; કરિ વાત બે જણ એકાંત, ભુપત ભોજ તો પડીઓ ભ્રાંત વેદ ચાર તો વદેને વદે, રાજસગુણ દાખે તે રૂદે, રાજાને મન અચરત અડયો; મહીપતનો માળા પર ચડયો અગમ નીગમ તે ચીતે ચડે, તરણ ભુવન તો દ્રષ્ટે પડે; રાજા અચરત પામ્યો ઘણું, દીવ્ય સ્થાનક તે દેવી તણું. ધન અનગળ તેને દીધ, ભુમી વેચાતી લીધ; તે ઉપર ગયો એક માસ, થયું એક હશારત હાશ, સસલી વિલાણિ તે ધરણ, તે તે બચ્ચાં બળવંતા તરણ, રાજા ભોજ ચડયો શીકાર આવ્યો તે ટીંબાને ઠાર તે ટીંબો લીધો છે ઘેર મુકયા શારદુલ મોટા શેર, મુકયાં ચીતાકુત્તિ ઘોડા. રણજનાવર ઉપરરોષ્ક

ઝાડી માહી જનાવર લીધ, ભુંડ શીકારજ રાય રીધ; સસક બચાય દીધી દોટ, ચઇતન્ય ઉપર કીધી ચોટ નાઠા વાઘ ભણકારા ભણ્યા, શારદુલને તે સસલેહણ્યા થયું રાયને જુગતે જાણ, પ્રથ્વી માંરે પ્રાથમ પ્રમાંણ ફરિરાયે હંકારયોગજ, મુંઢયો શશક થઇને સજ. શશક દીઠોસામક સાથીએ, હઠ મેલી હીંડયો હાથીઓ દીઠું નમર બધિના લોક. એતો અચરત દીઠું રોક; પુછયાંપંડીતપુછયાપરધાન, અધિપતીએ વરત્યું અનુમાન એ પૃથ્વિ કેરો પ્રતાપ, અગમે નીગમ કેમ સુઝે આપ, ખોદિભુમી તેહાથહશવિશ, પ્રસન્નથાયઉમીયાપતપશ, નીકળ્યું સીંહાશનશુભરૂપદીઠેહરખ પામ્યો ભડભુપ;ચંદ્રકાન્તિ મણિત્યાંજડયાંસુરજકાન્તીઅશોકીક અડયાં. શુભલક્ષણસોનાસુ તળિબતરીલક્ષણબત્રિશપુતળિ;પદમનિજેવાંતેનાચેન;ઈંદ્રઅપ્છરાઆકારે એમસજ્યા પોને શણગાર, ભામનિ રૂપ તણા ભંડાર; કોરે કર વેણાને તાલ,કોના કરમાં જંત્ર રસાળ, કાને કર ઢોલક મરદંમ. કોને કર ચામરને ચંગ, જંત્ર તંત્ર તંબુરો તાંત, ભામનિ કર વાજાં બહુ ભાંત;રતન અમુલખ હીરે જડયું મસ્તક મણિએ મહોક મ મડયું, છત્ર ચમર ધજા ઢળકંત લખ કરોડ મોતી તળકંત; પારિજાતિકપ્રેમહેલેહેક બરાસ કસ્તુરી કેરા બેહેક.દેવતાઇ વાંજાં વાજંત, ગેબી શબ્દ ભુંગળગાજંતઆઠે પહોર થાયે આરતી, બારે ગુણ ભાસે ભારતી. પ્રગટયું કોઇક જનમનું પુન્ય નરહી તેમાં એકે નુન્ય, હરખ હેતને ઉલટભેર, લાવ્યો ભોજ સિંહાશન ઘેર; રાજ સોહી રાજાએ રચ્યો, મહા મનોહર મંડપ મચ્યો, માંડયું આશન જતને કરિ બેઠો ભોજ સભાએ ભરી; નવખંડના મળ્યા ન્રૂપતી, બ્રહ્મ ભોજન કરયા ન્રૂપતી. દીધાં મન ગમતા બહુ દાન, માગણને અતિશે માન, અડસઠ તીરથનાં આણ્યાં નીર, નહાયો ન્રૂપત શુદ્ધ શરીર મંધોદક આશનશુદ્ધ કરયું, ઉપર અક્ષત ચંદન ધરયું; અશ્વ ગજરથ આપ્યા ઘણા, પાળ્યા લાડ ત્યાં માગણ તણા; તેડીયા વીપ્ર રૂડા વેદિયા.બાર પુરાણ જોતીક ભેદિયા. પુષ્પારકનું મહુરત લીધ, ગામ ભોજન કરાવ્યું સીદ્ધ પાંચ પ્રદક્ષણા પુંઠ ફરે, આશન ઉપર પગજ ધરે; જય જય શબ્દ કરે જેટલે, સરસ્વતી બોલ્યા તેટલે, હાંહાં રાય માં ધરજે ચરણ, રહો વેગળા બેસો ધરણ;વીક્રમ સરખા જે નર થાય, તે સીંહાશન ધરશે પાય, બીજા બેસે તેના ભોગ,થાય વ્યાધીક વ્યાપે રોગ;એવો બોલ કામનીએ કહયો,પગ ખેંચી તે ઉભો રહયો, તે કેવાં પ્રાક્રમકરયાં, કેમ સંકટ લોકના હરયા; કેમ પરદુખભંજન પડયું નામ, કેમ પરમારથ કીધાં કામ. કોઈ કષ્ટ ઉપાસન દેવ કોણ સદગુરૂની કીધી શેવ; કેમ એ સીંહાશન પામીઓ, કેમ વેહના સવળી વાળીયો કેમ વીદ્યાશું કીધો વાદ,કેમ ઉતાર્યાં નરનાદ; આદ ઉત્પત્ત માંડીને કહો.લક્ષણ તમારાજે લહો, તેવો થાઉં તોપગજ ધરૂં, નહીતોએનીપુજા કરૂં,

દોહરો—ભોજ પ્રતે કહે ભામની, સાંભળરૂડારાય; થયો નથી થાશે નહી, એવો અવનિ માંય. મહી મંડળ માળવ વીસે, આ ઉજેણી ગામ; વીક્રમ રાય વસુધા-

પતિ, નવ ખંડમાં નામ, મહારાજ રાજ રાજેસ્વરી, પરદુખભંજનહાર. સમુદ્ર લેહેર લાયક સકળ દેવરૂપ દાતાર. પરમારથને પ્રાક્રમી, સુરપુર પ્રડધીર અરિ ગંજણ રંજણ સજણ, વીરજીત મહાવીર પુતર પટાધર ઈંદ્રનો, અતળીબળ જે આપ; વાંક વસ્યો કાંઇ વપુ વિખે, સુરપતિ દીધો શ્રાપ; પુતર પડયો પ્રથ્વિ વીશે, ગરધવસેન ગંભિર; દહાડે તે ગરધવે થતો રાતે થતો મહાવીર, તરંબક ઘડ તેણે રચ્યો, એક રાત અરૂપ પરણ્યો પુતરી રાયથી, રાજ કન્યા શીવરૂપ; ગરભ રહયો ગુણ નીધને જુવતીનિ વાધી ભત; ત્વચ્યા બાળી ગરધવ તણી, માન નહીશ માત. ગરધવ કહે સુણ ગોરડી,નાશ અહીંયાંથી નાર; ડટંતર થશે આ દેશમાં, સુર્ય ઉગે સવાર. સાથે એક સાહેલડી,નરપટની માની નેટ, ગરભ તેને ગરધવ તણો, સક્રમ ઓઢો પેટ.વીક્રમ વડી રાણી તણો, કરયો કોટી પરકામ; ભામનિ બીજી ભરથરી, નવખંડ તેહુ નામ- ભોગ ભરપુરે ભોગવ્યો, જુગ જાણિતો જોગ; જીવ મુકતી થઇ ગયો, રજ માતર નહી રોગ. સમાણિ રાણિ તણી સખી એક સાહેબ; તેનો પુતર એક પ્રાકરમી, મહીમા મહીપતી મેહેલ. તે વણઝારે વાપર્યો, ઠરી રહી તે ઠામ; અતળીબળ અરભક અહુ, ગયા ઉજેણી ગામ. કરતો રાજ ઉજેણનું, કતવરમા સજીવ; ભુપત એભરતખંડનો, જંબુદ્વીપ જશાજીન, મહાલક્ષ્મી વાસો વસે, અલખત અપરંપાર; શુરપુર સલક્ષણો, દેહ કાવ્યો દાતાર; હાથી ઘોડા માલ ધન, લક્ષ્મી ઘર સુતર ગ્રહ થયેવપુ વીખે પેટ નહી એક પુતર, એકવાર અંતર વિખે, બુઝી વીચારી આપ;વિક અવતાર જે વાંઝીયા,પુરણ જન્મના પાપ. હવે પુન્ય ક્રીયા કરૂં, દેઉ કેવા એકદાન, શોભાવુ સુકરીત ક્રીયા પામુ, મહીમા માન. એક કામ ન ઉકલે, આરાધયા જઇ ઇશ, પ્રજા પ્રદક્ષણા કરિ સમર્પવા માંડયું શીશ. પુરવ જન્મના પુન્યથી, પ્રસન્ન થયાનરનાથ. હાં હાં કહી હજુરીએ, હેતે ઝાલ્યો હાથ; આત્મહત્યા નવ કરો, પુરણ હું પ્રસન્ન, દયા કરિ દેવાધીયે, દિધાં દીવ્ય દરશન, કહી વાતએ કારમી, અંબીપત સુણોએકાંત મનમા રાખજે મહીપતિ, ભાગીશમાં કંઇ ભ્રાંત. સભા રચે છે સોહામણી, તનથી શોક કર તાજ, કળસ ઢોળે હાથણી, તેને સુંપજે રાજ, તારૂં નામ જુગમાં થશે, શોભાવશે ઘરસુતર, ઈંદ્રાતર સાત બેઉરે- પાળક કરજે પુતર ભ તરિ સલક્ષણ આગળો, ચઉદ વીધા ગુણ જાણ; મળશે રૂડા મહીપતી, પંડીત પંચ પ્રમાણ. હરખ્યો રાજા હેતથી; પુરણ સમજ્યો પેર, કથાંતર મોને નવ કહ્યું ગુસુંત આવ્યો ઘેર. પ્રાતઃકાળ સભા સહુ, પંડીત ને પ્રધાન, મળી અલેખે મેદની, મહીપત દીધા માન. શણગારી શુભ હાથણિ, સુંપ્યો કળસ એક શીશ; જેઉપર ધરી ઢોળશે, તે ધરણીને ધીશ. સુરજ ચંદ્ર બે સાખીયા, વચમાં રાખ્યુ સત્ય. કળસ તણી કીરપા હશે, તે પ્રથ્વીનો પત, ભરાત બે વીક્રમ ભરથરી, લાયક છે લઘુ વેશ, તે બેવા કારણ રહયા, પંથી તે પરદેશ હલકાર કરે છે હાથણી દુદંભી વાગે દિશ્ક આચનિધ છે

ભરથરિ, કળસ સમર્પો શીશ, દુદંભી વાગ્યા દેવનાં, ગડગડીયાં નીશાન, પુષ્પ વ્રષ્ટ ત્રષ્ટી મચી રહિ, ભાવે વરત્યા લાણુ, આણુ ચાલી ઉજેણુમાં, અકલ ઘણે, અનુત, પાટ બેસાર્યો પુર વીષે; થયો ભરથરી ભુપ. રામ રાજ સરીખડું પ્રજા ઉપર મિત; વશ કીધી વસુધા સકળ ન્યાય શાસ્ત્રનિ રીત, દોલત દસ કોટીધા, નરપતી આહિ નેક; અનમી નર નમાવીયા, થયો છત્રપતી એક. સજન સહુ સંતોખીયા. ધર્મ ધોરંધર ધીર, દુઃખભંજન દાતા વડો, વિક્રમસેન વડવીર. કોકોને દુખે નહિ, વશ વરતે સહુ લોક; ફરે આણુ નિત્ય ધર્મની, નહી વ્યાધી નહી શોક, જેણે રાજ સમરપ્યું, પોહોતી તેનિ આશ, તીરથવંત તેહ કારણે, તેહ ગયો વનવાસ. ભુમીપતતો ભરથરી, નવખંડમાં નામ, પરણ્યો પટરાણી પદમણી, તેનુ અનગશેનાઃ નામ. સોળ વરસ સુલક્ષણી, રતીવત રામા રૂપ, ચેતન ચરીત્ર ચંતની, ભામની રંભા રૂપ. રાગ વરણને રાગણિ, સંગીત શાસ્ત્ર રૂ જાણ; ચંદ્રવદન ભ્રમલોચની, ભાગ્ય નીધીનો ભાણુ. ચક્ષ ચપળ અંબુજ દલે. ગુણનિધી ભારિયાં ગાત્ર; પદમણી બીજી પ્રેમદા, એ આગળકુણ માત્ર. ભુપત ભારે ભરથરિ, વનિતાએ વશ કીધ, તન મન ધન બોહો પક્ષથી, ચીત વિત ચોરી લીધ, સુતે બેસતે ઉઠતે, હીંડતે ચાલતે કામ, નરપત ઝંખે જેહથી, નારીજ કેરૂં નામ. જેમ જોગી વશ માંકડું, જેમ વાયુને વશ તરણુ, ભામની વશ એમ ભુપતી, સુણે કથા નર કરણ, ખેત વાત ખીલખત વીશે. અહોનિશ સહે એકાંત, શ્રવણ અરજ સુણે નહી, શાન્ત તણુનહી સાન. બેસે નહી તે બારણે, સભામાં નવ સોહાન; ન્યાય અન્યાય પરખે નહી, આણે એમ મહીમાય. સજન સાથે સ્નેહ નહી, અધીપત વશનહી અંગ, ખાય પીએ ખુબી કરે, રામા સાથે રંગ આઠ માળની અટારીએ. શુએ સમારિ સેજ; એક પલક નવ ઉતરે, હુરી સાથે નહિ હેજ. રંજીત રાગને તાનમાં ગાન તાતને ગીત; બીજું કાંઇ સુજે નહિ પ્રેમદા સાથે પ્રીત; નીંદ્રામાં ઝાંખે નારને, જનતાં બેશે જોટ; શેત્રંજ જંજીફે સોગઠે, હાર જીતનિ હોડ, તાળ કાંશીને તંબુરો, વાજાં વિધવિધ વાજંત, ભામનીઓમાં ભરથરી, રીઘ વણિરાજત. પ્રીત સુર્ય કમળને, જેમચંદ્ર ચકોરનીર સંગાથે મીનને, જેમ મેઘને મોર, નેહ બંધાણો નરપતિ. જેમ મધ માંહી લાખ; દલ બીજું દેખે નહી, ભામની સાથે ભાંખ, આઠમ સવાડે એક દીને, વિક્રમે કરયોવિચાર; ચડ્યો અટારી એકલો કરવા દરશન દેદાર; પ્રણામ કરયો જઇ પ્રીતસુ, કરજોડી કહે કૃત્ય, દુખ સુખ બધા દેશનું, નરપત આગળ નૃત્ય, દુશમન બધા દેશમાં, આખુમાં અંતર થાય, એક દિવસ નવ ઉતરો, રાજ રહે કેમ રાય બળીયા કોઇ બદે કહી, તોલ થયા છે તાજ; છત્રપતી એ છાજે નહિ, રેલાય છે રાજ જઇ બેસો આવી બારણે, સભા મધે થઇ સુર; કહાપણ સરવે દેહવટ કરશુ; નારી સાથે શું નુર, ખુણગમાવ્યો ગુણનિધી, તનથી ખોયું તોલ; અનેક કંચન એવાં કહયા, બંધવ સાથે બોલ

માન્યું મન મહીપત તણું,હેઠો ઉતરો હોડ; દુશમનને દેશવટ કરવા, માનનીનાએ મોડ્યા મોડ. કંઈકને દીધાં શુળીએ; કઇકને દીધાં દાન, કંઇકનેહળવા પાડીઆ,કંઇકને દીધાં મન. ડંકો પાડીયો દેશમાં, અતીજન પુરી આશ; આવ્યો ફરી અટારિએ, પ્રેમદા કેરે પાસ,લાવ્યો આભુષણ અવનવાં, જર દેખાડયો જોર, હિમક તો દિઠેનહી ઘણું અંધારૂં ઘોર. શણુગાર તજ્યા છે સુંદરી, રામા બેઠી રોય; અન પ્રાણી પાસે નહી. કળી ન શકે કોય, પલંગતો પટકી નાંખીયો,તોડયા ઉપરના હાર.કેશ સમુળ કાઢીયા; આંખે આસુ ધાર, રામા ચરીત્ર રમાડીયું પરઠવા બેઠી પ્રાણ; સ્વામીસ્તુતિ અપીકી કરે, વદને નવ દે વાણ શા માટે તું સુદરી રામા કરે છે રીશ; દુભ્યા હોય તેને દેશમાં. તેનું છેદુ શીશ. કોટી ઉપાય કરી કરગરે,કરજોડી કહે કહેણ; ઇશ્વરઆણ પાળુ અમો, વનીતા તારૂ વેણ,ભમરચડાવ્યાં ભામની, રામાબોલી રીખ; અરજહોય તરૂણી તણિ,તો છેદ વીક્રમનું શીશ. કે શુળીએ દે સવારમાં કે ચક્ષુ એની બે લાવ; એટલું કામ કરી ઇંહાં અલખત કરતો આવ,એણે કામ કુડું કરયું,લોપી તારીલાજ આજ્ઞા વિણુ એ આવિયો, તું તે શાનો રાય મુરજાદા માની નહી, આપણ તદા એકાંત મણના માંહિ ઘણી નહી,ભુરા તારી ભરતાંમરે પ્રતીજ્ઞા એટલી, ધારણ્રાખી શિર; શુળી દેજે સુન્દરદરે, ત્યારે પીવું નીર. કદાચ કામ કરો નહી,વદને વદોવાણ; વાણ; દીવસ ઉગે દેખો નહિ પ્રેમદા કેરો પ્રાણ.

છપ્પો—નીચમાં નીચ તે નાર, મુરખમાં મુરખ તેણી; ભુંડા પજાણની ભુપ જુલમ જોખમ કરજાણી. નરદે નગણને હેજ; લોભ લાલચ નહી લજ્યા; કઠણ રૂપેહર કુડ. મુઢમત વિપ્રીત લજ્યા; મુરખ મનન કર માનની,હીંમત ન મુકે હારતાં; તરણ ભાજણ તો ઘણે માનનિ માગુસમારતાં દોહરો—મહીપની મીત્ર કોને નહી, મહિપત દેખે ન આંખ; માને કાને સાંભળ્યું, ભુગભણ એ ભાખ.

છપ્પો—કો વળા દે ધન, મન કો વેળા રહે રૂઠે, કો વેળા રહે રૂઠ, કો વેળા લીખ અત બેસે.કો વેળા દે શીરપાવ; કો વેળા લે લુટી કો વેળા પરશાન, કો વેળા કહાડે કુટી; ઘડીઘડી માંહે ગુણ ઘણા;દશામણી સાચ કહે શહિ, નવ દીઠો નવ સાંભળ્યો, રાજા મીત્ર કોનો નહી.

ચોપાઇ—તે રાજા ત્યાં ઉઠ્યો, રાણી વચન થકી રૂઠીઓ; ખાંતે જઇ આસન બેઠીઓ,ને પાશે વિક્રમ તેડીઓ. તે વેળા દેશવટો દીઓ; હુકમ કરોધ કરીનો કીયો વલય એકમાં રાખ્યો પાસ. વીકરમસેન કહાડયો વનવાસ હેત ઘણેથી જોડયાહાથ, બોલ્યો બંધન કેરી સાથ તારૂં વચન હુ મુસ્તક ધરૂં. અડસઠ તીરથ કોડે કરૂંપથ્વીની પ્રદક્ષણા દેઉ, લાભ જશ લાખેણો લેઉ ।કકળીયા પરજા અઢારે લોક સજ્જન સહુને પ્રગટ્યો શોક. ગયો વિદેશે વિક્રમ વિર, ધરમ વાત ધરી મન ધીર નારીસાથે બાંધ્યો નેહ, તરૂણીને વશરાજા તેહ ભરથરી રાજ ભલી પેર કરે ધરે છત્ર શીર

ઉપર ધરે સાઠ સહસ્ર બીજી સાહેલ રાજરીધ રાજસરંગ રેલ; વધભવ વાસર કરે હોય. આંજી ન શકે તેને કોય.

દોહરા—એક વિપ્ર ઉજેણમાં; નરપત શરમા નામ જપતપ સંધ્યા સાચવે, કરે પુન્યનાં કામ. મોટે પુજે કાળકા. પ્રતક્ષ દેવી પીડ, તન મન જાણે તેહને. દયવત રૂડું દિઠ; પુજે તે પ્રસન થયા. કરૂણા પોતે કીધ, કોઇ અમરફળ કારમું કૃપા કરીને દીધ. જરૂરપણે જોબન રહે જરાનવ્યાપે જાત, આયુશ અતીશે ભોગવો ભોગ ભલેરી ભાત. વરમાગી વીપ્રજ વળ્યો. પોહોતી મનની આશફળ પામ્યો તેમુકીયુ પોતાની પ્રેમદા પાસ; ધરૂણી આગળા ગુણ કહયો. એક અમરફળ હોય. જાણ જુગો જુગ જીવિએ, કળી ન શકે કો; કહે કામનિ કંથ સુણો સારી એક શીખ, ઝાઝું જીવીને શું કરૂં, ભુંડી માગવિ ભીખ. છપ્યો ભીખમાંહી નહિ ભોમ, જોગપણ ભીખન સાધે ભીખ માંહી માન.દાન સનમાન ન સાધે, ભીખારી નામ નિરમાલ્ય ભીખથી ભારજ ખુવે ભીક્ષા ઓછુપાત્ર, ભીખ પામુ કુણ જુવે. તરત તુચ્છ તુ તુડથી. બહુ હલવી ભીક્ષા કહી; શામળ કહે શ્રી સુણો, ભીક્ષાથી ભુંડુ કીયું.

દોહરા—બ્રાહ્મણિ કહે બ્રાહ્મણ શુણો. સ્થીર વચન મુજસ્થાપ. અમુલ્ય અમરફળ એક છે, ભરથરી ભુપને આપ, માનની વચન મુસ્તક ધરયું, સ્રીને તેડી સાથ; એકાંત તેડયો અધીપતી હેતે ફળ સોપ્યુ હાથ. નામ અમરફળ એહનું વસ્તુ અમુલખ એહ, જોબન રહે જરા નમી, દેવ દેવાંશી દેહ. કરૂણા કીધી છે કાળીકા તપકીધું વરસ ત્રીસ અમને એ ફળ આપીયું શેહેજ ચડાવ્યુ શીશ. અધીપતને એ આપીએ. છે પ્રૌઢા માને પાડ; ચીરણજીવિ જીવેઘણું લોકના પાળે લાડ. હરખ્યો રાજા હેતથી પહેરામણી થઇ મોટ; કનક સ્નાન કરાવિયું વળતી શી રહિ ખોટફળ પામ્યો ફુલ્યો ઘણું. જીત્યો જરાને મરૂત્ય; આવ્યો અંગસેના કને તે વેળાએ તરત અમર ફળ આપ્યું ત્યાંહાં ખાતે રાણી ખાઓ વરસ બેસે તને સોળમુ,થીરથાવર દેહ થાઓ શંકે મુકયુ સુંદરી રીઝ ઘણેથી રીત, ચાબક ચરવા દારશું પ્રૌઢી તેને પ્રીત મુખ દીઠે ભોજન કરે નિરખે પીએ નીત નીર; પગ તળાંસે પોહોર એક, સુંપે એમ શરીર એમ શરીર ભોજન કરાવે ભાવતાં; માલે શુભમુખવાસ. કલોર કુસુમ સજ્યા કરે પ્રિતે રાખે પાસ.

ચોપાઇ—ચરવાહાર પાસે ચાલી ગઇ કરજોડીને ઉભી રહી; મારા મીત્ર લાયક લીજીએ, કોડ ઘણેથી ભીક્ષા કીજીએ. નામ અમરફળ જે નિજ નેહ, દેવ પદ્મી દેવાંશી દેહ; જોબન રૂપ સદા એ જરી, કાયા જરા ન વ્યાપે કદા લીધું ફળલાખેણુ લગ્નમદ ન થયો મન માંહી મગ્ન. પ્રેમદા સંતોષી બહુ પેર ગયો લાખા ગુણકાને ઘેર રામા આગળ ઉભો રહયો. કારણ કરતુક ફળનો કહયો; અમરફળ એનું નીજ નામકામ જતી સ્રી કેરે કામ, ધોળો વાળ નથી એ વેશકલ્ય સુખી રહે કાળાકેશ; જરાતણોન

વ વ્યાપે જોગ,ભરપુર ભોગવે ભામની ભોગ કાયાથી વહાલી તું કામ, અમો તમારે છું નીજ નામ એ અમરફળ છે અમુલ. સુંદર સુર નાયક સમતુલ્ય; હાવભાવ ગુણુ કાએ કરયું હેને તે અમરફળ હરયું બુદ્ધિ હીણને કહાડયો બહાર, નીરમળ વાત વિચારી નાર, ચોપાઇ—બાળ ગુણકાનું રૂપાબળ ગુણ ગુણકાનું ખાવું, બાળગુણકા ખાવું, બાળ ગુણ ગુણકાનું તેજ; બાળ ગુણકાનું, જીવ્યું, બાળ ગુણકાની સેજ. બાળ ગુણકાનું પીવું વેસ્યા નામ વિશ્વમાં. ગુણહિણામાં ગુણ કહયો; દેહ ઉઘાડી દાખવે, બહુ ગુણવંતા જન બીહે,

ચોપાઇ—જુવતી મન વીચારી જોય, કામની નીચ નહી મુજથી કોય;શોભાવલા મીથ્યા શણગાર. નીત નવા ભોગવું ભરથાર જર કારણે જાચવા એક જન ત્રપ્ત કરવું મોટાનું મન, છપ્પો—બાળ વઇદ પેદ વેપાર,જે ઘરદુખે દુખીયો બાળ સીપા ઇયા સાર, શીવ વચ્ચે જે સુખીયો, બાળ વહાણ વાદશે, જર ખરચી જળ બેસે, બાળ બજાણા વેશ,ઘેશ વાશે જઇ બેલુ, નીચ સેવન નરપત તણું, નીચ નીચપે જાચવું,શામળ કહે બાળ ગુણકાપણું જે રીઢ દેખીને રાચવું.

ચોપાઇ—એમ વીચારયું ગુણકા આપ; પ્રૌઢ આયુષમાં બહુ પાપ;જે ઘણું આયુ ષ જોગવ ભાગ્યહીણ ઘણું ભોગવ ભરથરી રાજા ભારે ભુપ, રાજ તેનું રઢીયાળું રૂપ કરૂણાવંત કરયો કીરતાર,દેવરૂપ મોટો દાતાર. ઘણે આયુષ કરે બહુ પુન્ય, નીમે ખ માત્ર નવ રાખે નુન્ય; લખ કોટીધા જીવે લોક, ફળ બીજે પામે તે ફોક; નીરમળ વાત વિચારી નારે, રામા આવી રાજ દવાર, અધિપતને તુડયો એકાંત ભુપત આમ ળ ભાખી ભ્રાંત. લાયક પુરૂપ એહ લીજીએ.કામ રૂડાં કોડે કીજીએ, ચીરંજીવી રહો ચતુરસુજાણ, માણોસુખ મોટમ મેહેરાણ, મરડો પુન્ય પરાક્રમ પાડ લક્ષધા લોક લડાવો લાડ; ઘણું અમરફળમત છે ગળી, પલક ન આવે માથે મળી રજમાત્ર નવ આવે રોગ, ભોગવે નિત ભાવતા ભોગ;એ ફળથી આયુષ અનુમાન, જ્યાર સુધીએ જમી આશમાન, જ્યાર સુધી અધિપતી જે ઇંદ્ર, જ્યાર સુધિ સુરજનેચંદ્ર ત્યારે સુ ધિ કર પુન્યપ્રવેશ, સદા નિરંતરજોબન વેશ.

દોહરા—ગુણનિધિ કહે ગુણકા સુણો. એહ અનુપમ આશ;કયાંથી એફળ કારમું હેતે આવ્યું હાથ; ત્રણ કોટિ ટકા તરત અધિપત આપ્યા અપ, સ્નેહત્યા દેઊ સુંદ રિ; સાચું બોલો સવ. મદન ખવાસ ખુદી તણો, ગુણ હિણો ગમાર, અલ્પ બુદ્ધિ આપિ ગયો જુવતી જારીનો જાર; મમરિ રૂપ અમો સુંદરી રૂપ અમો .સુંદરી અંત રિક્ષથી ભમતિ આંખ, જરદિઠે જોખમ કરૂં નેહની ભડકી નાંખ આવે નીત્ય અને કથા. અંગે ઓપાવી આપ. કોની નહિ અમો કામની, વેદ પુરાણે છાપ ચહેદશા જે ની રાહુની, જેને સીધના શ્રાપ તે મધે આવી ચડે, તેનાં પુરણ પાપ. સત શહસ્ર સ્વામી કરે; નીરધણી આઇ નામ, અરભકતો રહે ઓરતો કૃત પાપનાં કામ, જર

લઇ જુવતિ ગઇ વનિતા કહીં ગઇ વરત, ભાગ્ય નિખી જે ભરથરી, ચીતમાં ચેત્યો તરત આવ્યો અનંગસેના કને. પ્રીતે બેઠા પાસ હેતે વદન હસાવિયું સુંદરી તુજ સારા અમને આપો અમરફળ કામનિ પોચે કોડ, આપણ બે આરોગીયે; જુવતી તારી જોડ, મેં ફળ ખાધું મહિપતી આરોગી એકાંત; સમખાવાશાત સરખા ભાગી મનની ભરાંત, રાણીજી રાજે ગયાં; મેં પાપી પોખ્યું પેટ;પ્રીત જાણીમે પુરવતી વિખાણ કરી તે વેઠ આછયો કારણ પુરવતી,સજ્યો સ્ત્રી ચરીત્ર પાપે વાગ્યો પ્રેમદા તણે સુણ તે વાત વીચીત્ર મુકયું ફળ મુખ આગળે,થીર વચન થીર પાપ માનનિ તેડ તું મદનને,આફળ એને આપ, તુજ રૂદય ટાઢુ કરો; ભોગવો રૂડા ભોગ; એ કંથ જોગ તું કામની, શોભ શુભ સંજોગ. નારીએ નિચુ નિહાળીયું ધરી ગયાં ગુણ ગાત્ર ભામની ભોળી ખોતરી,પ્રેમદાઓછુપાત્ર. ભરથરી કહે હું ભોળપે અતી શોંપ્યો અધીકાર બાળ બુદ્ધ બળ મહારૂં ધીરજ મારી ધીકાર, મહારા રાજને, ધીકાર મુજ શરીર, કામનિ વચનથી કાઢીઓ, વીક્રમ સરખો વિર.ધિકાર માહરિ બુધને; ધિકાર નામ રનિર. કામનિ વચનથી કાઢિઓ, વિક્રમ સરખો વિર. ધિક્કાર ડહાપણ દેહ ધિક્કાર ધતપદ ધિર પ્રેમદા કારણ પરહરયો, વિક્રમ સરખો વીર ધિકાર દેહને ધિકાર ધનપર ધિર; પરેમદા કારણ પરહર્યો, વિક્રમ સરખોવિર ધિક્કાર નામ નરેંદ્રપત; ધિકાર ચતુરાઇ ચીર;નારિ કાજ નર પરહરયા, વીક્રમ સરખા વિર ધિકાર વિધા વિવેક વર, ધિકાર જોખ જંગીર; ભામનિ, કાજ ભમડિપો વિક્રમ સરખો વિર; ધિકાર માન મરદજાદને, ધિકાર રાજરિદ્ધ;પ્રાક્રમી વિર મેં પરહરયો પ્રેમદાશું ચડી સાત;ડાટ ડહાપણ માહરૂ, બાળ એ બુદ્ધ કમુત; પુન્ય કામ મેં પરહરયું, સ્ત્રીશું રાખે શુધ. જેટલી પ્રીત પ્રેમદા પરે કીરતો સુણતાં કાન, પ્રિત રાખત જો પ્રભુ પરે. વહેતો વેદ વિમાન. ખોયા દહાડા ખ્યાંતમાં, ધરૂણી સાથેઘાટ;અવતાર અફળ એળે ગયો; વેદ ઉઠાડિ વાટ. પુજ્યા નહિ પરિબ્રહ્મને, માનનિ માણ્યા માટ બોળ્યાં બહોતર બાપના, વપુ ઉઠાડિ વાટ.ધિકાર હો તરૂણિ મુને, વેઠ ઉઠીએ વદન; ભરથરિ ભુપ ન ભાવિઓ,માણ્યા તેહ મદન ધિકાર રૂપે રાણિ તણુ, કાયા કરકદન પુષ્પ પેમલ સજ્યા તજી માણસો નેહ મદન.ધિકાર વેશ બહુ વિમળધિકાર શોભા સદન પાંચ પીરોઝ પરહરી, કરી શંખ સંગાથે શુળ,સિંહ તજી શીયાળ પુરિ કીધિ પ્રીત ગુણવતમજ ધેવર તજીચડયો ગરધવ તુજ ચીત અમરત તજીએ વિખવરયું; કંચન સાથ કથીર ગંગા જળ ગમયુ નહી. નાવણ છીર નીર, વિપ્ર તજીને વરતીઓ પ્રભુ,તજી પાખંડ માન્યો મદન મહીપત તજી, દઇવતા દંડ મુજને ધિકાર તો શત ગણે વક્ષ જુવતી જોડ; મહત ધિકાર એ મદનયે કહ્યું કહેતાં કરજોડ,સુંદરિ અનંગસેના સમી. નીરમળ જેનો નેહ; તેહ પદમણિ પરહરી, ગુણકા સાથે ગેહ, જરિયાન પહેરે મોતિતણાં,દીવ્ય દેવાંશી દેહ. ચીત ન આણી ચીંતનિ.

ગુણકા સાથે ગેહ અમરફળ જેવું આપીયું, સાથે જેનો સ્નેહ; હેત હરખ જેવો તજ્યો; ગુણકા સાથે ગેહ જળચર જેવિ જંખના, ચોર બપઇયા મેહ; એહ પ્રીત ન ઓળખી, ગુણકા સાથે ગેહ.

છપ્પો—મુરખનો સરદાર, જે જર જુગટે ખુવે, મુરખનો સરદાર, પાપ બીજાનું ધુવે. મુરખનો સરદાર, વેહેર વડાશું બાધે; મુરખનો સરદાર, જે સીધ ભુતની સાધે મુરખનો સરદાર તે જે ઇશ્વર ભજતાં આળસ કરે, શામળ કહે મુરખનો મહિપતી, જે નારીને રૂદે ધરે, દોહરા—આળસ મરડી ઉઠીઓ; છુટયો ગયંદ ગજરાજ; શસ્ત્ર વિસર્જન વપુ થકી લેશ ધરી નહી લાજ; અમરફળ આપ આરોગીયું, તરૂણી કીધી તાજ; ધાર તરી સુધી ભરથરી, રામા સંગાથે રાજ. પ્રધાન પંડીત પુરોહીતા, ધારણ દે સહુ ધીર; ભરથરીને ભેદ નહી પથ્થર ઉપર નીર, પગે લાગુ ઘણું પદમની, હેતથી જોડે હાથ; મીટન મેહેલે મહીપતી, સંગ નહી કો સાથ. સાઠ હજાર હાથીતણી મહેલી દોલત દુર, નાઠો નગર થકી નમન; પાછી પરાડી પુર. રાખ્યો રાજ રહે નહી વાળ્યો ન વળે વિર; બોલાવ્યો બોલે નહી, ધરથ ધીરંધર વિર. મળી એમ એ મેહની ત્રાહ ત્રાહ કહે તરત; મુનીવ્રત મુરજાદથી વપુએ ધરિયુ વરત; જ્ઞાન જ્ઞાન ઘણા કહે, પંડીત કહે પુરાણ; ડાચ પાડયો દલડા વિશે, તે મન કેમ મહેરાણ. ઘેર ઘેર પ્રધાન ગિરધીઓ, રીધ દેખાડે રોક; પાછુ તે જુવે પુર ભણી, ફાળ ભરે તે ફોક આગળ વરે સહુ આંગણી, આળોટે ઓડી ખાય; કરજોડી સહુ કરગરે. પાછો ન જુવે રાય છત્ર ચમર ચોવિધ તજ્યાં, તજ્યા ભાવતા ભોગ; ન ગમી રાજ તે નીકળ્યો, જાણે ભરથરી જોગ, હાથી ઘોડા માલ ધન. ઉંચા મહેલ અવાસ. ઝવેર માણેક મોતીયા પલક ન રાખ્યા પાસ રંગ મહેલ રાણી તજ્યાં, સાઠ સહસ્ર સાહેલ, પલક એકમાં પરહરિ, કરતી જે ગુણમેલ કસ્તુરી કેશર અરગજા ભોગ કરોડા લાખ. વૈભવ કીધો વેગળો, રાએ ચોળી રાખ. રતન ખાણ રત્નાવળી, લક્ષ આભુષણ લગન ઇશ્વરને આરાધવા. નરપત થયો નગ્ન ભગવો વેશ ભુપતે કરયો. કંથા પહેરી કાયા; સેલી સજીને તુંબડી, રીધ એ લીધી રાય; કાલાવાલા કરી કરગરે, પટરાણી પરધાન કેડે રઇયત કળકળે મહીપત નવ દે માન, પોપટ રૂવે પાંજરે; ઘોડા સહુ ઘોડાર; હાથી રૂવે હાટ શેરિએ, દાસી રૂવે દરબાર. રંગ મહેલ રંજીત ઘણા, જુગત આરસી જાણ; તરણવત તુચ્છવત કરી, મહિપત માયા મશાણ. અમરત મેવા અતી ઘણા, ખટરસ રિધ સિદ્ધ; ભુખ કળુણી ભરથરી, કે ભરથરીએ ભીખ. પલંગ પુગરાજ પરવાળના. અધીક પુષ્પ અમુલ. સેજ્યા કીધી સાથરે; તર તારણ ધુળ. ભરથરી નર ભુપત સમો, પ્રીતથી રહેતા પાસ. વાસવવત વઇભવ તજ્યો; વસ્યો વિર વનવાસ; ખમા ખમા કહે ખાસ એલે, ધરે છત્રશીર છાંય. અણવાણ પસલે અડવાયો, અધીક ધીર વનમાંય; ચોકી કરતા જનઓદ શા. પવન પ્રવેશ ન

લાગ. વનચર સંગે વહ્યો,વાનર વરૂને વાઘ પાંચકોટીપ્રગણા તણા, ત્રોહોપખમાને તાપ ડેરે ડુંગરે રડવડ્યો એકાકી તે આપસાકર સરબદ ગુલાબના,કળીન રાકેકેયઃ તે ઝરણ જળ જોખમાં, પીએ તુંબડેતોય, થાકયા લોક ચકીત થયા,ઉતમનપામ્યા એકઃ નજર ન કીધી ન્રૂપતે હરખે ખેરયા છેક. ઝરડાં ઝાંખર જાળીયાં. ગોખરૂ કાંટા બેરઃ અથડાટા સહુ અવીપતી મહીપતે ન આણી મેર. નીરાશ થયા નરનાર સહુ પીછયા સઘળી પેરઃ વસુધાપત વનમાં ગયોઃ ગામલોક સઉઘેર,ગંગાત્રંઠ વેઠેવર વણી, ભરથરી બાંધ્યો ભોગ;આસન બાંધીત્યાંરહ્યો. જુગતે સાધ્યોજોગ. પ્રધાનપુર પધારીયો, કરયો શોક તન તાજઃ વસુધા સહુ વિપરીત થઇ, થયું રાજકરાજલલક મુલક હલમત થઇ ચોખ ચાડી ચોર દેશ બધે દેહવટ ગયો. થયું અંધારેઘોર વિર ઇતાળ વિમુખ વસે, ભુચર ખેચરનો ભુપઃ પોડો અતળીબળ અતિ ઘણો અકલ અજીત અનુપ, આવે અતિ ઉજેણમાં. ફ્દે ધરીને રીસઃ ભોગ હોય તે ભક્ષ કરે.નીત્ય માણુસ દશવીશ, એક દીપક પ્રધાન જઇ, લાગ્યો તેન પગ. એકાંત જઈ આશન કરયું માગ; જે તું કહે તેહું કરૂ. પુરવ સંવાદે પ્રીત.ઉદવશ કરે શુ ઉગરે રાજગસે ગીરીત, વઇતાળ વિચરી બોલીઓ; કહું તે કરો એક કામ; એક માણુસ આપો મુને, નહી લેઉ તારૂં નામ વારા ફરતી વારો કરે. ભક્ષ ભોજન જુજખવા; તેડો તેને પ્રભાતથી. સુંપો રિધને રાજઅલ ખત આખો દિન ભોગવે, રાતે તેને ખાઉં, કોઇનું નામ લેવું નહી, જરૂરપણે હુ જાઉં પરણ એવું પ્રરઠીયુ. ફરી ગયો વિર. વઇતાળ; એક માણુસને ભક્ષ કરે વિત્યા કેટલા કાળ, પ્રદક્ષણા પ્રથ્વી તણિ ગયો, જે વિક્રમ વીર, ફરતો ફરતો આવીયો, ક્ષીપા કેરી તીર. ઓપ અતળીબળ એકલો તીત નવઆણેચોટ વનવણ ઝારો ઉતરયો, પંદર હજાર પોટ, નીરચરચી નરપત જુવે; નીકળ્યા તેના નેકઃ શણુવી એક સોહામણી. પોઠમાં પંડીત એક કથન કહ્યા તેણે કારમાં. વનચર બોલ્યા વાણ વીક્રમસેને સાંભળ્યા પંડીત એપ્રમાણ કરક: તણાતુ આવશે, જળમાહે જળહાર કરમવંત તે કાઢશે, અલખત અપરંપાર નાદી નંશાવુનં રપતિ, કહ્યું તેહ કરકઃ ધરેણું તેહે ગ્રહણ કરયું. વાળ્યો આડો અંક વનચરેશ બતેવા વરયું,અતી દીધિ આશીશન્રૂપત થજે નવખંડનો, ઉજેણીપતઅધિ સ, સણુવિનું કહયું સાંભળ્યું, શુભ બાંધિ શણગારઃ વાદ કરયો વણઝારા શું બહુ પ્રકારે બાંઠ. હાટ હઠે હરાવીયા હઇડું રાખી હાથ; વણઝારો વોળાવીયો, શણુવિ લીધા સાથ સિદ્ધવડ હરસીદ્ધનો, ગાંધરવ મશાણઃ મહાકળેશ્વર મહામતી, ક્ષીપ્રા નદિ નવાણુ ચામુંડા ચાચર રમે; બોલે બાવનવીર. વરત ભુતર ખેચરાં ક્ષીપા કેરિ તીર. વડ હેઠ વીકરમ ઉતરેર્ા માગ્યો બવાની ભોગ ત્રિપુરા ન્રૂપત કરી; રહેલી નાખી રોગઃ પ્રતક્ષ થઇ પરમેશ્વરી, પ્રિતે લાગ્યો પાગ; હસીને હરસીધે કહ્યું. મન ગમે તે માગ. માતા માગુ એટલુ, કર દુખ ભંજન; કાજ; લાડ લહાવું લોકને, એક

છત્રધર રાજ. સુખ પમાડુ સરવને દોખી કાઢુ દુર; કીરતી જીતુ કરણુની. કરૂપરમાથ પુર. હરસીધ હરખ્યાં ઘણું. હેતે સીર મેલ્યો હાથ; સંભાળજે મુને તે સમે, સહુ વસા તુજ સાથ. મુસ્તક પુજા મુજને કરી, પ્રિતથી થઇ પ્રસન્ન; દુલભભ મોટાદેવને, દીધું દીવ્ય દરશન, આવરદા ઓછો કળી વિષે, સતવરખમાં શીશ; અગીયાર વારે એમ વારે એમ આચરયું, શુભ સમર્પણુ શીશ, વિક્રમ વરદાન એમ પામીયો, આવ્યો ગામ ઉજેણુ પ્રજાપત ઘેર પરવર્યો, તોલ ઘણેથી તેણુ. વાસે ઘેર વઇતાલને જાવાનો જરૂર કુંભાર સહુકો કળકળે, નયને વહે જળપુર, પુરપતે નીરખી પુછીયું, રાજદ્વારની રીત, રાય છતે રૈયત રૂવે, શું પ્રજાપર નહી પ્રિત, લક્ષણ માંડી લોક કહ્યાં અલ્પ રાજ અનુપ; વનીતા કારણુ વન ગયો, ભારે ભરથરી ભુપ. વિરવૈતાલ છે, અતળીબળ કહેવાય; રાજ અરાજક એહનું, નિત્ય માણુસ ખાય. આજવારો છે એહનો, કુંભાર તણો છે કાળ; વખત બેસારે એહને, વેદભખે વઇતાળ.કરજોડી કહયું કુંભારને, તારા સુતને ઠામ. આજ અમો જાશુ તીહા, કરશુ એહનું કામ હસતો રમતો એહથી, ધનુષવિદ્યાનો ધિર, પહોર રાતે પાસે ગયો, જીત્યો વડવિર; બાંધિ લીધો બળ કરી, જાણ્યું ખુટયો કાળ, કોલ આપીને કરગરયો, વશ કીધો વઇતાળ; આણુ ફરે અવની વિષે, વાગ્યો જીત જંજીર. અવની બધિમાં ઓળખ્યો, જે એ વિક્રમ વિર- પાળ્યા લાડ પ્રજા તણાં નવેખંડમાં નામ; નવેતેરી નગરી વિશે; થીર કરી આપ્યો ઠામ સવાલાખ હસ્તી તણી દોલત દુનીયા દાખ; શાકજ પુરે શાખ, પ્રચંડ જીત્યો પ્રાક્રમી પામ્યો વિદ્યા પાંચ; અસુરણી અવની કેરી, નિમેખ ન આવિ આંચ. અદ્રષ્ટ વિદ્યા એક છે; બીજી પરકાયા પ્રવેશ; ત્રીજી ચાલણુ ચાખડી અધીક સીદ્ધ ઉપદેશ, ખડક કેદેશે કારમું, અજીત બાણુ અનુપઃ અજીત કહાવે છે એકલો, ભાગ્યે નિધી તે ભુપ; કરૂણાનિધ કઇલાસમાં, બેઠા શીવ સમર્થ; ભેટ લાવ્યો તે ભુપતી વીશકરમા વડ હથ, સીંહાસીન શીવ જે મનું, સર્વ સકલ સુખ સાર; તેજ તેમાં ત્રીલોકનું મન વાંછીત ફલ દાતાર ઉમયા હાથે ઘડી, કનક તણી જે કામ જડી પુતલી જુગતથી, તે આશનને ઠામ કંઇક દિવસે કઇલાસમાં ધરયું આશન તે ધીશ; કોઇકકાળે પ્રસન થયા ઈંદ્ર ઊપેરે ઇશ શીંહાસન તે સમરપ્યુ પુરણુ પ્રીતે પેર, મધવાએ સુખ માણિયું ઘણે હેતથી ઘેર. કલ્પવ્રક્ષ કળિયુગ વિશે, પ્રગટયો પુર પ્રકાશ;માધવ પણ મઘવાતણો; સપુત એ શાબાશ કિરતી તેની સાંભળી, ઈંદ્ર આપ અભીમાન આપ્યું સીંહાશનતેસમે મનસા સીધથી માન અગીયાર સેવક ઉજેણુમાં પડયો અધીપત આપ; અલખત ઈંદ્રની ભોગવે; પુરણુ પુન્ય પ્રતાપ શાલીવાહન પ્રગટયો પછે; શેષ નાગનો સપુત; તેણે વિક્રમને જીતીઓ, નર વર નામા નુન. તે પ્રાક્રમ કરી નવ શકયો, વિક્રમજેવાં વેદશહિઆરિ શકશીકાતણી, ભ્રાંત થકી તે ભેદ વિક્રમવઇકુંઠે વહયો વાહયો વેદ

શ્રીમાન અવનીમાં આસન ગયું, અધીકાર વીના અનુમાન પ્રગટયો નર ને પ્રાકરમી અરિ વાતનો પોજ; પામ્યો આસન પુન્યથી. ભારે ભુપત ભોજ; એ આસન ઉત્પન કવિ. વીક્રમશેન વિખાણુ. શુભ કૃત કહુ સાંક્ષેપાત, સાંભળ ચતુર સુજાણુ પુરષતને કહે પુતળી, કરત કહું તે સુણુ કરણ; શ્રીમંતનિ શોભા વીણી ચતુર ધરજે ચરણ.

ચોપાઇ–અવંતિ નગરી અતી અનુપ, ભારે વીકરમસેન ભટ ભુપ; રૂડાગમરક્ષ-યતના કરે, આણુપુન્ય ધરમની ફરે. પુરનું રાજ કરે પ્રધાન, દશોધા ભરથરી દે બહુ દાન; એક દીવસ વીક્રમ વડ હાથ શુભ કામે સોભીત સમસ્થ, ભરથરી ભ્રાતને જો ભેટીએ, તો તો મહા સંકટ મોટીએ; તનથી સુખ કરશું સઉ તાજ, મહીપતી ચાલ્યો શોધવા કાજ; વિદ્યા સીધ્ર જોરથી વહચે, ગુણનીધ ગુણ સાગરપે ગયો. અધીપને એ મળયા એકાંત ભાગી ભુપત કેરી ભરાંત, અરસ પરસ વિગતની વાત, કહીસાં ભળી દીનને રાત, કહે ભરથરિ ઉઠો વિર, જાઓ નાહો ક્ષીપ્રાનાં, વીર રાજનિર ચલાવો શુભ રીત;કરો પ્રજા ઉપર બહુ પ્રીત ગ્રહ, સ્થાવટ ચલાવો ઘણું, ફરી રાજ શી રામજ તસેં; કહે વિક્રમ સાંભળ વડ વીર, ધીક ધીક મુજ સુખ શરીર, તુજસમ બંધવ કરિયે તાજ, ધીક્કાર કરવું એતો રાજ, તારી ગત એનો મહારી કરૂં જોગ જુગતે જાહરી કરૂ ઉપાસન ઇશ્વર તણુ વારંવાર કહુ શું ઘણું, બંધવ કહે સાંભળ શુદ્ધ નિદ્ધ કહું વાત છે માનો સીદ્ધ જેમ મારગ ઘણું દોહલા, તેથી સ્વરગનું સુખ સોહલો, તેહ જોગ કેમ નહી પળે, બહુ રત્ન કર્યા તે બળે; ગ્રહસ્થા વટમાં ગુણ ગં-ભીર, તે ઉતારે ભવ જળ તીર. દોહરા—જોગી જોગ સાધે ઘણું, નેક ન રાખે નુન્ય અન્ન જમે કાંઇ ગ્રહસ્થનું, પરડે તેને પુન્ય.

ચોપાઇ—એહ ઉપર કહું એક કથા, જેશી ગ્રહસ્થના ગુણજ જથા;એકરૂશીને બે દિકરી એક કુંવરીને એક વરી, પરિણુ તેતો ગ્રહસ્થ થઈ, કુવરી તપ કરવા ગઇ જટી બાંધીને બેઠી વન એકાકી પાસે નહિ, જન ગ્રહસ્થ થઇ, ઘેરતો અલખત ઘણી પુત્ર પરીવાર ઘણીઆની ઘણી, પ્રેમદાને પતિપર પ્રેમનિ મેખ જુઠું બોલ્યાનું નેમ પુન્ય વાને પ્રીતેથી પળે, નિરમુખ કો જાચક નવ વળે માબાપની કરે સઉ શેવ.પર ણ્યા પતિને જાણે દેવ; સદા નિરંતર ઉપર હાથ; સંતોષણ સયન બહુ સાથ, વેદ પુરાણ કહ્યા જે વરત; તે નરે નારે કીધાં તરત. પરધન દેખી હરખે ઘણું, કરમ સં ભારે પોતા તણું, એક દિવસ તે ગ્રહસ્થની નાર, બેઠીતી પોતાને દ્વાર. તેને અગમ નિગમ સુજયું. કામ બેહેન તણું બુઝીયુ જે વનમાં લાગી છે આગ, બળવા માંડી યુવતીનિ જાગ; પાડે બુમ ને ચાખે દિશ, પ્રગટયો અગ્નિ તેખે દિશ. તેનું નામહુતી માંડલી બીજી બેહેન ગ્રહસ્થ માંઠી; તે બેહેન જાણ્યું છે ભય, મારિ બેહેન બળેછે વન. એક પતીનો કળસજ ભરી. કર્યું કુંડાળું આંજણ કરી. બધું વન લાગીને ગયુ; બારતપશીનું બાકી રહ્યું પડોસી રહેતો વિપ્રજ એક, વનિતાને પુછયું વીવેક

કળસ માંહી તે જળ કેમ ભરયુ, શા માટે કુંડાળુ કરયું ત્યારે સાચું બોલી નાર, બેહેન બળતીતી લગન મોઝાર; આણુ દઇ રાખી તેહને. શીતળ થઇ તેની દેહને તેહવીપ્ર તો અચરત થયો, કઉતક જોવા વનમાં થયો; બધું વનબળીને ગયું,એટલુ બાકી રહ્યું, તે વીપે પુછી છે વાત. સાંભળરે તું મારી માત, બધા વનમાં અગનીથઇ તારી મહુ તે કેમ રહી દોહરા—અલ્યા મુરખ સમજે નહી, તપશીં કેરી જાગ. તપ મહીના છે માહરો, અડિ શકે નહિ આગ. વિપ્ર થયો અતી આકળો- ચડિ ઘણેરિ રિસ; ફટફટરે તું પાપણિ, દીધીગાળ દસવિસ, બેહેન તાહરિ માંડલિ, ગ્રહસ્થજાણુતી જાત, તેને પુન્યે તું ઉગરિ, નહિતર ભસ્મજ થાત; આણુ દિધિ અવની વીષે દિવસ ચડતે ઘડિ પાંચ,કુંડાળું જળનું કરયું, નાવિ ઉની આંચમાન્યું સાચું માનનિ પ્રિછી સત્રળી પેર; વન તજી વસ્તીમાં ગઇ ગ્રહસ્થ બેહેનને ઘેર અરસપરસ વાતો કરિ, વારૂ સમજ્યા વરત. પરણિ પોતે પ્રિતથી, ઘર સુતર તે ગ્રહસ્થ, દાનમાનસમાન શુત, વિવિધ પ્રકારે વ્રત. ધરમ કરમ શુભ સાચવ્યાં ઉધ્ધાર પામી તે તરત- વડો ભ્રાત કહે વિક્રમ સુણો, પરણો રૂડિ પેર; સંકટ હરો હશે સહુ લોકના, ગ્રહસ્થા વટ કર ઘેર. મેંતો વહાભવ ભોગવ્યાં, ભામનિ કેરા ભોગ, ત્રપત મન કરયું ત્રાહે વિધે, વળતો સાધ્યો જોગ,

ચોપાઇ—કહું એક તેવું દ્રષ્ટાંત. આપણ બે છીએ એકાંત; એકવિપ્ર તસ્કરમાં અડયા; કરમ સંજોગે શુળી ચડયો, નહિ ઓળખાણુ ને નહિ વતન, તેનિ ચારી છે ચાર રતન; શુળી ઘાલ્યો ન મરે જન; પરણ્યા માંહિ રહ્યું છે મન બીજે દીવસ બીજો એક બ્રહ્મ આવ્યો પાશ શુળીએ તે થંભ; અલ્યા શુળી ઘાલ્યો મરતો નથી, એવાં કરમ શાં કીધાં કથી; ત્યારે સુળીએ જોડયા હાથ, બોલ્યો ચોર તે વીપ્રજ સાથ; જાતે તો હું છુંજી બ્રહ્મ કીધાં મેં તસ્કરનાં કર્મ, પરણુવાનિ પ્રિતી કારણે, ગયો રાય તણે બારણે, ફાડયો મેહેલને લીધુધન તેતો પરણ્યા ઉપર મન પડયો દેહમાં સુખ વામીઓ, સુખ વામીઓ, કરમ સજોગ સુળી પામ્યો ધન અનંગળ મારી પાસ, પરણ્યાની હતી બહુ આશ એકે આશ ન પોહોતી કથી,માટે જીવ તો જાતો નથી. જર દેખી તે વીપ્રજ વળ્યો, માનીને મંદીર જઇ મળ્યો પોતાની પુત્રી લાવીયો. શુળી સાનિધે આવિઓ- એ કન્યા શુળિયાને દીધ, એકરતન તે તે પાસેથી લીધ કન્યા તેડી જાય તેટલે કન્યા વળગી શુળિ સેટલે. અલ્યા દુષ્ટ તું ચાનો બાપ; જાને ઘેર તું આપોઆપ; મારે શુળિ સરખા પ્રાણ, વનિતા બોલી એવિ વાણુ. રતન લઇ ગયો તે તાત. સુળિએ કહી વનિતાને વાત, કહુ વાત તે સાંભળ કરણ, રામા રતન લેજે તું તરણ એક રતનથી ખાઓ પીઓ કરોસદાવ્રત દાનજ દિયો; કરો વાસ જઇને કાશિએ દો વિરનુ ભગત દેખો વાશિએ સત્ય પુરૂષ આવે જેહને,સંગ કરજો તેનિ દેહને; એક રતન તેને આપજો ત્વરજ વેચાથી થીર

આપજે દસ માસે આવે દીકરો તેને જઈને વનમાં ધારો તેને રતન આપોજી એક.
દીધી શાખામણુ એમ અનેક. તેહ વિપ્રના છાંડયા માણુ વનીતાએ માનીતે વાણુ-
ક્યે કહ્યું તું. તેવું કરયું જઈ ગંગામાં તપ આચરયુ, વિરજ એક વેચાતી લીધ.
એક નંગતો તેને દિધ; પુરા માસે પ્રસવ્યો પુત્ર, નાખ્યો મારગમાંજ જઈ સુત્ર. રતન
એક ગાઠે બાંધિયું. સ્વામી વચનથીર થાપીયુ કનોજરાય શીકારે ચઢયો નેમઝાળા
કે, તેને જડયો મહીપત હરખ્યો પોતે મન, વરૂણીને જઈ સોંપ્યો તન; તેનો પીતા
થયો છે તાંજ પામ્યો પુત્ર રીદ્ધવીદ્ધ ને રાજ અદ્દા કરવા વિસ્તાર. ત્રણ તાત પ્રગટ
થાની સાર; પુછી પડી તને કઉતક વાત. ત્રણમાં તે કોણ મારો તાત; વિર્ય વેચાથી
લીધું જેહ, તેને પડન પહોત્યો દેહ પરનારનું પહોંચતું નથી, કહ્યું છે પુરાણે કથી,
મુકો રડ, શુળીયાને હાથ ગયો વીમાને સરમને સાથ. ગ્રહસ્થાવટ માંહી ગુણઘણે
સંદેહભાગ્યો વિક્રમ તણો; ભરથરી સતનો કીધો ગ્રંથ, તરણ તારણ પામ્યાના પંથ;
ગ્રહસ્થરાજ સમજ્યો વઈરાગ, પ્રણમી લાગ્યો તેને પાગ, લક્ષણ ગુણ સઘળા લાવિયો,
અધીપત ઉજેણમાં આવિયો રાજ શ્રી રામજ તણું. શું વખાણ કરૂં મુખ ઘણું,
સંક્ષેપ કહું અઠ વાર દેવરૂપ કહાવે દાતાર એકવાર સભામાં શુર, બેઠા નારાયણનો
નુર. દેહશથી અનુચર આવીયા, ખબર વિદેશ તણી લાવીયા; અધીપતી આગળ
કહે એકાંત. ભાગે મન પોતાની ભરાંત ઉત્તર પંથથી આવ્યા અમો, પુછોછો
તો સુણજો તમો; ધનોશા છે એ ધનપતી, રૂઠી કરમનિ રેખા રતી, જશવંત નથી
કોઈ તેની જોડ છત ઘરમા છે છપેન કરોડ; અનરત નમી ઘેર પુત્ર, ઘણુએ બીજુ
છે ઘર સુત્ર. તેણે પ્રથિન પ્રદક્ષણા કરી પુન્ય વાત મન માંહે ધરી, સદાવ્રત આપ્યાં
સુજાણ. નીરમળ ખોદાવ્યા નવાણુ, ગામ રક્ષણી કીધી ઘણી ધર્મ ઘેરઘેર ઘણી;
દેવલ કિધ થાપ્યા દેહ કંઈક સદગુરૂની કીધિ સેવ થયાં વ્રદ્ધ શેઠાણીશેઠ શેઠ પુત્ર પ્ર-
સવ થયો નહી પેટ, આશા મુકી થયાં નીરાશ, તજ્યો વધ્રમવ ને સુખવિલાસ, અન્ન
જળ બેઠા છે તજી. ભગવાનશ્રીને ભાવે ભજી, બેસે દિન પુરા ચાળીસ શિવ ઉરે
સમરપે શીશ, તેની પ્રતીજ્ઞા કીધી વળી, ધારિ બેઠા મણીમાળી, તેને દિવસ થયા છે
સાત, એક તો કહી એવિ વાત, બીજો કહું સાંભળો મહારાજ, કેહેતાં વાત આવે છે
લાજ, પશ્ચિમથી કીધો પ્રવેશ આવ્યો આપ ઉજણી દેશ, એક વિપ્ર લક્ષણનો
લાડ; રચી બેઠા પ્રૌઢ પાખંડ, નગરઠકાનો જે નરપતિ, છત ઝાઝીને છત્રપતી પદ્મ
ની જેવી તેની પેર, રાજાને એક કુંવરિ ઘેર. પદમની આપ કરે કલોલ સુંદરિ શો-
ભીત વરશાં શોળ, વિપ્ર જાચવાને બારણે; બેઠો તો તેને બારણે, દિઠી નારી
વાગ્યું બાણ, પરવશ પડિયા તેના પ્રાણ, તે બેઠો બોલ્યો આપ, વિપ્ર મુરખ
તું સાંભળ આપ, કુંવાર કન્યા કેમ માગી જડે, ત્યારે શીર કલંકજ ચડે, બીજો
હોય તો છેદુ શીશ, વીપ્ર ઉપર ન કરવી રીસ; ત્યારે કરમ લખી બ્રાહ્મણી; કરમ

હિણુ દેહ દામણી; રાજકન્યા રાજા ઘેર સોય, રાંક ઘેર રતન નવ હોય; એ લોકે પુજ્યા છે ઇશ, શેજ મારગ સમરપ્યા શીશ. શીર પુજા પાયા એ રાજ. એ કન્યા.તેવાને કાજ, હાંકી કાઢયો ઝાંખો પડયો, એક શીર દેરે જઇ અડયો, અન્ન પાણી મેલ્યા છે તજી, ભુપત કન્યા મનમાં ભજી; કહે છે એ રાણીને વરૂં. નહી તો શીવ દેરે હત્યા કરૂં, સાચો કે જુઠો છે ઠાઠ. તે વાતને થયા દીન આઠ. ત્રીજો શેવક બોલ્યો વરતી, હું આવ્યો દેશ દક્ષણ થકી; ત્યાં દીઠું એક કઉતક ઘણું, દેર દેવિ કામક્ષ તણું; દેશ કામરૂ તે કહેવાય મંત્ર જંત્ર કામણનારાયણ મુળી સુંઘાડી ઢોરજ કરે. ઉપર ભાર અલેખો; કાંઇક પુરશ પશુ પશુત્રતકિધ, તનમ ધન ધન સઉ ખુંચી લીધ, મેં પણ રાખી મારી મામ, જોઇ ચાલ્યો હું તેને ગામ, એક નારે મુજને તેડઓ. કરી બાળક એતિ ડીઓ એક દિવસ દેરા ને બહાર, ગોંધ્યો મુજને નારી યાર; કીધું દેવિનુ દરશન, પુરણ મન થયું પ્રસન તેની સ્તુતિ ઘણિ મેં કરી, ત્યાં તુઠયા ત્રીપુરા સુંદરી, બાળક બે આવ્યા બારણે મુજ રક્ષા કેરે કારણે; એકે પુરૂષ મુજ કિધ, બીજે તો બોલાવી લીધ; મે તે મેહીથી આશિશ. તેને દિન થયા ચાળીશ. હું તે ગામ મુકિને વળ્યો, મને બાળક કરનારો મળ્યો; રીશ કરીને બોલ્યો કહયો. અલ્યા કેમ તું માનવ થયો પ્રીજો હેજતે બાળક જણ્યા; દોડયા, બાળક બે જણા; તેતો ચાલ્યો તેની પુઠ; મારી એક અડદનિ મુઠ બાળક બાપડા બે તે અડયા, પહાળ પુતળી થઇને પડયો જડ કરી નાખ્યા દોહરા માંહ, હું નાશી આવ્યો આહ. મુજને જેણે કીધુ સુખ, મુજ માટે તે પામ્યા દુખ ચોથો કહે પુરવથી આવી એક વાત, નથી લાવિઓ ગુંદાગું છે એકજ ગામ, નરપતસંગ રાજાનું નામ; તેને કન્યા હુતિ એક, લાડકવાઇ વિવિધ વિવેક. બાર વરસની બુદ્ધ નીધાન,અદભુત રૂપ તેનું અમીઆન માત પીતાને વહાલી ઘણું, શું વખાણ કરીએ તે તણું. પહોડિત માટે માળીએ,ગોખ અટારીને જાળીએ; રાત માંહે કોઇ હરી ગયું, બોળવત ભેદ નવ થયું ખુણા ખોચરા ગામે ગામ,ચોક ચાવડી ઠામોઠામ-ખોળી ખોળાવી પણ નવ જડી,મા બાપને તો સંકટ પડી. કલંક લગાડયુ એ કન્યા ગઇ, મહા ચીંતા તો વેધ થઇ; મહેણાં નથી ખમાંતાં દિશ,થયા દિવસ તેને તો ત્રીસ. છેક આશા તેને છાંડિયાં, આપઘાત કરવા માંડીયા. સહુને આવિ પ્રગટયો શોક, મળ્યા ગામ નગરના લોક. સહુ પંચ કહીએ છીએ અમો.વાટ જુઓ મહીનો એક તમો,છેક આશ મુકો જાહરે,દેહ ઘાત કરજો તાહરે. વારી નાખ્યા નરને નાર; અમો પછે આવ્યો આ ઠાર; આરે ચારવાતા એમ કહી,વિક્રમસેન ગુણવંતે ગ્રહિ પતિજ્ઞા કરી ઉઠયો,જેમ ગ્રોહ અદભળ છુટયો બીજે કોઇ ન જાણે વાત, નીકળ્યો મહીપત મહાજમ રાત.

દોહરા—ધરયું ધ્યાન ઇશ્વર તણું, મન ધરશો મનવંત શોક; શ્રીદ્ધ પાવડીપર

ચડયો, ત્યાંજઇ પોહોત્યો ઠેઠ. શીવ દેરે સહુ મેહનિ, મળી છે અપરમપાર; નહિ આકર મળા સહિ, ઉભાં જે નરનાર, ખડગ ઉધાડયુ કરવિશે; સમરપવાને શીશ; ત્રાહ ત્રાહ સઉકો કરે, આરાધે સઉઇશ, એટલે વિક્રમ ત્યાં ચાવિયા, પુછી લીધો પાર; પુત્ર માટે પંડ પાડશો; એ તો નહી વહેવાર. પોતે ગયો પરસાળમાં. જુગતે જોડયા હાથ. એક ચરણે ઉભો રહયો; સ્તુતી કીધિ શીવ સાથ પ્રભુ એક દીજીએ, પ્રસન થઇને પેગ; ગરિબ બીચારો વાણીઓ, જાય પોતાને ઘેર. ખોટ નથી તે તાહરે. અસંખ્યાત છે ઇષ્ટ. ખોટ આપણા કરમમાં. કર અજ્ઞતનિ પ્રષ્ટ; ગેબી શબ્દ એક ઉઠયો કરનો હોય પરકાજ તો એને માટે તાહરૂં તન કરને તું તાજ; સુકીત બધા જન્મનું અધિક પુન્યથી આથ; સુરજ ચંદ્રનિ શાખથિ, હેઠ આપો હાથ, બાળ હત્યા એને બાર છે, તે લે તારે શીશ; કબુલ કરે તું એટલું, તો પ્રસન્ન થાઇશ. પુત્ર પામે એ વાણીઓ પહોચે એની આશ; હીમત હોય તો હા કહો પુરૂષારત પાસ.

ચોપાઇ—એવુ સાંભળી આવ્યો બહાર, જ્યાં ઉભાં છે નરને નાર; જગત લોક બધા તાંહા જેય, વણિક તણે દુખે સઉ રોય. કરજોડિ બોલ્યા વડ વાર, રાખો આપ રૂદેમાં ધિર; શિવ પરસન થયા છે તુંને, તેણે હુકમ દીધો છે મુને; રહેશે ગરભ ઘરણીને સુત્ર, દશ માસે પ્રસવશે પુત્ર; ઇકોતેર પરીયાતારશે. તારાં દુખ સરવે વામશે, સાંભળિ લોક તે હડ હડ હસ્યા, વીપરિત સરખા બોલજ વસ્યા. હા ભાઇ તું દીસે છે સીદ્ધ, રાખે છે પાસે બહુ રિદ્ધ. બેઠો જુગતે જાણિયો, વાતો કેમ માને વાણિઓ, વિક્રમ કહે માનો તમો, તેવું કરી દેખાડું અમો, બોલ્યો વણિક નામીને શિશ પ્રગટ બોલે ઉમયાપતી ઇશ; દે દલાશો સાચો સુત્ર, કહેશો જે પ્રગટશે પુત્ર ત્યારે તો આય દ્રઢ વિશ્વાસ, પહોચે મન એમારિ આશ. તેડયો એક વાંમને દીયો ભારથ વીધાનો ભેદીઓ કરો હીમાદ્રી પ્રીતપ્રયોગ, ભુગોળ ખગોળ જમાની જોગ; મુકયું જળ વણક ને હાથ, સકળ લોક સીવ સાન્નિધ્ય સાથ. સોંપ્યુ દાન દાત દેહનિ લીધિ પર હત્યા તેહનિ કાળો કુષ્ટિથયો, કરૂપ ઇષ્ટ જેરથિ ચતી અનુપ, લીધું ખડગઉગાડું કરિ. હુશે હેત હીમત મન ધરિ. વણિક સાટે વપુ માહરૂં, ભાવે ભક્ષ ભોજન તાહરૂં, એમ કરિ ને રોદા શિશ. પ્રસન થયા ઊમયા પત ઇશ હાંકહિને ઝાલ્યો હાથ, દેખે લોક સજન સહુ સાથ. વણિક શબ્દ સાંભળીયો કરણ જાજા પુત્ર હશે તુજ તરણ. કો કહે સીદ્ધ કો મહેંદપત મહારાજ. કો . કહેદાતા કો કહે દેવ, કો કહે . કોસદગુરૂનિશેવ. ધનમાતાપીતા ધન ધારણ ધીર, કો કહે વડકય વિક્રમ વિર.

દોહરા—આશિષ દીધી લોકે ધણિ, ન રહિ એકે ન્યુન્ય; બાળહત્યા તો બળિ ગઇ પ્રગટયુ પ્રૌઢુ પુન્ય કંચન સરખીકાયાથઇપ્રગટયુંભાગ્યસુભાગ્ય મળિઆલેખેમેહની પ્રિતે લાગી પાય : પાઘપટકાપામરી, હિરા મોતી હેમ, વધાવ્યો વસુધાપતી મેહની પુરણ પ્રેમ; કુંનાપણું કરયુ વિપ્રને, દાખંતે દર્શન સુરપત ત્યાંથીપરવર્યા, મનમાંપરસન

કન્યા કેરે કારણે, લિધો છે જ્યાં બ્રહ્મ; શિવ દેરે આવિ રહયો ધીર ધારવા ધરમ. નિશ ચરચા જોઇ નગરની, દીઠી કન્યા તેહ; પદ્મનીથી પંચ કોટીધા,દીવ્ય દેવાંશિ દેહ, કાશમીર જેસી પુતળિ ઘડિ વિધાતા ઘેર; તોલ કરે ત્રિલોકમાં પુરંધરીવત પેર નરખી હરખ્યો નરપતી, અકળીત રૂપ કો આંક; મુનિવરનાં મન ખળભળે, વિપ્ર તણો શો વાંક કન્યા ભક્ત શ્રી ક્રસ્નની રૂપતણી જે રાહ ઠાકોર કઠરાણિ પુજવા, ઠાકુરદ્વારે જાય. માગે હુકમ હજુરનો, દિજે વર દાતાર; મુજ જેવો મુજ સારિખો, ભુપત ભોગી ભરથરિ, ચતુરભુજને ચીતાં થઇ, વિમાસણ મનમાંહ કયાથી કંથ એવો મળે. નમળે ભુતળમાંહ. વિઠરમ વિસ્નુ ડેરે ગયો. અદ્રષ્ટ વિદ્યાએ આપ પુજા કરવા પદમની, આવિ પુન્ય પ્રતાપ, પુજીને પાછી વળી, માગતિ વરદાન;કંથ આપો કોડામણો, તે સાંભળિયું કાન, પેર પ્રીછો પદમણિતણિ જે સઉ જોઇએરૂપ વનિતા વર તેને. ભાગ્ય નિધિ જે ભુપ, નરપત ત્યાંથી નિકળ્યો આવ્યો શીવ ડેરા પાશ; વરવા વિપ્ર બેશિ રહયો, જેને કન્યાનિ આશ કાળે કરૂપક ક્ષણો, રૂશી જાત નો રાંક, ડહાપણ હીણો દળદરિ, ઓછા કરમનો આંક રાજા ધન આપી શકે ભામા આપે ભુપ. અધિપત કેમ આપી શકે, રતી સમોવડ રૂપ, પુછી વાત પટંતરે, સજ્યો ચતુર સુજાણ; પારખું લાવને પદમણિ નહિતર છાંડું પ્રાણ.

ચોપાઇ–ધારણ ધિરજ દીધિ તેહને, શિતળ કરિ તેને દેહને; શ્રિક્રસ્નનો કુંવર જે કામ, પ્રદુમનજી છે તેનું નામ, મહિપતે તેને લિધો મંત્ર,પુજ્યોમેરૂ પ્રશ્નોજંત્ર; એક અંગુઠે ઉભો રહયો, સવાલક્ષ મંત્રજ મુખ કહયો; કર અંગુઠે તોળ્યું અંગ, સવા લાખ એમ ક્રાધો શંગ ઉંચા; પગલે હેઠુ શિશ, સવાલાખતો એમ અહરનિશ, એકવિશ દીવસ એમ નિંદ્રા નિર, શુદ્ધ કરયું એમ સીદ્ધ શરિર;દીગપાળ ડોલે સકળે શેષ, બ્રહ્માંડ ભડકે લાયક લેશ, નિમેખનિ મેખ જપતે નામ, પ્રસન થયો કંદ્રપ જેમ કામ; નરપતીને કહે તું માગ, પરિતે પુરપત લાગ્યો પાગ. બ્રાહ્મણભીક્ષુક કુષ્ટ કરૂપ, રતિ સરખો થાયે રૂપ; જેવા ક્રસ્ન કુંવર છો કામ. એવો વિપ્ર કરો અનુમાન, શાબાશ તે પર કરજ કરયું; તેથી સારૂં મનડું ઠરયું, વિષ્નુ પુજન કર આણિ વહાલ, પંચામ્રત પય કરો પખાળ, તે પયથી નવરાવો બ્રહ્મ,તેથી રહેશેતારો ધરમ; કામદેવ કંદ્રપસત થશે, દુખ દરિદ્ર દેશવટ જશે, જેમ કહ્યું તેમ કીધુ ભુપ, અતોલ તેજ થયો રૂપિરૂપ, વરૂણ વાયુ કુબેર કે ઇંદ્ર, સુરસનકાદીક સુરજચંદ્ર. શિવ પુજે પામ્યો માતરા, જોવા લોક આવે જાતરા, જળહળ જોત જાણેકો રવિ, કહવિર ણાવ શકે કેમ કવિ, દમયંતી નળથી પણ દેવ, મધવાનળ સવાયો શેવ; દીર્ઘ બાહ કહરમ કપોળ, ઉર વિશાળ ને ચક્ષુ લોભછેજ. પુજમદા કોટીકદામ,જોતા પ્રગટયો બિજો રામ; ગામ ગામને ઠેરોઠાહ, દરશન કરવા આવે નર નાર, કોકહે શિવ પ્રસન, દેવરૂપ થયો દરશન;રાય રાણિ પુત્રિ સમેત, દરશન કરવા આવ્યો હેત, પાસે બેઠો

છે વીક્રમાવિર, વનુર વીધા કેરો તે ધીર, જાણે બે બંધવની જોડ. રાજા આવી બેઠો પાસ, ઘણા હેતથી કીધુ આશ; કુણ ગામ ને કુણજ ઠામ, કુણ રાજ નરપતનું નામ કુણ ભુમીના ભાગ્ય કારણે; બુદ્ધનીધિ આવ્યા બારણે, ઉજ્જેણનગરીનો વિક્રમવિર, તેના અમે વિવેક વનુર. આબ્રાહ્મણને શીવ પરસન થયા, દેવ સકળની થઇ છે દયા; તેની જાણ રાજાને થયુ તે વિક્રમે અમને કહ્યુ. તે વિપરને હેતે ફરી; પરણાવે ડાહી દીકરી, લખીઆ પણ સત એક ગામ, આવ્યોછું આશાએ કામ;હરખ્યો છે તે ગામનો ધણી પરણાવે પુત્રી પોતા તણી.

દોહરો—કરજોડી કહે કામની, પીતાપરીતે શુભ પેર; પરણાવો મુને એહને. રાખો આપણે ઘેર, મુજથી રૂપ છે લક્ષ ઘણુ, જાતે બ્રાહ્મણરૂપ, પરમેશ્વર પરસન થયા, સીદ્ધ મળે કયાં રૂપ, કૃરન પાસે કરજોડતી, ભજતી નીજ ભરથાર; લાયક આપ્યો લેખ ઘણો, કૃષ્ણવડો કીરતાર, પીતાએ પણ કહ્યુ, અમને માગ્યો આપોએહ;ભામની જોગ ભરથાર છે, નાર તણે મન નેહ; ઉજેણ પત આનંદીઓ,હરખ્યો ઘણુ મન હેત. પત્ર લખી આપ્યુ પરગણે, તન મન ધન સમેત;ગામ માંહે પરણાવી ગોરડી, કન્યા રૂડી રેખ. રૂપીને રાજ સમરપિયું સહસ્ત્ર ગામનો લેખ, દુદભી વાગ્યાં દેવનાં,પરસન થયા ઘણું ઇશ; માત તાત વર કન્યકા, અતી દીધી આશીશ, ઓળખ્યો ઉજેણનો પતી. નવે ખંડમાં નામ; વિક્રમ વિણ બીજો કીયો, કરે પરમારથ કામ, પુરપત ત્યાંથી પરવરયો, દક્ષણ કામરૂદેશ, કેરે કામાક્ષી તણે, પરીતે કરયો પરવેશ;દીપક જોતી દોહોદશા, કરિ ઇંદ્ર ઉદયોત; નરપતીએ નેહે નિરખીયું;જળહળ જાગતજોત. મારણ મોહણ મંત્રમય.કામણ ટમણ કોટ; ગામ બધુ ગુણે ભરયું જેવલ્લે નહીજોડ; તેવિના તે ગામમા બીજે તો ન ભણાય; મંત્ર જંત્રને તંત્રનો,રીધપતી બહુરાય સમરી હર સીદ્ધમાવડી, સસરયો વીર વઇતાળ;રાજા દેહેરામાં રહયો, ગઉબ્રાહ્મણ પ્રતીપાળ મહારાજા મધરાતનિ, સીદ્ધ માત જે સેવ, કામક્ષી આવી કામની, દેવતણી જેદેવ. મુગત છે પીછ મોરજો,સીદુંર અંગ શરિર;વાઘાંબર અંબર ધરયાં સુંદર ધનુષ કર ધાર આરૂટ મૌઢ સીંહ ઉપરે. સહસ્ત્રહાથ શોભીત; આયુધ અતીશે ઓપતાંમુનીને મન મોહંત; આયુધ કોટી ઇંદુ તણી, કોટી અરૂણ દુતીદામ. ત્રીશુતોળીને તરવરી, કરવા કત્રીમ કામ. કાયર શુભ પાપી મરે, દેખતે હરશાલ; દાતાસુરના હજ્ઞહરે, પુન્યવંત પરશાન; ધીરવિર ડગ્યો નહી, પરીને લાગ્યો પાય ધનમાતા હરસીદ્ધતુ જડી અલોકીક જાગ. કોણ હરસોદ્ધને કોણ તું કોણ તારં નામ ક્રાણકાજ અહી આવીયો કમ થઇ બેઠો કામ, જીવતો કો જાએ નહી લોપી મારિ લાજ;કહેવુ હોય તેકહે મુને એક ઘડામાં કાજ. મહીપત કહે સુણમાવડી ગુણ ઉજેણિ ગામ શેવકશ્રીહરસીદ્ધનો વિક્રમ મહારૂં નામ ચાકર મારો આવિયો તેને કીધો ઢોર તેને માહરે જીવતો તેહ મારો ચોર. મુકાવ્યો બે બાળકો, તેને કિયાછે પારણુ તે બેને માધવ કરૂં સાંભળ

શક્તિ સુજાણ શક્તિ કહેરે વિક્રમ સુણ. એતો અમરંપાર;એવા બળદતો બહુજણા પુરણ પંદર હજાર, સાત સહસ્ર ગરધવ કરયામુળિ સુધાડી મોટ;માટી ઉપાડે કુંભારનિ, ખાંતે ગેડે આડ પંચ વહસ્ર પાડા કરયા પાણિભરે પખાલ;મુકાવ મહિપતી, જે કાંઇ હોયે માલ. આડ શહસ્રતો અશ્વ છે, તે ઉપર પલાણ; તે પણ તુજે સરખા હતા. શરતા આપ વિખાણ. કૃત વિદ્યાએ કામરૂ; કળિ નશકે કોય; સ્વર્ગમ્રત્યુપાતાળમાં, બીજા ઠામ ન હોય મુકાવતાં મરિજશો,ખોશો લાખેણિ લાજ, હું શેહોડ અધિક કરો, તે કેમ આપે કાજ.

ચોપાઇ—હેતે જોડયા વિકરમે હાથ, કીધ શક્તિને સાથ. માતા કેમ વિધા પામીએ દુખ દોહિલા કેમ વામીએ માનવને કેમ મુકાવિએ કેમ રાહુને સુકાવિએ, વિક્રમ સાંભળ સાચી વાત વેદ વચન કહુ વિખ્યાત, અંજળીમાહી પાણિ ભરે. સંકલ્પ-દીવસનો કરે; અંનજળ નીદ્રા બેસે તજી ભારે મંત્ર રૂદિયામાં ભજી ચાલીશ પુરૂષ લાવે પ્રમાણ બત્રીશ લક્ષણ ચતુર સુજાણ. કરે હુતાશન કેરો કુંડ ચીતથી ત્યાં થાપે ચામુંડ માસ અઢીશેર એકજ જોગ, નિસ્ચેદે ભવનીભોગ; નિત નિત ચાલીશ દહાડાય ત્યારે શક્ત એ પ્રસન થાયે, કામરૂદેશનિ વિધા ભણે; ગુણ સઘળા તે ગામે ગણે; કરજોડી રહે સઉ લોક, બાકી હુંશ કેરો તે ફોક આવ્યો છું તુ મારે ઘાટ મુકુછું સતવાદિ માટ; હરસીદ્ધના સેવક છો તમો માટે જીવતા મુકુછું અમો નીકળો ડેરેથી જ્યાહરે, સાંભળજો તમો ત્યાહરે; ચતુરા મળશે તો ચોપગ કરે, તેનું વચન કેમે નહી ફરે. કથન એવાં કામાક્ષી કહી આપ માત અલોપજ થઇ પુન્યવંતે વીચારી પેર, પાછો કેમ ફરી કેમ જાઉ ઘેર એ દેરૂં ને એ મુજ માત, કરૂં કે દેહાન ઘાત.

દોહરા—બત્રીશ લક્ષણા બહુ ગણે, ચતુર કયાંથી ચાળીસ; હત્યા કેમ લેઉતેના. એથી કોપેહશ કરયો કુડ એક અંગનો પુરણ પુન્ય પરસનઃ અઢી અઢીશેર અઢીશેર આપનું; માંહી હોમે નીત માસ પાવક ઝાળ પ્રકટાવિયાં, પછે ખડગ લે હાથ, કાપે પગ પાની થકી સ્વાહા કરે તે સાથ. મહા દુખ પામ્યો મહિપતી; વિંત્યા દિન ચાળીશ, પુરણ હુથી શુરણ કરયું, શેજે સમરપે, શીશ આયુષ અધિક છે એહનું દાતાને થીર દઇવ, ખોળિયા માંહી ખુંચી રહયો જરૂર પણ તો જીવ મુસ્તક ચડાવે મહિપતી; સ્વાહ કહે તે સાથ; મા મા કહીને માવડી, હેતે ઝાલ્યો હાથ. પ્રસન થઇ પરમેશ્વરી નેહે છાંટયું નીર, કામાક્ષ કર ફેરવ્યો શુધ કરયું શરીર. આપી વિધા અવનવિ ગુણી મંત્ર સીધુ કીધો તે શાસ્રનો જડયા અલોકી જંત્ર માગુ છું પ્રથમ માવડી, બે બાળક લે પહાણ, સજીવન કરૂં સેહેજમાં તોહું સીદ્ધ સુજાણ રૂધીર છાંટું રૂદીયા તણું, કરપુરણ પખાળ; આળસ મરડી ઊઠશે, બુદ્ધસાગર બે બાળ કટાર મારયા કાળજા એવિ કરયો રૂધિરનો રંગ; બાળક બે બેઠા થયા, શકત દેખંતે

સંગ આવિ દેહેરે અધિપત પડયો વહી તેને સનમાન; કરૂણા કરીકરૂણાનિધે દીધુજી વતદાન ચાથે બાળક બે પાખીયા, મિઠચો સઘળિ પેર; અદ્રષ્ટ વિદ્યાએ આપથી, ફરયો રાયે ઘેર ઘેર, જેટલાને પ્રસભ કરયા, મહીખા ગરધવને ગોટ; મુળિ સુંઘાડી માનવ કરયા, ચુકવા તેના ચોટ.એને કો દેખેનહી. એતો દેખે સરવ, અધિક વિદ્યા એટલી, મુકયો સહુકો ગરવ. વાર ઓળખાયો વિશ્વમાં, પ્રિતે નમ્યા સહુપાગ;નરપત નમયો તે મગરનો, મન ગમે તે માન. માન મુકિ માગું નહી ક્ષત્રિ જનને ખોડ; ચામુર નરચોપગ કરયા, જોગમે તો છોડ આમે અમેકાવશું બળ કરીને એ બાક, સાહે રાખે કે સતરૂ થા ગુણુ ગમે તે આંઠ કુંદિ ફેરવા દેશમાં, રાખી ન શકે દાય; પશુ ટોળી પુરૂષ કરયા હેત, હજુરી હોય બાળક બે તે સુંપવાં, ખોળાં મા બાપ.માનવ સાથે મહીપતી આવ્યો ઉજેણી આપ, પાંત્રીસ હજાર પુરૂષને, એક અશ્રએ સાફ વસ્ત્ર કરી વોળાવીયાં ઉપર આલ્યો માલ. આપ આપણે પુરવળ્યા અતી દેતા આશીશ કોટી કલ્યાણ તારૂં થજો ; જીવજો કોડ વરીસ, વરતો વીક્રમ સંચરયો ગયો ગુહાવે ગામ; નગ્રની નીશ ચર્ચા જુવે નરપતશેનનું નામ. કોમળતા કન્યા ગઇ, ખોળે માતને તાત; આશા મુકી તેમણે, વિપ્રજ દીઠી વાત પ્રોઢી દાઝતો પેટની અપુત્રાં કેમ રહેવાયે; દીકરીની દાજે કરી કરવત લેવા જાય પુર સુપ્યું પ્રધાનને. વિશ્વવોળાવિ જાયકળકળે રહયત કોટીધા, આકુળ વ્યાકુળ થાય, વીક્રમસેન વરમાગું. થઇને આવ્યો ત્યાંહ; કરજોડી કરિ વિનતી; મહામોહની માંહ શા માટે સહુ કોરકો, વણ મોતે મરવા જાઓ, શીવ આગળ સાચુ કહો, રહયત કૈઆંદ રાખો, પુછી પાર તેનો લીઓ, કીઓ ઉત્તર એક આપ; કાલ મળશે કુંવર તને, તારા પુન્ય પ્રતાપ. કેટલે તો નીંદા કરિ, કેટલે માન્યું સાંચ;કેટલા તો રહયાસાંભળી વિક્રમ કેરી વાચ, કહોતમો પંથી કોણછો છો જાતીક તે સીધ; અગમની ગમ તે કેમ કહો, રાખો છો શી રીધ ભલા માણસછે ભુપતી. દીસંતા છે દેવ, કેમ જુઠા કહીએ અમો, સાચી કરી છેશેવ, ગૌ બ્રાહ્મણ હત્યા ધણી, નીસ્યે ન કહો નામ; કયાંથી આવ્યા કયાં જશો; શું ધારો છો કામ, સમ દીધે સાચું કહું ધારણ રાખી ધીર; ઉજેણિપતને ઓળખ્યો, વડહથ વીક્રમવિર, રાયરયત રળીયાતથી સંતોખ્યા શુભ રીત;દરશાન દીઠું દેવનું, પ્રજાને બહુ પ્રીત,સંતોખી સઉ કોગયા, આપ આપણેઘેર; વાયદો કરી વિક્રમ વળ્યો, પછીસી થઇ પેર, એકાંત આશાન કરયું, શીવ દેરે સીધરાજ મહાદેવ પુજન મહીપત કરે, લાજ રાખ મહારાજ; દીગ બંધન કરયું દશ દીશાઃ; સમરયો અજીત મહાવિર,પાગ નમ્યો એક પલકમાં, ધનુર વિદ્યાનો ધિર કહેતો આકાશે ઉતપતુ, પરવરૂં હું પાતાળ, કહેતો દુશમનને દમું; વડો નામ વઇતાળ. પચાસ કોટી કરૂં ચીંતાવ્યાં કામ પાપાને પ્રાજે કરૂં, દુષ્ટતા કેડુ ઠામ. વિક્રમ કહેરે વિર સુણ; સેહેજે સંકટ છે આજ, કુંવરી જડે એ રાયની તો રહે આપણી લાજ, કોઇક વિર હરી ગયો; કે

ભોળાવી કો ભુત કે વંતરકે ખેચરી, કકો ધારી ધુત, બાવન કહીએ એકટા, અ-
ધિક એકથી એક; ભુત સકળના ભુપતિ, નીગમ ચાગમે નેક.નીરસંગ એક ન-
રપતી,વિર તણો મહાવીર; હરામ થકો તે હરી ગયો પકો આપ હમીર; નાર
સંગ વિર શતકનો, સેવક સાચો હોય; અજીર કહાવે એકલો, માંજી ન શકે કોય.
વહતે તો દીન વહી જશે. માટે ઘટશે માન; માનની મંદીર તેહને, તરત મળે
કેમ તાને ચીંતા કરે છે ચીત વિખે, પુજા કરતો બ્રહ્મ પ્રશ્ન કરી પંડીત કહે, રેહે
શે તારો ધરમ, જય વાધે એ જગતમાં, નવખંડ થાશે નામ; ઉઠ ઉઠરે અધીપતી,
કરિ આવશો કામ શાણુ ગાંઠ બાંધી સંચરયો, વહતાળ વિકરમ વીર;ગયા પેરનાર
સંગને ત્રીવેણુને તીર, ખાનપાન શત શહગ્રથા, પુછ્યુ કારણ વતત;પ્રીતે કેમ પધા
રીયા નરપત કોહોને તરત, રાજકન્યા કુંવરી રાયની. હરિ લેઇ આવ્યા હામ; તે
લેવા અમો આવિયા, કબુલ કરો એ કામ. એતો અરથ સરે નહિ. વાણી બોલ્યા
વ્યર્થ. માથા સાટે લાવિઓ, એક સરે નાહ અરથ, વિક્રમ કહે બદશું અમો ધારણ
કરશું શીશ;તારૂકે પછી માહરૂં; શામા હરશે શીશ સીતાએ રાવણ હરયો, દ્રઉપતી
દુરજોધન; શાહસ્ત્રરજુન હણ્યો રેણુકાએ હણશે તુજ તન; રણુથંભ વળ્યે રણમાં
જઇ, અરસપરસ ઘણા ઘાઓ; જેમ રાવણને રામજી જુદ્ધ જોર જેમ રાઓ, એમ
કહીમાત હરસીદ્ધની, કહી નારસંગીનામ, નૃપત વહતાળને નારસંગ,કેમ બને એ
કામ; વિકરમ કહેછે વિર સુણુ, મનથી સાચું બોલ; કેમ લાવ્યો કરવા આહાર;
નથી લાવ્યો છે કામની, મન પટંતર ખોલ, નથી લાવ્યો હું મારવા, નથી લાવ્યો
કરવા આહાર; નથી લાવ્યો પરણવા, ભાગુ મનનોભાર પુનવંતાજી અમો માણસ
માં નહી માન; પુત્રી કરી પરણાવશું, દેશું, કન્યાદાન. સાબાશ વીર સાચું કહ્યું.
શામા તેડો સાથ,કન્યાદાન કોડે કરો હેતે તમારે હાથ. એહ તમારી દીકરિ,તમે એ
હના તાત; પરણાવો પ્રીતે કરી, વિશ્વ વખાણે વાત;જનક જનુનિ એહનાં; દેહપામે
જે દુખ;કન્યા કંક થઇ જશે,તજે જળા નીંદ્રાસુખ. ગુહાવામાં વર કરો. પુરો લાસ
સુવાસ, જનક જનુનિ દેખતાં, પ્રેમહારાણો પાસ. અમી વાતસહુ ગામને,તેડીકન્યા
તરત; અરૂણ ઉદે તે આવીયા, બેટયાં ભાવિક ભરત. મોહ થયો નાબાપને,ગડગડા
યાં નીશાન; જાચક જશ બોલે ઘણું, લક્ષ્મા પામ્યા લહાણ; કથાતર માંડી કહ્યું,
અધિપત શુભ ઉપદેશ; કન્યા જોગ તે વર જુઓ શુભ લક્ષણ સુવેશ જનક કહુ
જુવતી સુણો, તું વિક્રમ વડ વીર;આપી તુજનેએ કન્યકા,સકળ માત સમરથ;વી
ક્રમ કહે વિપરીત એ, એતો મહારિ પુત્ર; પરનાર સહોદર પરઠીઆ,સાચી વાતએ
સુત્ર ગુણ નીધ કહે સહુને ગમે, ધારી જેને ધરમ; કરનાર્પણ કન્યાકરો. ભારે કરો
બ્રહ્મ પરજા કરયુંતું વિર છે નરપતી, અમરમપાર અપાર;તેર કોટીકાકટકા હેમના.
દસ ગજ સત તોખર. મણી મણીકને મોતીઆં, ગતી ઝવેર અમુલ્ય, મેહેલ રચી

આપ્યાં માળીયાં. શોભા ઇંદ્ર સમ તુલ્ય; ગામ પછવાડે પરગણાં,લખી આપ્યા પુષ્પ ન.અધીપત કરયો અવની પતી,શીર સોહાવ્યું છત્ર નારસંગ રખવાળ નગરનો વાલી વીકરમવિર;જેમ હીરો કુંદન વિશે,જેમ સાકરમાં ખીર, નારસંગ તે એ નરપતી, અરસપરસ નર નેહ; એક વખતાળ પેહેલો હતો; બીજો ઇડવ એહ શીખ માગીને સંચરયો, અવની પત આનંદ; શોભ્યો શુરમાં સુરપતી, જેમ તારામાં ચંદ્રઆશીશ દીધી અતી ઘણી કન્યા માતને તાત વિપ્ર કહે વરવંશ પતી. વીશ્વ માંહે વિખ્યાત. પરસન હજો પરી શારદા, કરજો પુન્યનાં કામ; શક વરતાવજો શકમાં, નવેખંડ થશે નામ. આવ્યો અવંતા અધીપતી, નાહો ક્ષીપ્રા નિર;સીલ પુજન સંધ્યા કરયાં, સુંદર સુદ્ધ શરીર. છત્ર ધરયા પંચદંડનાં;અધીપતી બેઠો રાજ; ચોરિ ચાડી જુઠડી ત્રણે તનથી તાજ ભોજ પ્રતે કહે ભામની, સુણરાયાં શીર રાય એવા પ્રાકરમ જો કરો ધરો સીંહાશન પાય, સુણી વાત સેવક તણી. ચાર દેશનિ ચાર; તે કામ કરવાથી કળ કટી. જળ નીંદ્રાને આહાર.સીંહજ ગામ શીરોમણી, માતર પ્રગણા માંહ; કારણ સભા કણબી વસે; રખીદાસજી તાંહ.કવી તેડ્યો પોતે કોડથી દીધાં દાન સનમાનપ્રથ્વી ફરીપસાયતે, અન્ન વસ્ત્ર ધનધાનઃ શ્રીગોડ માળવી વીપ્રશુભ શામળ ભટ કવીરાજ પ્રસન્ન જેને પરમેશ્વરી, લક્ષ્યા રાખણ લાજ. શામળભટને શારદા, પ્રસન સેદા સુખ રાસ; તેહ કૃપાએ વરતવું, વાણી વેદ વીલાશ. શ્રોતા વક્તા સમજતા, કહે કવિતા કરજોડ. શામળ ભટ કહે બોલજો જે જે શ્રી રણછોડ.

વાંચવા લાયક પુસ્તકો.

વિવેકાનંદ જીવનચરિત્ર	૩—૪
દક્ષિણનો વાઘ	૩—૦
જુવાનોએ જાણવાની અને પરણે-લાઓને પાળવાની બાબતો	૦—૩
ખુબસુરત બલા	૦—૧૪
સચિત્ર સત્યવાન સાવિત્રી ને સિદ્ધરાજ અને જસમાઓડણ	૦—૫
ભયંકર ભુતાવલીનો ગેબી ચમત્કાર	૦—૮
સચિત્ર સત્સંગ ભજનાવલી ગ્લેજ કાગળ પાકું પુઠું સોનેરી બાઈન્ડીંગ	૧—૮
ઓખાહરણ મોટું	૧—૬
સચિત્ર રામલીલા ભાગ ૧ લો	૦—૧૦
" " ૨ જો	૦—૧૦
બે ભાગ ભેગા	૧—૪
સચિત્ર મોટું તુલસીકૃત રામાયણ	૬—૦
ગીરધર કૃત રામાયણ	૪—૦
શુદ્ધકાવ્ય દોહન ૧–૫ ભાગ	૧—૮
સુડા બહોતેરી	૨—૦
ગુજરાતી ભાષાનું પંચીકરણ	૧—૮
શોભના યાને સુધામય સંસાર	૦—૬
સચિત્ર પિશાચ પ્રતિમા યાને ભક્ષક કે રક્ષક?	૧—૮
રસીક ધોળ પદ	૧—૦
ચંડીપાઠ સટીક	૧—૮
પંચરત્ન ગીતા	૧–૧૨
સચિત્ર સત્યનારાયણની કથા (બે ચિત્રો સાથે)	૦—૬
પ્રિતમની વાણી	૦–૧૨
બાદશાહ બીરબલ પાકું પુંઠું	૧—૮
લાલ દીવો	૦—૮
નૂતન ઇંદ્રજાળ	૦–૧૨
એકાદશી કથા પાના ચોપડી	૦–૧૨
ગરૂડ પુરાણ (ગુજરાતીમાં)	૦–૧૨
અષ્ટાધ્યાયી રૂદ્રની સટીક	૦–૧૨
પૈસા કેમ કમાવા?-થોડી મુડીમાંથી લક્ષાધિપતિ કેમ થવાય તેની સંપૂર્ણ સમજણ આ પુસ્તકમાં છે.	૧—૮
નઝીર	૧—૦
હુન્નર પ્રકાશ	૨—૦
સ્વામી દયાનંદ સરસ્વતિ	૨—૦
૧૦૨૦૦ વર્ષનું પંચાંગ— વ્યાપારી અને ધંધાદારીઓને અતિ ઉપયોગી છે. કાચું પુઠું	૩—૦
પાકું પુઠું	૩—૮
ભારતીય સામ્રાજ્ય.	૨—૮
અમૃતાનંદ ભક્તિરસથી ભરપુર આખ્યાનનો સંગ્રહ	૩—૦
મનુસ્મૃતિ	૩—૮
સાહિત્ય દર્શન	૧–૧૨
સમાજ	૧—૦
પ્રભાત	૧—૮
બાદશાહી કથાકુંજ	૧—૮
વિચાર સાગર	૫—૦
સુધરેલી સીતા	૨—૮
રાજપૂત કથાકુંજ	૧—૮
શાંતિ નિકેતન	૨—૪
ગુણ લક્ષ્મી	૧—૦

બુકસેલર રણછોડલાલ મોતીલાલ શાહ

રીચીરોડ—અમદાવાદ.

વાંચવા લાયક પુસ્તકો.

ડૂબતું વહાણુ ૪—૦
આગામપર હલ્લો ૧—૪
મહાત્માજીના ખાનગી પત્રો ૦—૬
પારસમણી (પારસસંગ્રહ) ૩—૦
રણછોડલાલનું જીવન ચરિત્ર ૩—૦
સંસાર ૧—૮
આદર્શ ગૃહસ્થ [જાપાનીઝ તોમુસા] ૨—૪
બ્રહ્મચર્ય ૧—૪
દ્વિજ ધર્મ ૦-૧૨
વેદાન્ત સમુચ્ચય ૨—૮
સદાચાર સમુચ્ચય ૨—૮
સ્તોત્ર સમુચ્ચય ૦—૬
સચિત્ર મણિકાન્ત મોહ ૪—૦
અગર સચિત્ર ચાર ભાગ હરેક ભાગના ૩—૮
આપણો ધર્મ ૪—૦
રાષ્ટ્રીય ગીત ૦—
મ્હારો દેશ ૨—૮
રાષ્ટ્ર કીર્તન ૦—૩
સ્વદેશ ગીત ૦-૧૨
પ્રણયપંક ૨—૮
જ્ઞાન ચિંતામણી ૨—૮
બહુરૂપી ફાનસ ૦—૮
સુવાસીની સરલા ૦-૧૨
ઈન્દુ કુમારી ૧—૮
સુગુણ સુંદરી „ ૨—૦
બાપારાવ ૨—૮
રામકૃષ્ણ પરમહંસ ૪—૦

પંચાસરનો જયશીખરી ભા.૧ ૩—૦
„ „ ૨જો ૩—૦
બેકનના નિબંધ ૦—૬
શારિરીક માનસિક શિક્ષણ ૦—૬
સંગ્રામ ક્ષેત્ર ૨—૮
ધર્મ બિંદુ ૨—૦
નાશીક (પંચવટી) યાત્રા ૦-૧૨
વિચિત્ર પ્રેમગાંબીણી ૩—૮
ગુલસાના ૧—૮
ગુલામી વેપાર ભાગ ૧ લો ૨-૧૦
„ „ ૨ જો ૨—૮
સચિત્ર વીણાવેલી ભા. ૧ લો ૦-૧૦
„ „ ૨ જો ૦-૧૦
સચિત્ર રાજ હત્યારો બે ભાગ ભેગા ૧—૪
સચિત્ર સતિ દ્રોપદી નોવેલો ભાગ ૧ લો ૦-૧૦
„ „ ૨ જો ૦-૧૦
સચિત્ર મીરાંબાઈ ભા. ૧ લો ૦-૧૦
„ „ ૨ જો ૦-૧૦
સચિત્ર મદાલસા ૧૦-૦
સચિત્ર ડાકુની દીકરી ૦—૮
પ્રપંચી પતિવૃત યાને ભોળો ભરથાર ૦—૪
ડાહ્યા કે દીવાનો ૦—૩
સચિત્ર મહા સતિ દમયંતી ૦—૬
શ્રી સતિ સુલસા સચિત્ર ૦—૪
ન્યુ ખુબસુરત ફેનોગ્રાફ ગાયનો બાર ભાગ ૦—૪

બુકસેલર રણછોડલાલ મોતીલાલ શાહ

રીચીરોડ—અમદાવાદ.

ખુનીની ખોપરી	૦–૮–૦
વિષનો વરસાદ	૦–૮–૦
પાપનું પડીકું	૦–૮–૦
જગતનો જાદુગર	૦–૮–૦
સવારંરની શોધમાં	૦–૮–૦
ડાક્ટર કે દૈત્ય	૦–૮–૦
કપટસીંહ	૦–૬–૦
ભેદી સુડકું	૦–૪–૦
સોળ વરસની સતી	૦–૮–૦
મેના શેઠાણી...	૦–૬–૦
સતિ તેજબા	૦–૬–૦
બરાસ કસ્તુરી	૦–૮–૦
ગજરામારૂ	૦–૮–૦
સદેવંત અને સાવલીંગા ...	૦–૮–૦
ગુલબંકાવલી	૦–૮–૦
બત્રીસ પુતળી સંપુર્ણ ...	૨–૮–૦
સદાવ્રત્ત ભાબ્બંધ	૦–૮–૦
ભયંકર ભુતાવળ	૦–૬–૦
ડીટેક્ટીવ કે દેવ ?	૦–૮–૦
ભજનસાગર...	૦–૮–૦
ભજન ભંડાર	૦–૮–૦
કૃષ્ણ સુદામા સચિત્ર... ...	૦–૧૦–૦

રાજભાષા (ઇંગ્રેજી સહેલાઇથી શીખવાનું સાધન	કી. ૦–૮–૦
સચિત્ર કોકશાસ્ત્ર	કી. ૧–૮–૦
હુન્નર પ્રકાશ	કી. ૨–૦–૦
રસીક ધોળ પદ	કી. ૧–૪–૦
સુડા બહોંતેરી	કી ૨–૦–૦
શુદ્ધ કાવ્યદોહન ૧ થી ૫ ભાગ	કી. ૨–૦–૦
ગીરધર કૃત રામાયણ ...	કી. ૩–૦–૦
તુલસી કૃત રામાયણ ...	કી. ૬–૦–૦
પૈસા કેમ કમાવા? (વ્યાપારી તાલીમ શીખવનારૂ સર્વોત્તમ પુસ્તક)	કી. ૧–૮–૦
સ્વામી દયાનંદનું જીવન ચરિત્ર	કી. ૨–૦–૦
નઝીર	કી. ૧–૦–૦
પંચીકરણ	કી. ૨–૦–૦
મોટી ગાયનમાળા બાર ભાગ	કી. ૦–૧૨–૦
” ” આઠ ભાગ	કી. ૦–૮–૦
” ” છ ભાગ	કી. ૦–૪–૦
મહાભારથ વલ્લભ વ્યાસનું	કી. ૬–૦–૦
વિવેકાનંદનું જીવન ચરિત્ર સચીત્ર	કી. ૩–૪–૦
સ્વામી રામતીર્થનું જીવનચરિત્ર	૨–૮–૦

પુસ્તકો વેચનાર વ્યાપારીઓને સુચના.

હાલમાં અમોએ સારાં, સસ્તાં અને સચિત્ર પુસ્તકો બહાર પાડયાં છે. નવાં નવાં સચિત્ર તેજદાર પુસ્તકો બહાર પડતાં જાય છે. આપ આપનું નામ નોંધાવશો તો છપાતાં નવાં પુસ્તકો જણાવતાં રહીશું.

ગામેગામ એજન્ટ જોઈએ છે.

તમો બીજો વ્યાપાર કરતા હો તેની સાથે વીસ પચીસ રૂપીયાના અમારાં સારા સસ્તા ને સચિત્ર પુસ્તકો રાખશો તો ટુંકી મુડીમાં ઘણો સારો નફો મેળવી શકશો.

ઉપરનાં તમામ પુસ્તકો તથા બીજા દરેક પુસ્તક મળવાનું સ્થળ.

બુકસેલર રણછોડલાલ મોતીલાલ શાહ.

રીચીરોડ—અમદાવાદ.

વાંચો સચિત્ર **સતી સીતા.** કી. ૦—૧૦—૦

(વાંચો) સચિત્ર દમયંતી સુરસ કી. ૦—૮—૦

(વાંચો) સચિત્ર [illegible] કી. ૦—૮—૦

(વાંચો) સત્યેન કોણ બાળક? ૦—૧૦—૦

બુકસેલર રણછોડલાલ મોતીલાલ, રીચીરોડ—અમદાવાદ.

આ બુક સૂર્યપ્રકાશ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં મુળચંદ ત્રીકમલાલે છાપી છે. કાળુપુર ટંકશાળ—અમદાવાદ.